

◆ Müəllifi İlham Əliyevdir

Zəfərin modern yolu

7 tunel, 7 körpü və 9 viaduklu 81,6 kilometrlik Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa yolu Qarabağdakı quruculuğun möhtəşəm ünvanıdır

Azad edilmiş torpaqlarımızdakı möhtəşəm quruculuq nümunələrindən biri bütün Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru bir-biri ilə əlaqələndirən mükəmməl avtomobil yol şəbəkəsinin qurulmasıdır. Təsədüfi deyil ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin bərpası ilk olaraq avtomobil yollarından başlayıb. Hələ Vətən müharibəsinin davam etdiyi 2020-ci ilin oktyabr ayında Tərtərdən Suqovuşana gedən yolun bərpasına start verilib.

Artıq qəhrəman əsgərlərin keçdikləri ciğirlər üzərində salınan Zəfər yolu başda olmaqla, Tərtər-Çaylı-Suqovuşan-Talış və Füzuli-Hadrut yolları, habelə Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut yolunun bir hissəsi istifadəyə verilib. Dağların altından keçən Toğanlı-Kəlbəcər-

İstisu və Kəlbəcər-Laçın, Zəngəzur dəhlizinin mühüm seqmenti olan Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbəd, bizi Şuşaya daha tez çatdıracaq Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa kimi nəhəng layihələrin icrası sürətlə davam edir. Ümumiyyətlə, hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən 20-dən artıq yol layihəsi ilə bu ərazilərdə tarix boyu olmayan geniş yol infrastrukturunu yaradırlar. Elə bir yol infrastrukturunu ki, ən qısa vaxtda Kəlbəcərdən Şuşaya, Suqovuşandan Zəngilana yetişmək mümkün olacaq.

Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa yolu Zəfər yolundan təxminən 20 kilometr qısa olmaqla, 81,6 kilometrdir. Yolda aparılan tikinti işləri ilə tanışlıq zamanı bu

barədə məlumat verən Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin məsul şəxsi, yol çəkilişi mütəxəssisi, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən yol layihələrində keyfiyyətə texniki nəzarəti həyata keçirən Əyyub Hüseynovun sözlərinə görə, birinci texniki dərəcəyə uyğun layihələndirilən yol 4-6 hərəkət zolaqlıdır. Belə ki, yolun başlanğıcından 46,7 kilometr hissəsi (Tuğ dairəsində) 6 hərəkət zolaqlı, 46,7 kilometrə sonunadək 4 hərəkət zolaqlı olması nəzərdə tutulmuşdur. Zəfər yolundan qısa olması isə dağların altından keçən və ümumi uzunluğu 6358 metr təşkil edən 7 tunelə gətirir. Yol üzərində həmçinin 7 körpü, 9 viaduk və 30 yeraltı keçid inşa edilir.

→ 8

Sosial güvənlik, iqtisadi inkişaf və etibarlı müdafiə büdcəsi

Məlumdur ki, dövlət büdcəsinin xərclərinin istiqamətləri növbəti ildə hökumətin sosial-iqtisadi sahədə atacağı addımları əks etdirən güzgüdür. Büdcə xərclərinin strukturuna baxanda görürük ki, ötən illərdə olduğu kimi, 2024-cü ildə də əsas hədəflər əhalinin rifah halının yüksəldilməsi, iqtisadiyyatın inkişafı, ölkənin təhlükəsizliyinin təmin edilməsidir. Büdcədə sosial-önümlü xərclərin məbləğinin 4,5 milyard manatdan çox olması o deməkdir ki, Azərbaycanda sosial yönümdə icra olunan tədbirlər yenə də dövlətin diqqət mərkəzində olacaq.

→ 7

Prezident İlham Əliyev Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun inzibati ərazi bölgüsündə dəyişikliklər etdi

Azərbaycan Respublikasının Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Qubadlı, Laçın və Şuşa rayonlarının inzibati ərazi bölgüsündə qismən dəyişiklik edilməsi haqqında və Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında qanunları təsdiq edib;

"Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli 1043-VIQ nömrəli Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bəzi məsələlərin tənzimlənməsi barədə formanı təsdiqləyib.

→ 6

"Sizin uzaqgörən liderliyiniz və ölkənizin davamlı inkişafına sadiqliyiniz, həqiqətən də, ilhamverici və nümunəvidir"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-əlləri cənab İlham Əliyevə

Zati-əlləri, hörmətli cənab Prezident. Doğum gününüz münasibətilə Sizi təbrik etməkdən və ən xoş arzularımı çatdırmaqdan şərəf hissi duyuram. Eyni zamanda Azərbaycanın qazandığı bütün uğurlar, o cümlədən cəmiyyətdə və idman sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlər münasibətilə Sizi səmimi-qəlbədən təbrik edirəm. Sizin uzaqgörən liderliyiniz və ölkənizin davamlı inkişafına sadiqliyiniz, həqiqətən də, ilhamverici və nümunəvidir. Qoy Sizin siyasətiniz və müdrikliyiniz ölkəmizi daha böyük inkişafa doğru aparsın və həyatın bütün sahələrində parlaq gələcəyi təmin etsin! Sizə və ailənizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar arzulayıram. Doğum gününüz mübarək!

Dərin hörmət və ehtiramla,

Marius VİZER,
Beynəlxalq Cüdo Federasiyasının prezidenti

Bakıdan Parisə növbəti zərbə

Bu dəfə fransız "diplomat"lar Azərbaycandan qovuldular

Azərbaycanın Fransaya başdan-başa dərş verdiyi il kimi də xarakterizə olunaacaq 2023-cü ilin son səhifələrini çevirdiyimiz bu günlərdə isə Bakı Parisin iki səfirlik əməkdaşını diplomatik statuslarına uyğun olmayan fəaliyyətlərinə görə arzuolunmaz şəxs elan edərək ölkəmizdən qovdu. Bununla da heç bir gücün Azərbaycanın daxili işlərinə qarışa bilməyəcəyinin, buna cəhd edənlərin dərhal burunların qırılaraq yerlərinə otuzdurulacaqlarının mesajını çatdırmış oldu.

Bütün bu baş verənlər ümumilikdə Fransanın Qafqaz, o cümlədən də dünya siyasətinin iflasa uğramasını, Makron hakimiyyətinin məğlubiyyətini gözlər önünə sərir.

→ 14

Casus şəbəkəsi bir daha Fransanın məkrli simasını nümayiş etdirdi

Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanları tərəfindən Fransanın ölkəmizdəki casus şəbəkəsinin ifşası Parisin iç üzünü göstərdi: "Fransa 1990-cı illərin Azərbaycanı ilə bugünkü Azərbaycan arasındakı fərqə görə bilmir. Ona görə də hər gün böhtanla məşğul olur, ədalətsiz bəyanatlar yayır. Fransa dərk etməlidir ki, Azərbaycan müstəqil, suveren dövlətdir və onun qətiyyətli, cəsarətli, öz dövlətini uğurla idarə edən lideri var. Azərbaycan bundan sonra da öz yolu ilə uğurla və qətiyyətlə irəliləyəcək".

→ 14

Peyvəndlənmə qızılcaadan qorunmağın ən təsirli üsuludur

Valideynlər övladlarının sağlamlığına çox ciddi yanaşmalıdırlar. Qızılcaadan qorunmaq və infeksiyanın qarşısını almaq məqsədilə uşaqlar mütləq şəkildə 1 və 6 yaşlarında iki dəfə peyvənd edilməlidirlər. Peyvəndin 1-ci dozasını vaxtında almayan uşaqlar tez bir zamanda vaksinasiya olunmalı, 6 yaşına çatdıqda isə peyvəndin 2-ci dozasını almalıdırlar.

Müəyyən səbəblərdən peyvəndin 2-ci dozasını vaxtında almayan 10 yaşa qədər uşaqlar gecikmədən peyvəndin 2-ci dozasını almalıdırlar. Eyni zamanda peyvəndin hər iki dozasını vaxtında almamış 10 yaşınadək uşaqlara peyvəndin 1-ci və 2-ci dozalarını ən azı 4 həftəlik fasilə ilə vurulmalıdır.

→ 20

Günəşdən işıq payı alan "Qaradağ"

Xəzər regionunun və MDB məkanının ən böyük günəş-elektrik stansiyası bu il Bakıda istifadəyə verildi

"Qaradağ" layihəsinin uğurlu icrası Azərbaycanda "yaşıl enerji" sahəsinin inkişafı, eləcə də "Masdar"la əməkdaşlıq üçün yeni perspektivlər açır. Xatırladaq ki, cari il yanvarın 15-də Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri çərçivəsində Əbu-Dabi şəhərində SOCAR-la (Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti) "Masdar" arasında ölkəmizdə 2 QVt gücündə Dənizdə Külək və Hidrogen layihələrinin işlənməsinə dair Birgə İşlənmə Sazişinin, həmçinin 1 QVt gücündə Günəş Fotovoltaik və 1 QVt gücündə Quruda Külək Layihələrinin işlənməsinə dair Birgə İşlənmə Sazişinin imzalanması deyilənlərin daha bir təsdiqidir.

→ 15

Hayastanda hakimiyyət-diaspor qarşdurması böyüyür

Bir vaxtlar müxtəlif ölkələrdə Hayastana lobbicilik edən qüvvələr isə indi əks mövqedədirlər. Əsas səbəb kimi o göstərilir ki, Paşinyan anti-Rusiya siyasəti yürüdü və Qərbdən gələn göstərişlər əsasında hərəkət edir. Açıq qeyd olunur ki, Paşinyan Hayastanın ənənəvi strateji müttəfiqi olan Rusiya ilə münasibətləri korlamaq xəttini seçib. Bu halda Paşinyanın qarşıda dayanacaq ağır vəzifələrin öhdəsindən gələ bələyiyi sual altındadır. ABŞ-də erməni diasporunun nümayəndələrindən biri Arut Sasunyan isə deyib ki, diaspor yalnız Hayastana yardım göndərə və ya vəsait yatıra bilər. Həm də diaspor görülən işlərlə bağlı məsləhətlər verə bilər, lakin səhvləri göstərməyə ixtiyarı yoxdur. Çünki hökumət heç kimin məsləhətinə qulaq asmır. Paşinyan heç kimin, hətta öz partiyasının nümayəndələrinin də məsləhət və rəyini dinləmək istəmir. Sasunyanın fikrincə, Paşinyan diasporada da bölücülükə məşğuldur.

→ 20

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Zati-aliləri!
İcazə verin, doğum gününüzün münasibətilə "LUKOYL" Publik Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbərliyi adından və şəxsən öz adından Sizi ön səmimi arzularla təbrik edirəm.

Zəngin və peşəkər təcrübəniz, təşkilatçılıq istedadınız, şəxsi keyfiyyətləriniz Sizi ölkədə və ölkədən kənarında həmkarlarınızın, tərəfdaşlarınızın layiqli hörmətini qazandırdı. Bu gün Azərbaycan Sizin rəhbərliyinizlə dayanıqlı və dinamik inkişaf nümayiş etdirir. Aktual dövlət vəzifələrinizi uğurla icra edirsiniz, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasına və xarici tərəfdaşlarla iqtisadi-ticarət əməkdaşlığının genişləndirilməsinə yönəlməmiş ardıcıl fəaliyyətinizi həyata keçirirsiniz.

Fürsətdən istifadə edərək Azərbaycan Respublikasında "LUKOYL"-un fəaliyyətinə şəxsən göstərdiyiniz dəstəyə və daimi diqqətə görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. İcazə verin, Sizi əmin edirəm ki, biz iki ölkənin maraqları naminə qarşılıqlı əməkdaşlığı bundan sonra daha fəal şəkildə inkişaf etdirmək niyyətindəyik.

Zati-aliləri, Sizə səmimi-qəlbədən möhkəm cansağlığı, əmin-amanlıq və ali dövləti fəaliyyətinizdə daha böyük uğurlar arzu edirəm.

Hörmətlə,

Vadim VOROBYOV,
Rusiyanın "LUKOYL" Publik Səhmdar Cəmiyyətinin Baş icraçı direktoru

Möhtərəm İlham Heydər oğlu!
İcazə verin, Sizi doğum gününüzün münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edirəm.

Sizin müdrik rəhbərliyinizlə həyata keçirilən ardıcıl dərin islahatlar və müasirləşdirmə siyasəti, ölkə iqtisadiyyatının davamlı və balanslaşdırılmış inkişafının təmin edilməsi üzrə düşünülmüş tədbirlər sistemi bütün dünya tərəfindən qəbul olunur. Respublikada energetika və inşaat kompleksləri, yüngül və ağır sənaye, nəqliyyat infrastrukturunu, sosial, elm və mədəniyyət sahələrini uğurla inkişaf etdirir.

"LUKOYL" şirkətinin Azərbaycandakı fəaliyyətinə göstərdiyiniz diqqətə görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Cari layihələr üzrə öhdəlikləri tam həcmdə yerinə yetirmək, eləcə də Azərbaycanı tərəfdaşlarımızla uzunmüddətli əməkdaşlığımızı genişləndirmək və möhkəmləndirmək üçün əlimizdən gələni edəcəyik.

Zati-aliləri, icazə verin, Sizə uzun ömür və möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, firavanlıq, tərəqqi, Azərbaycan Respublikasının inkişafı və onun dost xalqının rifahının daha da yaxşılaşdırılması naminə ali dövləti vəzifənizdə yeni uğurlar arzulayım.

Hörmətlə,

Vahid ƏLƏKBƏROV,
Rusiyanın "LUKOYL" Publik Səhmdar Cəmiyyətinin sabiq prezidenti

Möhtərəm Prezident, cənab Ali Baş Komandan.

Amerika Azərbaycanlılarının Koordinasiya Şurası və Şuraya daxil olan təşkilatların adından Sizi doğum gününüzün münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edirəm.

Vətənin rifahı naminə səmərəli fəaliyyətinizi, işgüzar və şəxsi keyfiyyətlərinizi, mürəkkəb məsələləri həll etmə bacarığınızı haqlı olaraq Sizə doğma Azərbaycanda və onun hüddüdlərindən kənarında böyük nüfuz və dərin hörmət qazandırdı.

Azərbaycanın tarixində çox böyük əhəmiyyəti olan Vətən müharibəsində Qarabağın işğaldan azad olunması ilə nəticələnən şanlı Qələbə Sizin uzaqgörənliyinizi, müdrik rəhbərliyinizi, qətiyyətli qərarlarınızı, xalqımıza inamınız sayəsində əldə edilmiş. Müharibədən sonra Sizin söyləriniz nəticəsində Qarabağda aparılan sülhütlü yenidənqurma işlərinin nəticələri təqdiralayıqdır. Azərbaycan Sizin müdrik rəhbərliyinizlə sosial-iqtisadi inkişafda böyük uğurlar qazanır və beynəlxalq arenada öz nüfuzunu durmadan möhkəmləndirir.

Sizin xaricdəki Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətlərinə verdiyiniz qiymətli yüksək dəyərləndirir. Biz ABŞ-də fəaliyyətimizi daha səmərəli təşkil edərək Azərbaycanı həqiqətən Amerika ictimaiyyətinə çatdırmaqda davam edəcəyik. Dünya Azərbaycanlılarının Zəfər Qurultayında Sizin tövsiyələriniz bizim üçün çox önəmli və dəyərlidir.

Cənab Prezident, fürsətdən istifadə edərək Sizə möhkəm cansağlığı, Azərbaycanın inkişafı və xalqımızın rifahı naminə fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayırıq.

Gələcək fevralın 7-də keçiriləcək növbədənkonar prezident seçkilərində Sizə uğurlar diləyirik. Bütün Azərbaycan və

tərəfdaşlarını seçkilərdə iştirak etməyə və Sizi dəstəkləməyə çağırıraq.

Dərin hörmətlə,

Minəvər VAHABOVA,
Nyu York Azərbaycan-Amerika Qadınlar Assosiasiyasının sədri,

Adika İQBAL,
Azərbaycan Dostluq Təşkilatının sədri,

Əsmər QARAYEVA,
Yuta Azərbaycan İctimaiyyətinin sədri,

Aynur AĞAYEVA
Şimali Kaliforniya Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin sədri,

Əli ƏSGƏROV,
"Birləşmiş Azərbaycan Evi"nin sədri,

Esmira BAYRAMOVA,
Florida Azərbaycan-Amerika Cəmiyyətinin sədri,

Ercan YERDELENLİ,
Azərbaycan-Nyu York Assosiasiyasının sədri,

Fərid MƏMMƏDOV,
Midvest Amerika-Azərbaycan Mərkəzinin sədri,

Günay MƏMMƏDOVA,
Azərbaycan-Amerika Gənclər Federasiyasının sədri,

İradə AXUNDOVA,
Azərbaycan Mərkəzinin rəhbəri,

Camila Cavadova-SPITZBERQ,
Azərbaycan-Amerika Musiqi Fondunun rəhbəri,

Nərgiz ƏLİYAROVA,
Milli Musiqi və Qlobal Mədəniyyət Cəmiyyətinin sədri,

Nabat EMİNOVA,
Azərbaycan-Amerika Gənclər Assosiasiyasının sədri,

Rauf ŞAHBAZOV,
Amerika-Azərbaycan Tibb Assosiasiyasının sədri,

Samir NOVRUZOV,
ABŞ-Azərbaycan İntegrasiya Mərkəzinin rəhbəri,

Tərlan ƏHMƏDOV,
Men Azərbaycan Cəmiyyətinin sədri,

Telman CƏLLİL,
Azərbaycan-Nyu York Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri,

Töhfə EMİNOVA,
Florida Azərbaycan-Amerika Mədəniyyət Assosiasiyasının rəhbəri

◆ ◆ ◆

Hörmətli cənab Prezident!

İtaliyanın Milan şəhərində diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olan Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyası adından Sizə doğum

günü münasibətilə ön səmimi təbriklərimizi və xoş arzularımızı çatdırırıq.

Sizin daxili və xarici siyasətinizin uğurlu nəticələrinə böyük maraqla və iftixar hissi ilə izləyirik. Uzaqgörən siyasətiniz və müdrik liderliyiniz sayəsində Azərbaycanın regionda, eləcə də dünyada artan nüfuzunu görməkdən böyük məmnunluq duyuruq, hər bir addımınızı qürurla dəstəkləyirik. Ölkəmizin tarixində açdığımız şanlı səhifə üçün Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Sizin dediyiniz "Bizim gücümüz birliymizdir!" ifadəsi hamımızın həyat devidir. Siz bizim fəxrimsiniz. Biz Vətən sevdalıları olaraq hər zaman Sizi dəstəkləyirik və dəstəkləyəcəyik.

Hörmətlə,

Mais NURİYEV,
İtaliyada Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının sədri

◆ ◆ ◆

Hörmətli cənab Prezident!

Sizi doğum gününüzün münasibətilə Almaniyada yaşayan azərbaycanlıların adından ürəkdən təbrik edirəm. Biz Sizi Azərbaycanın inkişafına, xalqın rifahına yönəlmiş ölçülü-biçilmiş siyasət yürüdükdən müdrik dövlət başçısı və əsl vətənpərvər şəxsiyyət kimi tanıyıq. Əminik ki, Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycan Respublikası bundan sonra demokratik dövlət quruculuğu, sabit iqtisadi və sosial inkişaf yolu ilə inamla irəliləyəcək. Sizin yorulmaz söyləriniz, xalqın etimadı, vətəndaşların həyatını daha da firavanlaşdırmaq üçün gördüyünüz işlər ali dövləti fəaliyyətinizdə uğurlarınıza daha da artıracaqdır. 2024-cü il fevralın 7-də keçiriləcək prezident seçkilərində Sizə uğurlar arzulayırıq.

Sizə və yaxınlarınıza möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və firavanlıq diləyirik.

Hörmətlə,

Lalə MƏMMƏDLİ,
Alman-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri

◆ ◆ ◆

Möhtərəm cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan!

Sizi doğum gününüzün münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edirəm. Bu illər ərzində Azərbaycan dövlətinin inkişaf etməsi, güclənməsi istiqamətində gördüyünüz bütün işlərə görə Sizə minnətdarıq. Vətəndən uzaq olsaq da, hər zaman Sizinləyik.

Daim Sizin diqqət və qayğınıza üzərində hiss edən Azərbaycan diasporu bundan sonra daha əzmkarlığını artıracaqdır. Azərbaycanın milli maraqları bizim üçün ən vacib məsələdir. Sizinlə və uğurlu siyasətinizlə qürur duyuruq. Dünya azərbaycanlıları atərinizdə tək yumruq kimi birləş-

miş Azərbaycan xalqı ilə birlikdə həmişə Sizin arxanızdadır.

Hörmətlə,

Sevda DADAŞOVA,
İsveç-Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının sədri

◆ ◆ ◆

Hörmətli cənab Prezident!
Çex Respublikasının tanınmış ziyalıları, elm xadimləri, təhsil işçiləri, iş adamları, soydaşlarımızı özündə birləşdirən Çexiya-Azərbaycan Elm və Mədəniyyət Mərkəzi adından Sizi doğum gününüz münasibətilə təbrik edir, ön xoş arzularımızı bildiririk.

Biz Azərbaycan xalqının birliyi, həmrəyliyi, xoşbəxt gələcəyi naminə müəyyən etdiyiniz, həyata keçirdiyiniz səmərəli daxili və xarici siyasəti dəstəkləyirik.

Sizə cansağlığı, xoşbəxtlik, Azərbaycanın daha da inkişafı, xalqın rifahı naminə şərfli fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayırıq.

Tanrı Sizi qorusun!

Dərin hörmətlə,

Professor Azər KƏRİMOV,
Çexiya-Azərbaycan Elm və Mədəniyyət Mərkəzinin sədri

◆ ◆ ◆

Hörmətli cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan!

Sizi doğum gününüzün münasibətilə Cəmiyyətimizin üzvləri adından və şəxsən öz adından səmimi-qəlbədən təbrik edirəm. Sizə "İlahla irəliləyəcək" deyəyi ilə "Dəmir yumruq" kimi möhkəm cansağlığı arzulayırıq. Biz həsrətində olduğumuz Qələbə, tarixdə tay-bərabəri olmayan Zəfər sevinci yaşadığımız üçün Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Biz həmişə Sizinləyik.

Yaşasın Ali Baş Komandan!

Hörmətlə,

Frəngiz BAĞIROVA,
Azərbaycan-Niderland Odlar Yurdu Cəmiyyətinin sədri

◆ ◆ ◆

Hörmətli cənab Prezident!

Rusiyaadakı Azərbaycan diasporunun nümayəndələri doğum gününüzün münasibətilə Sizi səmimi-qəlbədən təbrik edirlər. Sevindir ki, Prezidentimiz soydaşlarımız arasında və xaricdə ölkəmizin təcrübəli, uzaqgörən, pragmatik və etibarlı lideri kimi böyük nüfuz malikidir.

Siz suveren, sabit və inkişaf edən Azərbaycanın quruculuğunda uzun yol qət etmişiniz. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu davam etdirərək xalqın məhəbbətini, rəğbətini qazanmışınız. Biz Sizin rəhbərliyinizlə iqtisadi, sosial və digər sahələrdə həyata keçirilən layihələrlə fəxr edirik. Azərbaycanla əməkdaşlıq edən dövlətlər və şirkətlər respublika-

nı etibarlı tərəfdaş və müttəfiq kimi qiymətləndirirlər.

Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunub möhkəmləndirilməsi Sizin xidmətləriniz sırasında xüsusi yer tutur. İşğal altındakı torpaqlarımız Sizin komandanlığınızla 44 günlük Vətən müharibəsində azad edildi. Bu il bir sutka ərzində həyata keçirilən antiterror tədbirləri nəticəsində isə ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam təmin olundu.

Cənab Prezident, Sizi bir daha səmimi-qəlbədən təbrik edir, möhkəm cansağlığı, ali dövləti fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayırıq. Bu il Sizin Prezident vəzifəsində fədakarca çalışmağınızın 20 ili tamam oldu. Şübhəsiz ki, bütün azərbaycanlılar ötən illər ərzində görülmüş işlərin tarixi əhəmiyyətini əbədi olaraq xatırlayacaqlar. Şadlıq ki, daim Prezidentimizin dəstəyinə arxalan bilirik.

Dərin hörmətlə,

Mərdan NOVRUZOV,
Rusiya Federasiyası Primorsk diyarı qubernatorunun müşaviri, Primorsk diyarında "Azərbaycan Konqresi" Milli-Mədəni İctimai Təşkilatının sədri

◆ ◆ ◆

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizi doğum gününüzün münasibətilə "Ulyanovsk Regional Azərbaycan Milli-Mədəni Muxtariyyəti" İctimai Təşkilatının üzvləri adından və şəxsən öz adından ürəkdən təbrik edirəm.

Azərbaycan Respublikası Sizin uzaqgörən və müdrik rəhbərliyinizlə inamla inkişaf edir. Yüksək peşəkərlik, qətiyyət və məqsədyönlülük sayəsində ölkədə iqtisadi, sosial, mədəni tərəqqi, sabitlik təmin edilmişdir. Azərbaycan Respublikası ilə Ulyanovsk vilayəti arasında dostluq münasibətlərinin və işgüzar tərəfdaşlığın inkişafına verdiyiniz dəstəyə görə Sizə xüsusi minnətdarlığımızı bildiririk.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizə və yaxınlarınıza möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, əmin-amanlıq, qurucu və məhsuldar fəaliyyətinizdə tükənməz enerji, qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olunmasında müvəffəqiyyətlər arzulayırıq. Əminik ki, Sizin peşəkərliyiniz və həyat təcrübəniz qarşısında duran vəzifələrinizi uğurla yerinə yetirməsinə kömək edəcəkdir.

Hörmətlə,

İslam HÜSEYNOV,
Rusiyanın Ulyanovsk vilayəti qubernatorunun milli məsələlər üzrə müşaviri, "Ulyanovsk Regional Azərbaycan Milli-Mədəni Muxtariyyəti" İctimai Təşkilatının sədri

◆ ◆ ◆

Hörmətli İlham Heydər oğlu!

İcazə verin Rusiya Federasiyasının Soçi şəhərində və Krosnodar vilayətində yaşayan azərbaycanlıların adından Sizi doğum gününüzün münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edək. Sizə möhkəm cansağlığı,

uzun ömür, ailə səadəti və doğma Azərbaycanın rifahı, tərəqqisi naminə gördüyünüz işlərdə uğurlar arzulayırıq.

Bu xoş fürsətdən istifadə edərək qarşınıza gələnlər üçün Azərbaycanlıların Hömröyliyi Günü və Yeni il münasibətilə də Sizi təbrik edirik. Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş, bütün dünya azərbaycanlılarının birlik rəmzi olan Hömröyliyi Günü bu il xüsusilə əlamətdardır. Çünki ilk dəfə olaraq bu bayramı suverenliyimizin tam bərpə olunması şəraitində qeyd edəcəyik. Artıq Xankəndi də azaddır. Azərbaycan tam suveren bir dövlətdir. Bu, əlbəttə, Sizin apardığınız uğurlu siyasətin nəticəsidir. Bu, Sizin "Dəmir yumruq"unuz ətrafında sıx birləşmiş xalqımızın, müzəffər Ordumuzun qələbəsidir.

Cənab Ali Baş Komandan, biz Rusiyada yaşayan azərbaycanlılar Vətəndən kənar olsaq da, qəlbimiz daim Azərbaycanla döyünür. Vətəndə baş verən prosesləri diqqətlə izləyir, gördüyünüz işləri alqışlayırıq. Soçi şəhərində və Krasnodar vilayətində yaşayan azərbaycanlılar 2024-cü il fevralın 7-də keçiriləcək növbədənkonar prezident seçkilərində Sizi dəstəkləyəcəklər. Biz çox xoşbəxtlik ki, doğma Azərbaycanımıza Sizin kimi Prezident rəhbərlik edir. Sizin sayənizdə bu gün Azərbaycan dünya miqyasında tanınmış bir dövlətə çevrilmişdir. Əminik ki, bu seçkilərdə də xalqımız yekdilliklə Sizə - Müzəffər Ali Baş Komandana səs verəcək. Sizin rəhbərliyinizlə ölkəmiz daha da inkişaf edəcək, böyük uğurlara imza atacaqdır.

Soçi şəhərində fəaliyyət göstərən "Dostluq" Azərbaycan Həmvətənlərə Dəstək Mərkəzi mədəniyyətimizi, dilimizi Rusiyada yaşayan azərbaycanlı gənclərimizə aşılamağı qarşıya məqsəd qoymuşdur. Eyni zamanda Azərbaycanla bağlı xoş niyyətləri olan digər millətlərin nümayəndələrini də təşkilatımıza cəlb edərək onlarla birgə Azərbaycan mədəniyyətini, dilini, tarixini təbliğ etməyə çalışırıq.

Sizi bir daha təbrik edir, ön xoş arzularımızı çatdırırıq.

Hörmətlə,

İlqar SƏLİMOV,
Rusiyanın Soçi şəhərindəki Azərbaycan diasporunun rəhbəri, "Dostluq" Azərbaycan Həmvətənlərə Dəstək Mərkəzinin sədri

Möhtərəm cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan!

Rusiya Federasiyasının Ural Federal Dairəsinin çoxsaylı Azərbaycan icması adından və şəxsən öz adından Sizə etirahətimizi bildirir, doğum gününüzün münasibətilə səmimi təbriklərimizi çatdırırıq.

Sizin insani keyfiyyətləriniz, siyasi iradəniniz, təşəbbüsçülüğünüz, enerjiniz, peşəkərliğinizi ham xalq, həm də digər dövlətlərin rəhbərləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilir.

Sizin Azərbaycan Respublikasının firavanlığı, onun iqtisadiyyatının və mədəniyyətinin inkişafı istiqamətindəki söyləriniz dəstəkləriniz. Arzu edirik ki, sevimli Azərbaycanımızın bundan sonra da sosial-iqtisadi inkişafında, həmvətənlərimizin həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasına yönəlməli fəaliyyətinizdə daim böyük uğurlar qazanasınız.

Qoy Sizin bilikləriniz, təcrübəniz, müdrikliyiniz dünyada birliyin və həmrəyliyin möhkəmlənməsinə, tarixən bizi də dost, tərəfdaş olan Rusiya Federasiyası ilə qarşılıqlı münasibətlərin daha da genişlənməsinə töhfə olsun! Biz azərbaycanlılar Sizin ətrafınızda birləşərək daxili və xarici siyasətinizi dəstəkləyirik, bütün Azərbaycan xalqının birliyi və gücünə görə qürur və sevinc duyuruq.

2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi Sizin sərkərdəlik qabiliyyətiniz, diplomatik məharətiniz, prinsipiallığınız və dömr iradəniniz nəticəsində torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi ilə başa çatdı, ölkəmizin ərazi bütövlüyü təmin olundu. Qısa müddət sonra Qarabağda yenidənqurma işlərinə başlandı. Bütün bunlar Sizin uzaqgörən siyasətinizin, həyata keçirdiyiniz siyasi, iqtisadi və hərbi islahatların nəticələridir.

İndi biz cəsarətlə böyan edirik ki, Azərbaycan xalqı qalib xalqdır. Bütün Azərbaycan xalqı tam əminliklə, ölkəmizin taleyi qayğısız və etibarlı əllərdədir.

Sizə səmimi-qəlbədən möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, firavanlıq, Azərbaycanın rifahı naminə bütün təşəbbüslərinizdə uğurlar diləyirik.

Siz bütün Azərbaycan xalqını xoşbəxt etdiniz. Sizinlə fəxr edirik, Sizə inanırıq, güvənirik, Sizi sevirik.

Yaşasın müstəqil Azərbaycan!
Yaşasın Ali Baş Komandan!

Dərin hörmət və minnətdarlıq hissi ilə,

Şahin ŞİXLİNSKİ,
Rusiyanın Sverdlovsk vilayətindəki "Azərbaycan-Ural" İctimai Milli-Mədəni Təşkilatının sədri

"Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 25-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. "Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 7, maddə 779; 2016, № 1, maddə 21, № 2 (I kitab), maddə 206, № 6, maddə 972; 2017, № 3, maddə 340; 2019, № 5, maddə 802; 2021, № 10, maddə 1091; 2022, № 1, maddə 8, № 12, maddə 1402; 2023, № 1, maddələr 27, 30, 34, № 7, maddə 903) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 19.3-cü maddəyə "xammal" sözündən sonra " , material və əsas vəsaitlər" sözləri əlavə edilsin və həmin maddədə "istehsal təyinatlı xammalın və müasir texnologiyanın təmin edən avadanlığın" sözləri "həmin malların" sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2. 20.0-cı maddə üzrə:

1.2.1. aşağıdakı məzmununda 20.0.4-1-ci maddə əlavə edilsin: "20.0.4-1. qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş vəzifələrinin yerinə yetirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən malların idxalı";

1.2.2. 20.0.23-cü maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergü işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 20.0.24 - 20.0.28-ci maddələr əlavə edilsin:

"20.0.24. neft-qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü, ixrac boru kəmərləri haqqında və bu qəbiləndən olan digər sazişlərə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasına verilməsi nəzərdə tutulan əsas fondların, daşınar əmlakın və digər aktivlərin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən et-

diyi orqana (quruma) və ya hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişlərdə Azərbaycan Respublikasını təmsil edən hüquqi şəxslərə hər hansı şəkildə töqdim edilməsi üzrə əməliyyatlar;

20.0.25. Azərbaycan Respublikasının ərazisində qanunla müəyyən edilmiş qaydada qeydiyyatdan keçmiş humanitar təşkilatlar, həmçinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) razılığı ilə digər hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən humanitar yardım kimi götürülən mallar;

20.0.26. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) aktivlərində yerləşdirilməsi üçün idxal olunan qızıl;

20.0.27. ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti ilə əlaqədar avadanlıq və materiallar (müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti üzrə Azərbaycan Respublikasına idxal olunan avadanlıq və materialların təsdiq olunmuş siyahısı gömrük orqanlarına təqdim edildiyi təqdirdə);

20.0.28. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) və onun tabeliyində olan müəssisələr tərəfindən müdafiə təyinatlı məmulatların yaradılması və istehsalı məqsədilə idxal edilən texnologiyalar, avadanlıqlar və dəstəkləyici hissələrin idxalı."

Maddə 2. Bu Qanun 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2023-cü il

"Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli 1039-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və "Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 4 iyul tarixli 936 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, "Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun 20.0.24 - 20.0.28-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1. Müəyyən edilsin ki:
1.1. "Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 20.0.24 - 20.0.28-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1.2. həmin Qanunun 20.0.24-cü və 20.0.26-cı maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu nəzərdə tutulur;

1.3. həmin Qanunun 20.0.25-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Beynəlxalq Humanitar Yardım üzrə Dövlət Komissiyası nəzərdə tutulur;

1.4. həmin Qanunun 20.0.27-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti nəzərdə tutulur;

1.5. həmin Qanunun 20.0.28-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Sənayesi Nazirliyi nəzərdə tutulur.

2. "Gömrük tarifi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 4 iyul tarixli 936 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 7, maddə 801; 2016, № 2 (II kitab), maddə 260, № 6, maddə 1022; 2017, № 8, maddə 1521; 2022, № 1, maddə 19, № 5, maddə 474; 2023, № 1, maddə 92) 3-cü hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 3.1-1-ci bənddə "və 20.0.23-cü (hər iki halda)" sözləri "20.0.23-cü (hər iki halda) və 20.0.24 - 20.0.28-ci" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. 3.9-cu bəndin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergü işarəsi ilə əvəz olunsun və aşağıdakı məzmununda 3.10 - 3.13-cü bəndlər əlavə edilsin:

"3.10. həmin Qanunun 20.0.24-cü və 20.0.26-cı maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu nəzərdə tutulur;

3.11. həmin Qanunun 20.0.25-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Beynəlxalq Humanitar Yardım üzrə Dövlət Komissiyası nəzərdə tutulur;

3.12. həmin Qanunun 20.0.27-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti nəzərdə tutulur;

3.13. həmin Qanunun 20.0.28-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Sənayesi Nazirliyi nəzərdə tutulur."

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

"Nağdsız hesablaşmalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 15-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 12, maddə 2053; 2017, № 7, maddə 1288; 2019, № 1, maddə 28; 2020, № 5, maddə 527, № 11, maddə 1333; 2021, № 12, maddə 1310; 2022, № 12, maddə 1395; 2023, № 1, maddə 41; Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 6

oktyabr tarixli 1002-VIQD nömrəli Qanunu) 3.4.11-ci və 3.4.12-ci maddələrində "tərcihvəsdlər" sözündən sonra "(bir nəzarət-kassa aparatının çəki üzrə)" sözləri əlavə edilsin.

Maddə 2. Bu Qanun 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2023-cü il

"Sosial sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 16-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. "Sosial sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997, № 5, maddə 348; 1999, № 11, maddə 609; 2000, № 11, maddə 776; 2001, № 9, maddə 576, № 12, maddələr 733, 736; 2002, № 12, maddə 706; 2004, № 7, maddə 505, № 12, maddə 976; 2005, № 1, maddə 2, № 12, maddə 1082; 2006, № 11, maddə 923, № 12, maddə 1018; 2007, № 1, maddə 4, № 12, maddə 1193; 2008, № 2, maddə 49, № 4, maddə 254, № 6, maddə 462, № 7, maddə 602; 2009, № 12, maddə 970; 2010, № 4, maddə 276, № 11, maddə 949; 2011, № 10, maddə 883; 2013, № 11, maddə 1284, № 12, maddə 1487; 2014, № 10, maddə 1171; 2016, № 4, maddə 657, № 6, maddə 971; 2017, № 3, maddə 336, № 7, maddə 1279; 2018, № 3, maddələr 369, 396, № 5, maddələr 870, 894, № 12 (I kitab), maddə 2502; 2019, № 1, maddə 35, № 3, maddə 380; 2020, № 5, maddə 521, № 6, maddə 667, № 7, maddə 826, № 8, maddə 1015, № 12 (I kitab), maddə 1450; 2021, № 7, maddə 711, № 8, maddə 896, № 12, maddə 1309; 2022, № 12, maddələr 1388, 1403; 2023, № 1, maddələr 10, 36, № 4, maddə 464) 14.8-ci maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. birinci hissədə "podratçısi ilə birbaşa müqavilə bağlanmış subpodratçı, habelə bu şəxslər tərəfindən" sözləri "həmin podratçı ilə birbaşa müqavilə bağlanmış subpodratçı ilə bağlanmış ömək müqaviləsi (kontrakt) əsasında" sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2. ikinci hissə üzrə:

1.2.1. birinci cümləyə "öz seçimi" sözlərindən əvvəl " , sığortalananın (yeni işəgötürülən şəxslər istisna olmaqla) seçim hüququ cari il ərzində yarandıqda isə bu hüququn yarandığı gündən 15 gün ərzində" sözləri əlavə edilsin;

1.2.2. ikinci cümlədə "qeyd olunan müddətdə" sözləri "yanvar ayının 15-dək" sözləri ilə, "əvvəlki ildə həmin sığortalananın" sözləri "həmin sığortalananın əvvəlki ildəki" sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2.3. üçüncü cümlə aşağıdakı redaksiyada verilsin: "Təqvim ili ərzində qeyd edilən kateqoriyadan olan yeni işəgötürülən şəxsə münasibətdə həmin şəxsin ömək müqaviləsi bağlamaq üçün verdiyi örişəddə qeyd etdiyi seçimi tətbiq edilir və təqvim ilinin sonundakı həmin seçim dəyişdirilmir.";

1.3. aşağıdakı məzmununda üçüncü və dördüncü hissələr əlavə edilsin:

"Sığortalananın seçim hüququ cari il ərzində yarandıqda məcburi dövlət sosial sığorta haqqının bu maddənin birinci hissəsinə uyğun olaraq hesablanması seçim hüququnun itirildiyi gündən etibarən dayanandır."

Maddə 2. Bu Qanun 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2023-cü il

"Sığorta fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 27-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. "Sığorta fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 3, maddə 144, № 7, maddə 602; 2009, № 7, maddə 517; 2011, № 1, maddə 11; 2013, № 12, maddə 1470; 2014, № 7, maddələr 771, 779; 2015, № 11, maddə 1263; 2016, № 3, maddə 410, № 6, maddə 976; 2017, № 7, maddələr 1286, 1294, № 12 (I kitab), maddə 2221; 2018, № 7 (I kitab), maddə 1392; 2019, № 1, maddələr 19, 33, 50, № 5, maddələr 793, 815, № 6, maddə 999, № 8, maddə 1362; 2020, № 7, maddələr 822, 830; 2021, № 6 (I kitab), maddə 558, № 8, maddə 896, № 11, maddə 1206, № 12, maddələr 1298, 1320; 2023, № 1, maddə 41, № 2, maddə 165, № 7, maddə 918) 119.1.7-ci maddəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"119.1.7. səkkizinci növbədə, dövlət büdcəsinə vergilər, büdcədənəknar dövlət fondlarına məcburi dövlət sosial sığorta haqları, işsizlikdən sığorta haqları, habelə icbari tibbi sığorta fonduna icbari tibbi sığorta haqları üzrə ödənilməli məbləğlər, dövlət büdcəsindən verilmiş kreditlərin qaytarılması üzrə borclar, həmçinin sığortanın ləğvi tarixindən əvvəlki bir il ərzində rüsumlarla və "İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə ömək qabiliyyətinin itirilməsi hallarında icbari sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilən icbari ödənişlərlə bağlı yaranmış tələblər;" .

Maddə 2. Bu Qanun 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 15-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 4 (I kitab), maddə 250, № 5, maddə 323; 2002, № 12, maddə 709; 2003, № 8, maddə 420; 2004, № 3, maddə 123, № 5, maddə 318, № 6, maddə 415, № 10, maddə 761, № 11, maddə 901; 2005, № 2, maddə 61, № 6, maddə 466, № 8, maddələr 684, 692, 693, № 11, maddə 996, № 12, maddə 1085; 2006, № 2, maddə 68, № 3, maddə 225, № 5, maddə 387, № 6, maddə 478, № 8, maddə 657, № 12, maddə 1005; 2007, № 2, maddə 80, № 6, maddə 560, № 8, maddə 745, № 10, maddə 937, № 11, maddə 1053, № 12, maddələr 1215, 1219; 2008, № 3, maddə 145, № 6, maddə 456, № 7, maddə 602, № 12, maddə 1049; 2009, № 2, maddə 47, № 5, maddə 295, № 6, maddə 404, № 7, maddə 517; 2010, № 2, maddə 75, № 3, maddə 171, № 4, maddələr 265, 266, 276; 2011, № 7, maddə 586, № 8, maddə 750, № 12, maddələr 1073, 1102; 2012, № 1, maddə 5, № 5, maddə 403, № 6, maddə 498; 2013, № 1, maddə 15, № 6, maddə 620, № 11, maddə 1280, № 12, maddələr 1469, 1478; 2014, № 2, maddə 96, № 7, maddə 768; 2015, № 3, maddə 254, № 5, maddə 512, № 7, maddə 814, № 10, maddə 1093; 2016, № 1, maddə 26, № 2 (I kitab), maddələr 186, 204, № 3, maddə 401, № 4, maddələr 640, 646, № 6, maddə 1005, № 7, maddə 1248, № 12, maddələr 1998, 2018; 2017, № 2, maddələr 151, 153, № 4, maddə 524, № 5, maddələr 703, 735, № 6, maddə 1035, № 11, maddə 1953, № 12 (I kitab), maddələr 2210, 2234, 2239; 2018, № 2, maddə 142, № 4, maddə 650, № 5, maddələr 845, 851, № 11, maddə 2212, № 12 (I kitab), maddələr 2467, 2518, 2526, 2533; 2019, № 1, maddələr 23, 50, № 5, maddələr 806, 812, 814, № 6, maddələr 994, 996, № 7, maddə 1202, № 8, maddə 1369, № 11, maddə 1681, № 12, maddə 1908; 2020, № 5, maddə 515, № 7, maddələr 822, 832, 839, 843, № 12 (I kitab), maddələr 1423, 1435; 2021, № 1, maddə 8, № 4, maddə 307, № 6 (I kitab), maddələr 556, 558, № 7, maddə 711, № 8, maddə 894, № 11, maddə 1206, № 12, maddə 1335; 2022, № 6, maddə 580, № 8, maddələr 824, 828, 833; 2023, № 1, maddələr 7, 22, № 3, maddə 333, № 4, maddə 445, № 6, maddə 742, № 7, maddələr 881, 900, № 8 (I kitab), maddə 1094) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 90-cı maddə üzrə:

1.1.1. 90.3-cü maddədən " , o cümlədən cəmiyyətə qarşı tələblərin övəzləşdirilməsi yolu ilə azad edilməsinə" sözləri çıxarılınsın;

1.1.2. aşağıdakı məzmununda 90.3-1-ci maddə əlavə edilsin:

"90.3-1. Məhdud məsuliyyəti cəmiyyətin nizamnamə kapitalının artırılması zamanı cəmiyyət iştirakçılarının yekdil qərarı əsasında həmin cəmiyyətə qarşı pul tələbinə malik olan şəxslər pul tələblərini övəzləşdirməklə və məhdud məsuliyyətli cəmiyyətin iştirakçısı olmaqla nizamnamə kapitalına maya qoymaq vəzifəsindən azad oluna bilərlər. Bu cür təşəbbüslə cəmiyyətə qarşı pul tələbi olan şəxslər və (və ya) cəmiyyət çıxış edə bilər.

Maliyyə bazarlarında nəzarət edilən subyektlərə qarşı pul tələbi olan şəxslərin pul tələblərinin həmin subyektlərin nizamnamə kapitalında payla övəzləşdirilməsi maliyyə bazarlarını tənzimləyən qanunlarda mühüm iştirak payının əldə olunmasına dair tələblər nəzərə alınmaqla həyata keçirilir."

1.1.3. 90.4-cü maddəyə ikinci halda "(və ya)" sözlərindən sonra "cəmiyyətə qarşı pul tələbi olan şəxslərin pul tələblərinin

həmin cəmiyyətin nizamnamə kapitalında payla övəzləşdirilməsi yolu ilə və (və ya)" sözləri əlavə edilsin

"Maliyyə bazarlarını tənzimləyən qanunlarda pul tələblərinin cəmiyyətin nizamnamə kapitalında payla övəzləşdirilməsi ilə bağlı müddəaların olduğu hallar istisna olmaqla, cəmiyyətin təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində ödənilməmiş zərər onun nizamnamə kapitalından artıq olduğu halda, həmin artıq məbləğlə iştirak payı ilə övəzləşdirilməsi nəzərdə tutulan borc məbləği arasında fərq əlavə maya qoyulması hesabına aradan qaldırıldıqda cəmiyyətə qarşı pul tələblərinin övəzləşdirilməsinə yol verilir. Cəmiyyətin təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində ödənilməmiş zərər müəyyən edilərkən əsas vəsaitlərin amortizasiya ayrımları hesabına yaranan xərclər nəzərə alınmır;"

1.2. 103-cü maddə üzrə:

1.2.1. 103.4-cü maddədən " , o cümlədən cəmiyyətə qarşı tələblərin övəzləşdirilməsi yolu ilə azad etməyə" sözləri çıxarılınsın;

1.2.2. aşağıdakı məzmununda 103.4-1-ci maddə əlavə edilsin:

"103.4-1. Səhmdar cəmiyyətin səvərmə hüququna malik olan səhmdarlarının üçdə iki səs çoxluğu ilə həmin cəmiyyətə qarşı pul tələbinə malik olan şəxslər pul tələblərini övəzləşdirməklə və cəmiyyətin səhmdarı olmaqla (əlavə buraxılmış səhmləri əldə etməklə) cəmiyyətin səhmlərini ödəmək vəzifəsindən azad oluna bilərlər. Bu cür təşəbbüslə cəmiyyətə qarşı pul tələbi olan şəxslər və (və ya) cəmiyyət çıxış edə bilər. Əlavə buraxılmış səhmlərin cəmiyyətə qarşı pul tələbinin övəzləşdirilməsi ilə əldə edilməsinə qapalı yerləşdirmə üsulu ilə yol verilir. Maliyyə bazarlarında nəzarət edilən subyektlərə qarşı pul tələbi olan şəxslərin pul tələblərinin həmin subyektlərin nizamnamə kapitalında payla övəzləşdirilməsi maliyyə bazarlarını tənzimləyən qanunlarda mühüm iştirak payının əldə olunmasına dair tələblər nəzərə alınmaqla həyata keçirilir;"

1.3. 104-cü maddə üzrə:

1.3.1. 104.1-ci maddənin ikinci cümləsi üçüncü cümlə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

"Cəmiyyətə qarşı pul tələbi olan şəxslər pul tələbinin övəzləşdirilməsi yolu ilə səhm əldə etmək təşəbbüsü ilə çıxış etdikdə əlavə səhmlərin buraxılması barədə qərarda həmin səhmləri əldə edəcək şəxslər göstərilməlidir;"

1.3.2. aşağıdakı məzmununda 104.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

"104.1-1. Maliyyə bazarlarını tənzimləyən qanunlarda pul tələblərinin cəmiyyət tərəfindən əlavə buraxılması səhmlə övəzləşdirilməsi ilə bağlı müddəaların olduğu hallar istisna olmaqla, cəmiyyətin təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində ödənilməmiş zərər onun nizamnamə kapitalından artıq olduğu halda, həmin artıq məbləğlə əlavə buraxılmış səhmlə övəzləşdirilməsi nəzərdə tutulan borc məbləği arasında fərq əlavə səhmlər buraxmaq hesabına aradan qaldırıldıqda cəmiyyətə qarşı pul tələblərinin övəzləşdirilməsinə yol verilir. Cəmiyyətin təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində ödənilməmiş zərər müəyyən edilərkən əsas vəsaitlərə amortizasiya ayrımları hesabına yaranan xərclər nəzərə alınmır."

Maddə 2. Bu Qanun 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2023-cü il

"Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 27-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004, № 3, maddə 130; 2005, № 4, maddə 276; 2007, № 5, m

İcbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Tibbi sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 15-21.1-1-ci maddəsinə uyğun olaraq **qərara alıram**:

1. İcbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin gölirləri 2 811 428 292,00 manat, xərcləri 2 811 428 292,00 manat məbləğində təsdiq edilsin.

2. Müəyyən edilsin ki, 2024-cü ildə icbari tibbi sığorta fondunun gölirləri aşağıdakı daxilolmalar hesabına formalaşsın:

Sıra №-si	Gəlirlərin mənbələri	Məbləğ (manatla)
2.1.	Dövlət büdcəsindən ayrılmalar	1 375 987 690,00
2.1.1.	Əhalinin dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına icbari tibbi sığortalıların	1 236 410 000,00
2.1.2.	Səhiyyə sahəsində dövlət proqramlarına və tədbirlərə ayrılan vəsait	139 577 690,00
2.2.	İşəgötürən və işçi tərəfindən icbari tibbi sığorta üzrə ödənilən sığorta haqları	815 053 804,00
2.2.1.	Büdcədən maliyyələşən təşkilatlar üzrə:	293 153 804,00
2.2.1.1.	İşəgötürən	146 576 902,00
2.2.1.1.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	8 400 000,00
2.2.1.2.	İşçi	146 576 902,00
2.2.1.2.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	8 400 000,00
2.2.2.	Neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olan və ya qeyri-büdcə dövlət sektoruna aid edilən sahələr üzrə:	218 100 000,00
2.2.2.1.	İşəgötürən	109 050 000,00
2.2.2.1.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	1 650 000,00
2.2.2.2.	İşçi	109 050 000,00
2.2.2.2.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	1 650 000,00
2.2.3.	Neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən sahələr üzrə:	303 800 000,00
2.2.3.1.	İşəgötürən	151 900 000,00
2.2.3.1.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	1 500 000,00
2.2.3.2.	İşçi	151 900 000,00
2.2.3.2.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	1 500 000,00
2.3.	Fiziki şəxslərdən sığorta haqları üzrə daxilolmalar	15000 000,00
2.3.1.	Vergi uçotuna alınmış fiziki şəxslərdən (fərdi sahibkarlardan, xüsusi notariuslardan, vəkillər kollegiyasından üzvlərdən)	14500 000,00
2.3.1.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	790 000,00
2.3.2.	Mülki hüquqi müqavilələr əsasında işləri (xidmətləri) yerinə yetirən fiziki şəxslərdən	500 000,00
2.3.2.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	20 000,00
2.4.	Avtomobil benzininin, dizəl yanacağı, maye qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisinə idxalı və daxili istehlakı, alkoqollu içkilərə və tütün məhsullarına tətbiq olunan aksizlər üzrə daxilolmalar	122 786 798,00
2.4.1.	Azərbaycan Respublikasının ərazisində istehsal edilərək daxili istehlakla yönəldilən (topdan satılan) və Azərbaycan Respublikasının ərazisinə idxal olunan avtomobil benzininin, dizəl yanacağı, maye qazın hər litrində görə daxilolma	92600 000,00
2.4.2.	Araq (vodka), tündləşdirilmiş içkilər və tündləşdirilmiş içki materialları, likör və likör məmulatlarının hər litrində görə tətbiq edilən aksiz dərəcəsi üzrə daxilolma	4 158 572,00
2.4.2.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	40 000,00
2.4.3.	Pivə (alkoqolsuz pivə istisna olmaqla) və pivə tərkibli digər içkilərin hər litrində görə tətbiq edilən aksiz dərəcəsi üzrə daxilolma	2 956 776,00
2.4.3.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	40 000,00
2.4.4.	Siqarilla (nazik siqarlar) və tütündən hazırlanan siqaretlər və onun əvəzədicilərinin 1000 ədədinə görə tətbiq edilən aksiz dərəcəsi üzrə daxilolma	22 638 450,00
2.4.4.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	2 000 000,00
2.4.5.	Energetik içkilərin hər litrində görə tətbiq edilən aksiz dərəcəsi üzrə daxilolma	433 000,00
2.4.5.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	10 000,00
2.5.	Digər daxilolmalar	32 600 000,00
2.5.1.	İcbari tibbi sığorta üzrə sərbəst vəsaitin idarə olunması üzrə gəlirlər	31 000 000,00
2.5.2.	"Tibbi sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinin pozulması ilə bağlı tətbiq olunan cərimələrdən, maliyyə sanksiyalarından və hesablanmış faizlərdən daxilolmalar	1 600 000,00
2.6.	Əvvəlki illərdə icbari tibbi sığorta fondunun istifadə olunmamış vəsaitindən cari ilin xərclərinə yönəldilən məbləğ	450 000 000,00

3. Müəyyən edilsin ki, icbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin xərcləri aşağıdakı istiqamətlərdə həyata keçirilsin:

Sıra №-si	Xərclərin istiqamətləri	Məbləğ (manatla)
3.1.	"İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxsin Aparatının (filial, idarə) saxlanılma xərcləri	32 500 000,00
3.2.	"Naxçıvan Muxtar Respublikasının İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxsin xərcləri	79 280 236,00
3.2.1.	Dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına tam təqvim ili üçün adambaşına ayrılmış vəsait	53280236,00
3.2.2.	İşəgötürən və işçi tərəfindən ödənilən sığorta haqları, digər sığorta haqları, habelə digər maliyyə mənbələrindən daxilolmalar hesabına ayrılmış vəsait (Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə daxilolmalar hesabına)	26000 000,00
3.3.	"Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxsin saxlanılma xərcləri	46 600 000,00
3.3.1.	o cümlədən:	
3.3.1.1.	"Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxsin Aparatının saxlanılma xərcləri	25 500 000,00
3.3.2.	"İnnovasiya və Təchizat Mərkəzi" publik hüquqi şəxsin saxlanılma xərcləri	10 200 000,00
3.3.3.	"Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxsin tabeliyindəki digər hüquqi şəxslərin saxlanılma xərcləri	10 900 000,00
3.4.	İcbari tibbi sığorta ödənişləri və dotasiya məbləği, cəmi	2 503 074 032,00

3.4.1.	"Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxsin tabeliyindəki tibb müəssisələri üzrə icbari tibbi sığorta ödənişləri və dotasiya məbləği üzrə xərclər	1 717 996 342,00
	o cümlədən:	
3.4.1.1.	Tibb müəssisələrində kadr potensialının gücləndirilməsi ilə bağlı xərclər	10 000 000,00
3.4.1.2.	İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə mobil hospitalların saxlanılma xərcləri	4 000 000,00
3.4.2.	"Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxsin tabeliyindəki tibb müəssisələrinin dərman, sarğı ləvazimatlarının və materiallarının, maddi-texniki bazasının, kadr təminatının və digər xərclərin maliyyələşdirilməsi	497 077 690,00
	o cümlədən:	
3.4.2.1.	Səhiyyə sahəsində dövlət proqramlarına və tədbirlərə ayrılan vəsait	139 577 690,00
3.4.2.2.	Dərman, sarğı ləvazimatlarının və materiallarının alınması üzrə xərclər	160 000 000,00
3.4.2.3.	Tibb müəssisələri üçün orzaq məhsullarının alınması və təminatı üzrə xərclər	27500 000,00
3.4.2.4.	Tibb müəssisələri üçün zəruri tibbi avadanlıq və inventarın alınması	50 000 000,00
3.4.2.5.	Tibb müəssisələrində daşınmaz əmlakın əsaslı təmiri, yüngül inşaat konstruksiyalarından inşa edilən və asanlıqla quraşdırılıb-sökülə bilən tikililərin, kənd yerlərində modul tipli tibb məntəqələrinin tikintisi və quraşdırılması xərcləri	57 000 000,00
3.4.2.6.	Tibbi tullantıların daşınması və zərərsizləşdirilməsi xidməti	18 000 000,00
3.4.2.7.	İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə mobil hospitalların tikintisi, quraşdırılması və zəruri avadanlıqla təchizatı	1 000 000,00
3.4.2.8.	Xidməti və xüsusi təyinatlı nəqliyyat vasitələrinin alınması	20 000 000,00
3.4.2.9.	İcbari tibbi sığorta sisteminin rəqəmsallaşdırılması üçün tibb müəssisələrində IT infrastrukturunun qurulması ilə bağlı xərclər	24 000 000,00
	o cümlədən:	
3.4.2.9.1.	"İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxsin məlumat mərkəzlərində informasiya təhlükəsizliyinin qorunması və elektron sistemlərin davamlı fəaliyyətinin təminatı (qeyri-maddi aktivlərin və avadanlıqların alınması, quraşdırılması, saxlanması, program təminatı, texniki dəstək və lisenziyalar) xərcləri	19 000 000,00
3.4.2.9.2.	Digər xərclər	5 000 000,00
3.4.3.	"Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxsin tabeliyində olmayan tibb müəssisələrinə tibbi xidmətlərə görə sığorta ödənişləri	260 000 000,00
3.4.4.	Aptek təşkilatlarına ambulator şəraitdə istifadə olunan dərman vasitələrinə görə sığorta ödənişi	28 000 000,00
3.5.	Sair xərclər	55 000 000,00
3.6.	Sığorta ehtiyatları	88 874 024,00
3.6.1.	o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə	3 303 343,00
3.7.	Yeni növ koronavirus (COVID-19) pandemiyası ilə mübarizədə tibbi xidmətlərinin maliyyələşdirilməsi xərcləri	6 000 000,00
3.8.	Bank xərcləri	100 000,00

4. Müəyyən edilsin ki:

4.1. "Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxsin tabeliyindəki tibb müəssisələrinin xərclər smetasında nəzərdə tutulmuş məbləğlə "İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxsin (bundan sonra - Agentlik) homin qurumlarına ödədiyi sığorta ödənişlərinin məbləği arasında köşir yaranmış halda, həmin köşir aylıq əsaslarla icbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin 3.4.1-ci yarımbəndində nəzərdə tutulan vəsait hesabına maliyyələşdirilsin. Agentlik tərəfindən tibb müəssisələrinin smetaları əsasında ödənilən vəsaitin xərclənməsi hissəsi büdcə ilinin sonunadək Agentliyə qaytarılır.

4.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə:

4.2.1. İcbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin 3.2.1-ci yarımbəndində Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaiti Agentlik hər ay üçün bərabər hissələrlə növbəti ayın 10-dan gec olmayaraq "Naxçıvan Muxtar Respublikasının İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxsə ödəyir;

4.2.2. İcbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin 3.2.2-ci yarımbəndində Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaiti Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində icbari tibbi sığorta haqlarının ("Tibbi sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 15-10.1.1-ci maddəsinə nəzərdə tutulmuş vəsait istisna olmaqla) yığımı həyata keçirən səlahiyyətli orqanlar "Naxçıvan Muxtar Respublikasının İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxsə ödəyirlər;

4.3. İcbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin 3.4.2.1-ci yarımbəndində nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsünü Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti həyata keçirir;

4.4. İcbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin 3.5-ci yarımbəndində "Sair xərclər" üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaitdən Agentliyin İdarə Heyətinin qərarı əsasında icbari tibbi sığortanın tətbiqi məqsədilə digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün istifadə olunur;

4.5. İcbari tibbi sığorta fondunun 2024-cü il büdcəsinin 3.7-ci bəndində "Yeni növ koronavirus (COVID-19) pandemiyası ilə mübarizədə tibbi xidmətlərinin maliyyələşdirilməsi xərcləri" üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaitin bölgüsünü Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi ilə razılaşdırmaqla Agentlik həyata keçirir.

5. Bu Fərman 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2024-cü il büdcəsinin formalaşdırma və Fondun valyuta vəsaitinin sərbərlə idarə edilməsini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2024-cü il büdcəsinin gölirləri 12 073 255,5 min manat, xərcləri isə 12 900 232,5 min manat məbləğində təsdiq edilsin.

2. Müəyyən edilsin ki, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2024-cü il büdcəsinin gölirləri aşağıdakı daxilolmalar hesabına formalaşsın:

Sıra №-si	Gəlir mənbələri	Gəlirlərin məbləği (min manat)
2.1.	Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlir (karbohidrogenlərin naqli üzrə məsrəflər, bank, gömrük rəsmiləşdirilməsi, müstəqil nəzarət (sörveyer), marketing və sığorta xərcləri çıxılmaq şərti ilə, habelə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin sərma-yəçisi, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərma-yəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirlər istisna olmaqla)	8 146 218,8
2.2.	Karbohidrogen ehtiyatlarının işlənilməsi ilə əlaqədar müqavilə sahəsində istifadə üçün sərma-yəçilərin akrhesabı ödənişləri	3 600,6
2.3.	Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının əsaslı ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlir	24 223,4
2.4.	Dövlət Neft Fondunun valyuta aktivlərinin yerləşdirilməsindən və idarə olunmasından əldə edilən gəlir	3 131 968,3
2.5.	Neft-qaz sənayesinin imzalanması və ya icrası ilə bağlı sərma-yəçilər tərəfindən ödənilən bonuslar	767 244,4
Cəmi		12 073 255,5

3. Müəyyən edilsin ki, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2024-cü il büdcəsinin xərcləri aşağıdakı məqsədlərə yönəldilsin:

Sıra №-si	Xərc istiqamətləri	Xərclərin məbləği (min manat)
3.1.	Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsinə transferin yuxarı həddi	12 781 000,0
3.2.	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 16 noyabr tarixli 711 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqəbatliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi	33 526,0
3.3.	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 fevral tarixli 3163 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi	47 460,0
3.4.	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər	38 246,5
Cəmi		12 900 232,5

4. "2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun vəsaitindən istifadənin əsas istiqamətləri (proqramı) və investisiya siyasəti" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

5. "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2024-cü ildə idarə edilməsi ilə bağlı xərclər smetası" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 27 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir

2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun vəsaitindən istifadənin əsas istiqamətləri (proqramı) və investisiya siyasəti

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (bundan sonra - Fond) vəsaitinin xərc istiqamətləri:

1.1. Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsinə transferin yuxarı həddi;

1.2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 16 noyabr tarixli 711 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqəbatliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi;

1.3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 fevral tarixli 3163 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi.

2. Fondun 2024-cü il üçün investisiya siyasəti

2.1. Fondun investisiya siyasətinin məqsədi:

2.1.1. 2024-cü ildə Fond əsas kapitalın itirilməsi riskinin aşağı olması şərti ilə maksimum gəlirliliyini əldə edilməsinə imkan verən investisiya siyasəti həyata keçirəcəkdir.

2.2. Fondun investisiya portfeli:

2.2.1. investisiya portfelinin proqnozlaşdırılma həcmi:

2.2.1.1. 2024-cü il üzrə Fondun investisiya portfelinin proqnozlaşdırılma həcmi dəyəri (ortaçəkili həcmi) 52,6 milyard ABŞ dollarına bərabər götürülür;

2.2.2. investisiya portfelinin valyuta tərkibi:

2.2.2.1. Fondun investisiya portfelinin baza valyutası ABŞ dolları müəyyən edilir. Investisiya portfelinin məcmu dəyərinin minimum 90 faizinin beynəlxalq kredit agentlikləri tərəfindən verilmiş kredit reytingi "A" (Standard & Poor's, Fitch) və ya "A2" (Moody's) dərəcəsinə aşağı olmaqla, investisiya portfelinin məcmu dəyərinin:

2.2.2.1.1. 65 faizi ABŞ dollarında ifadə olunan aktivlərə;

2.2.2.1.2. 20 faizi avroda ifadə olunan aktivlərə;

2.2.2.1.3. 5 faizi İngiltərə funt sterlinqində ifadə olunan aktivlərə;

2.2.2.1.4. qalan 10 faizi isə digər valyutalarda ifadə olunan aktivlərə yerləşdirilə bilər;

2.2.3. investisiya portfelinin altportfelləri:

2.2.3.1. Fondun investisiya portfeli aşağıdakı altportfellərdən ibarətdir:

2.2.3.1.1. borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri altportfeli (kredit reytingi aşağı olmayan borc öhdəliklərinə investisiya qoyan pay fondları istisna olmaqla) - aşağı uzaqlaşma intervalı maksimum 5 faiz olmaqla, investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 50 faizi;

2.2.3.1.2. səhm (pay) altportfeli - investisiya portfelinin məcmu dəyərinin maksimum 25 faizi (yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 2 faiz olmaqla, 5 faizə qədər səhmlərə və kredit reytinginə malik olmayan borc öhdəliklərinə investisiya qoyan pay fondları, o cümlədən səhm (pay) üzrə müstəqil investisiyalarda iştirak payları olmaqla);

2.2.3.1.3. daşınmaz əmlak altportfeli - yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 2 faiz olmaqla, investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 10 faizə qədər (daşınmaz əmlak və daşınmaz əmlak üzrə kredit reytinginə malik olmayan borc öhdəliklərinə investisiya qoyan pay fondları və daşınmaz əmlak daxil olmaqla);

2.2.3.1.4. qızıl altportfeli - yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 3 faiz olmaqla, investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 15 faizə qədər;

2.2.4. Investisiya portfelinin hədəf gəlirliliyi:

2.2.4.1. Fondun borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri altportfelinin idarə edilməsinin hədəf gəlirliliyi (beşmərkəz) kimi müvafiq valyuta üzrə "ICE BofAFixedIncomeIndices" əsas götürülür;

2.2.4.2. səhm (pay) altportfelinin hədəf gəlirliliyi (beşmərkəz) kimi "MSCI Stock Market Indexes" əsas götürülür;

2.2.4.3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 19 iyun tarixli 511 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanılması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar"ın (bundan sonra - Qaydalar) 4.2-ci bəndinə əsasən, qızıl altportfelinə hədəf gəlirliliyi (beşmərkəz) tətbiq edilmir.

2.3. Investisiya portfelinin risklərinin idarə edilməsi üzrə tələblər:

2.3.1. faiz dərəcəsi riski:

2.3.1.1. Fondun borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri altportfelinin faktiki ortaçəkili investisiya müddətinin (durasıya) dünya bazardakı cari vəziyyətdən asılı olaraq

"Şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sisteminin Əsasnaməsi"nin təsdiq edilməsi və bundan irəli gələn bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. "Şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sisteminin Əsasnaməsi" təsdiq edilsin (əlavə olunur).
2. Şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sisteminin dövlət şəhərsalma nəzarətinin həyata keçirilməsini təmin edən "Şəhərsalma Nəzarəti" altsistemi yaradılsın.
3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

3.1. tikintiyə icazə və istismara icazə icraatı da daxil olmaqla şəhərsalma və tikinti inzi-batçılığının, şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sistemi və rə-qəmsal texnologiyaların yaratdığı imkanlar nəzərə alınmaqla, təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflərini altı ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;
3.2. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.
4. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi:

4.1. "Şəhərsalma Nəzarəti" altsisteminin formalaşdırılmasını 2026-cı il yanvarın 1-dək təmin etsin;
4.2. aidiyyəti dövlət orqanlarının (qurumlarının) həmin altsistemə çıxışını təmin etsin;
4.3. Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti ilə birlikdə həmin altsistemin informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün zəruri tədbirlər görsün;
4.4. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

5. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyi:
5.1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 3 iyun tarixli 718 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Hökumət buludu" (G-cloud) Konsepsiyası"na uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi ilə birlikdə şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sisteminin "Hökumət buludu"nda yerləşdirilməsini təmin etsin;

5.2. "Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları"nın təsdiq edilməsi və elektron hökumətlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 sentyabr tarixli 263 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq, şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sisteminin və "Şəhərsalma Nəzarəti" altsisteminin aidiyyəti dövlət informasiya ehtiyatları və sistemləri ilə əlaqələndirilməsini Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə təmin etsin.

6. Bu Fərmanın 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilən Əsasnamənin "Elektron Tikinti Portalı" altsistemi vasitəsilə yerinə yetiriləcək hərəkətlərə bağlı müddəaları 2024-cü il yanvarın 1-dən, "Şəhərsalma Nəzarəti" altsistemi vasitəsilə yerinə yetiriləcək hərəkətlərə bağlı müddəaları isə 2026-cı il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 27 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir

Şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sisteminin Əsasnaməsi

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Əsasnamə Azərbaycan Respublikası Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin (bundan sonra - Məcəllə) 16.2-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və şəhərsalma və tikinti fəaliyyətinin vahid informasiya təminatı sisteminin (bundan sonra - Sistem) formalaşdırılmasının, aparılmasının və digər dövlət orqanlarının (qurumlarının) informasiya ehtiyatları və sistemləri ilə Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi (bundan sonra - EHS) vasitəsilə inteqrasiyasının, habelə Sistemlə bağlı mühafizə tədbirlərinin təmin edilməsinin, Sistem vasitəsilə müraciətlərin qəbulunun, emalının və cavablandırılmasının hüquqi, təşkilati və texnoloji əsaslarını müəyyən edir.

1.2. Sistemin formalaşdırılmasının məqsədi rəqəmsal texnologiyalardan, o cümlədən informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə yolu ilə şəhərsalma və tikinti fəaliyyəti sahəsində xidmətlər göstərilməsində əlçatanlığın, şəffaflığın və operativliyin təmin edilməsi, habelə bu sahədə nəzarətin effektivliyinin artırılmasını ibarətdir.

1.3. Sistemdə formalaşdırılan, yaradılan, əldə edilən və toplanan informasiya və elektron sənədlər Azərbaycan Respublikasının müliyyotidir.

1.4. Fərdi məlumatların Sistemdə toplanılmasının və işlənilməsinin məqsədi bu Əsasnamənin 1.2-ci bəndində qeyd olunan funksiyaların təmin edilməsidir. Fərdi məlumatların toplanılması, işlənilməsi, mühafizəsi, yayılması və verilməsi "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa və Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktlarına əsasən həyata keçirilir.

1.5. Sistemin fəaliyyətinin təşkil, idarə olunması və təkmilləşdirilməsi ilə bağlı xərclər dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait və qanunla qadağan olunmayan digər mənbələrlə həyata keçirilir.

1.6. Sistemdən istifadə ödənişsizdir.
1.7. Sistemin formalaşdırılmasına, aparılmasına, inteqrasiyasına və arxivləşdirilməsinə dair bu Əsasnamə ilə tənzimlənməyən digər məsələlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 sentyabr tarixli 263 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları"na (bundan sonra - Qaydalar) uyğun olaraq həll edilir.

2. Əsas anlayışlar

2.1. Bu Əsasnamənin məqsədləri üçün aşağıdakı əsas anlayışlardan istifadə edilir:
2.1.1. **sahib-normativ hüquqi aktlarla** müəyyən edilmiş qaydada Sistem üzərində sahiblik və istifadə hüququna həyata keçirən, habelə Sistem aparılmasını təmin edən Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi;
2.1.2. **İştirakçı** - Sistemin informasiya proseslərində iştirak edən dövlət orqanları (qurumları);
2.1.3. **İstifadəçi** - Sistemin informasiya əldə etmək və ya informasiyadan istifadə hüququ verilmiş dövlət orqanları (qurumları), yerli özünüidarəetmə orqanları, hüquqi və fiziki şəxslər;
2.1.4. **elektron kabinet** - istifadəçilərin Vahid Giriş Sistemi vasitəsilə Sistemə daxil olmasına və istifadəsinə imkan verən, müraciətləri elektron formada göndərməsini və xidmətlərdən istifadə etməsini, ödənişlər həyata keçirməsini, həmçinin iştirakçı və sahiblə qarşılıqlı əlaqəni təmin edən fərdi elektron səhifə;
2.2. Sistemin sahibi eyni zamanda onun operatoru funksiyalarını həyata keçirir.

3. Sistemin fəaliyyətinin prinsipləri

3.1. Sistem Qaydaların 2.1-ci bəndində qeyd edilən prinsiplər nəzərə alınmaqla formalaşdırılır və aşağıdakı prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərir:
3.1.1. **İstifadə rahatlığı** - Sistemdən istifadənin və informasiya mübadiləsinin rahat, əlavə əməliyyatlar aparılmadan təmin edilməsi;
3.1.2. **operativlik** - Sistemdə məlumatların yaradılması, toplanılması, işlənilməsi, saxlanılması və axtarışı proseslərinin sürətli şəkildə həyata keçirilməsi;
3.1.3. **şəffaflıq** - Sistemin fəaliyyətində aşkarlığın və hesabatlılığın təmin edilməsi, həyata keçirilən prosedurların və onların nəticələrinin izlənilməsi imkanının mövcudluğu;
3.1.4. **fasiləsizlik** - Sistemdə aparılan təşkilati, inzibati, texniki və digər dəyişikliklərdən asılı olmayaraq, fəaliyyətin fasiləsiz həyata keçirilməsi.

4. Sistemin fəaliyyətinin təşkil

4.1. İştirakçı tərəfindən Sistemə daxil edilən məlumatlar gücləndirilmiş elektron imzadan istifadə yolu ilə daxil edilməlidir.
4.2. Sistemə daxil edilən məlumatlar dolğun olmalı, zəruri xanalar tam doldurulmalı və anonimləşdirilmiş məlumatlar istisna olmaqla, sözlər ixtisarla ifadə edilməməlidir.
4.3. Müraciətlərin notisi olaraq verilmiş yekun elektron sənədlər Sistem vasitəsilə avtomatlaşdırılmış formada tərtib edilir.

4.4. Məlumatlar Sistemə Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində daxil edilir.

4.5. İştirakçı tərəfindən Sistemə daxil edilmiş məlumatlarda çatışmazlıqlar aşkar olunduqda, iştirakçının yazılı müraciəti əsasında sahibhəmin çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün tədbirlər görür.

5. Sistemin texniki-texnoloji infrastrukturunu
5.1. Sistem aşağıdakı elementlərdən ibarətdir:

5.1.1. proqram kompleksi;
5.1.2. avadanlıq kompleksi;
5.1.3. şəbəkə infrastrukturunu;
5.1.4. iştirakçıların işçi stansiyalarının texniki vasitələri;
5.1.5. ehtiyat sistemi.

5.2. Sistemin proqram kompleksinə əməliyyat sistemləri, təbiiqi proqram təminatı, informasiyanın mühafizəsi və digər proqram vasitələri aiddir.

5.3. Sistemin avadanlıq kompleksinə serverlər, yaddaş qurğuları və digər texniki vasitələr aiddir. Sistemin avadanlıq kompleksi sahib nəzarəti altında fəaliyyət göstərir.

5.4. Sistemin şəbəkə infrastrukturunu kommunikasiya avadanlığı və mühafizə olunan telekommunikasiya kanalları təşkil edir.

5.5. Sistem iştirakçıların işçi stansiyalarının texniki vasitələrinə kompüter dəsti, çap qurğusu, habelə digər zəruri elektron cihazlar daxildir. Bu texniki vasitələrin mühafizəsini və onlardan təyinatı üzrə istifadəni iştirakçı təmin etməlidir.

5.6. Ehtiyat sistemi Sistemin fəaliyyətinin dayanıqlılığını və təhlükəsizliyini təmin etmək, habelə formalaşdırılan, daxil edilən və göndərilən məlumatların ehtiyat sürətlərini saxlamaq məqsədilə yaradılır.

6. Sistemin struktur və funksionallığına dair tələblər

6.1. Sistemin strukturuna aşağıdakı altsistemlər daxildir:

6.1.1. Elektron Tikinti Portalı;
6.1.2. Tikintilərin Dövlət Reyestri Portalı;
6.1.3. Şəhərsalma Nəzarəti.
6.2. Sistem vasitəsilə aşağıdakılar təmin edilir:

6.2.1. informasiyanın informasiya ehtiyatında toplanılması, emalı, axtarışı, təhlili və ötürülməsi;

6.2.2. Sistemdən eyni zamanda çoxsaylı istifadəçilərin istifadə etməsini mümkünliyi;

6.2.3. təhlükəsizlik və məlumatların mühafizəsi;

6.2.4. şəhərsalma və tikinti fəaliyyəti ilə bağlı elektron xidmətlərin göstərilməsi;

6.2.5. müraciətin notisi olaraq yekun elektron sənədlərin hazırlanması.

6.3. "Elektron Tikinti Portalı" altsistemində daxil olan modullar vasitəsilə aşağıdakılar təmin edilir:

6.3.1. tikintiyə icazə sahəsində:
6.3.1.1. sifarişçi tərəfindən tikintiyə icazə alınması məqsədilə tikintiyə icazə verən orqana (quruma) müraciət edilməsi;

6.3.1.2. sifarişçi tərəfindən Məcəllənin 75.3-cü maddəsinə uyğun olaraq təsdiq edilən sənədlərin orizəyə əlavə olunmasının yoxlanılması;

6.3.1.3. Məcəllənin 75.4-cü maddəsinə uyğun olaraq sənədlər tam təqdim olunmuşda (Məcəllənin 75.3-1-ci maddəsinin tələbləri nəzərə alınmaqla) tikintiyə icazə verən orqan (qurum) tərəfindən onların tamamlanması üçün zəruri hərəkətlər barədə sifarişçiyə məlumat verilməsi və sənədlərin təhlilinin təmin edilməsinin hüquqi nəticələrinin izahının göndərilməsi;

6.3.1.4. müraciətin (müvafiq sənədlərə birlikdə) tikintiyə icazə verən orqan (qurum) tərəfindən rəylərin, texniki şərtlərin və həmin texniki şərtlərə bağlı layihə sənədlərinin alınması üçün aidiyyəti qurumlara göndərilməsi;

6.3.1.5. tikintiyə icazə verən orqan (qurum) tərəfindən verilmiş tikintiyə icazənin (tələb olunduqda həmçinin xüsusi nişanın) və ya tikintiyə icazənin verilməsindən imtina barədə qərarın sifarişçiyə göndərilməsi;

6.3.1.6. tikintiyə icazə verən orqan (qurum) tərəfindən tikintiyə icazə barədə məlumatların Tikintilərin Dövlət Reyestrinə ötürülməsi;

6.3.1.7. Tikintilərin Dövlət Reyestri aparılan orqan tərəfindən tikinti obyektinə verilən kod və həmin koda dair şəhadətnamənin tikintiyə icazə verən orqana (quruma) və sifarişçiyə göndərilməsi;

6.3.1.8. tikintiyə icazə, xüsusi nişan verildikdə bu barədə, habelə müvafiq tikinti layihəsi barədə tikintiyə dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi məqsədləri üçün Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyinə məlumat verilməsi;

6.3.2. sifarişçi tərəfindən tikintiyə icazə almaq üçün müraciət edilməzdən əvvəl tikinti aparmaq istədiyini arazidə aparılacaq tikintinin icazə verən parametrlərini (ərazinin tikinti əmsali, ərazinin tikinti sıxlığı əmsali, tikinti obyektinin hündürlüyü və s.) öyrənmək

məqsədilə tikintiyə icazə verən orqana (quruma) müraciət edilməsi və həmin orqan (qurum) tərəfindən cavab verilməsi;

6.3.3. istismara icazə sahəsində:
6.3.3.1. sifarişçi tərəfindən tikinti obyektinin istismarına icazə verilməsi məqsədilə istismara icazə verən orqana (quruma) müraciət edilməsi, habelə müraciətə əlavə olunmalı sənədlərin təqdim edilməsi;

6.3.3.2. istismara icazə verən orqan (qurum) tərəfindən tikinti obyektinin istismarına icazə verilməsi üçün dövlət rüsumunu ödəməsi vəzifəsi barədə sifarişçiyə məlumat göndərilməsi, həmin ödənişin həyata keçirildiyini təsdiq edən sənədin sifarişçi tərəfindən təqdim edilməsi;

6.3.3.3. istismara icazə verən orqan (qurum) tərəfindən verilmiş tikinti obyektinin istismarına icazənin və ya istismara icazənin verilməsindən imtina haqqında qəbul edilmiş qərarın sifarişçiyə göndərilməsi;

6.3.3.4. istismara icazə verən orqan (qurum) tərəfindən tikinti obyektinin istismarına icazə barədə məlumatların Tikintilərin Dövlət Reyestrinə ötürülməsi;

6.3.4. reklam qurğularının tikintisinə icazə sahəsində:
6.3.4.1. açıq məkanda reklam yerləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş sahəsi (çoxtərəfli qurğularda isə bir tərəfin sahəsi) 60 kvadratmetr və ya bundan çox şərhlə edilən reklam qurğularının tikintisinə, quraşdırılmasına, onlara konstruktiv dəyişikliklər edilməsinə icazə verilməsi məqsədilə sifarişçi tərəfindən tikintiyə icazə verən orqana (quruma) müraciət edilməsi;

6.3.4.2. tikintiyə icazə verən orqan (qurum) tərəfindən reklam qurğularının tikintisinə icazə verilməsi ilə bağlı Məcəllənin 75.4-cü, 75.5-ci, 75.9-75.11-ci, 75.14-cü və 82-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş tədbirlərin görülməsi;

6.3.5. məlumatlandırma icraatı sahəsində:
6.3.5.1. sifarişçi tərəfindən tikinti niyyəti barədə məlumatlandırılan orqana (quruma) məlumat verilməsi və məlumat əlavə olunan sənədlərin yoxlanılması məqsədilə göndərilməsi;

6.3.5.2. məlumatlandırılan orqan (qurum) tərəfindən tikinti niyyətinin layihəsinə münasibətdə iradların sifarişçiyə göndərilməsi, Məcəllə ilə müəyyən edilmiş müddətdə hər hansı irad bildirilmədikdə, tikinti niyyəti barədə məlumatların Tikintilərin Dövlət Reyestrinə ötürülməsi;

6.3.5.3. tikinti işlərinin başlanılması üçün Məcəllənin 80.4-cü maddəsinə müəyyən olunmuş əsas yarandıqda, bu barədə, habelə tikinti layihəsinin memarlıq-planlaşdırma və tikinti ərazisinin baş planı bölmələrində barədə tikintiyə dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi məqsədləri üçün Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyinə məlumat verilməsi;

6.3.5.4. sifarişçi tərəfindən tikinti obyektinin tikintisinin başa çatması barədə məlumatlandırılan orqana (quruma) məlumat verilməsi və həmin məlumatların Tikintilərin Dövlət Reyestrinə ötürülməsi.

6.4. "Şəhərsalma Nəzarəti" altsistemində daxil olan modullar vasitəsilə aşağıdakılar təmin edilir:

6.4.1. kameral qaydada nəzarət zamanı tələb olunan sənədlərin orqanları (qurumları) arasında mübadiləsi;

6.4.2. sahib tərəfindən dövlət şəhərsalma nəzarəti çərçivəsində əsaslandırılmış göstərişlərin göndərilməsi;

6.4.3. aparılan tikinti işləri ilə bağlı tikintiyə icazə tələb olunan tikinti obyektlərinə münasibətdə tikintiyə icazənin verilib-verilmədiyini, bərsəndə məlumatlandırma icraatı təbiiqi olunan tikinti obyektinə münasibətdə işi həmin işlərin başlanılması üçün Məcəllənin 80.4-cü maddəsinə müəyyən olunmuş əsas yarandıqda barədə məlumatların real vaxt rejimində yoxlanılması;

6.4.4. yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən dövlət şəhərsalma nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı aşkar edilmiş pozuntular barədə Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyinin məlumatlandırılması və bu barədə bitən məlumatların sahibə və Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinə göndərilməsi.

7. Sistemə daxil edilən və ötürülən məlumatlar (sənədlər)

7.1. Sistemə daxil edilən məlumatlar (sənədlər) aşağıdakılardır:

7.1.1. şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlər;
7.1.2. dövlət şəhərsalma nəzarətinin notisi;

7.1.3. Tikintilərin Dövlət Reyestri məlumatları;

7.1.4. tikinti layihəsinə dair rəylər və texniki şərtlər barədə məlumatlar.

7.2. EHS vasitəsilə sorğu əsasında Sistemə ötürülən məlumatlara (həm qrafiki (xəritə), həm də mətn şəklində) aşağıdakılar aiddir:

7.2.1. dövlət şəhərsalma kadastrı məlumatları;

7.2.2. tikintiyə dövlət nəzarətinin notisi;

7.2.3. peşəkarlıq reyestri məlumatları;

7.2.4. mühəndis-axtarış işlərinin nəticələri üzrə Dövlət məlumat fondu.

7.3. Şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərə aşağıdakılar aiddir:

7.3.1. şəhərsalma və tikinti fəaliyyətini tənzimləyən normativ hüquqi aktlar;
7.3.2. ərazi planlaşdırılması sənədləri (ümumi, baş və müfəssəl planlar).

7.4. Dövlət şəhərsalma nəzarətinin nəticələrinə respublika səviyyəsində və yerli səviyyədə aparılan şəhərsalma nəzarəti tədbirlərinin nəticələrini əks etdirən sənədlər, yazılı göstərişlər və məlumatlar aiddir.

7.5. Tikintilərin Dövlət Reyestri məlumatlarına aşağıdakılar aiddir:

7.5.1. tikilən, istismar edilən və sökülən tikinti obyektləri, habelə üzərində qadağa və məhdudiyatlar qoyulmuş torpaqlar barədə məlumatlar;

7.5.2. məlumatlandırma icraatının təbiiqi olunduğu tikinti obyektləri barədə məlumatlar.

7.6. Tikinti layihəsinə dair rəylər və texniki şərtlər barədə məlumatlara aşağıdakılar aiddir:

7.6.1. tikinti layihəsinin şəhərsalma sənədlərinə uyğun olub-olmaması barədə rəyə dair məlumatlar;

7.6.2. "Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun əlavəsinə göstərilən fəaliyyət növləri üzrə layihələrin ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədi və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizasının rəyində dair məlumatlar;

7.6.3. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin (sanitariya-gigiyena tələblərinə uyğunluq baxımından) və Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (yanğın təhlükəsizliyi tələblərinə uyğunluq baxımından), habelə tikintiyə icazə ilə fəaliyyət sferasına (məraqlarına) toxunan digər dövlət orqanlarının (qurumlarının) rəylərinə dair məlumatlar;

7.6.4. tikintisinə icazə tələb olunan tikinti obyektlərinin layihələrinin şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələblərinə uyğunluğunun yoxlanılması baxımından, habelə dövlət vəsaitləri hesabına maliyyələşdirilən obyektlərin tikinti layihələri və smetalarının sərəməli istifadəsinin qiymətləndirilməsi baxımından ekspertizanın notisələrinə dair məlumatlar;

7.6.5. təhizat müəssisələri tərəfindən verilməmiş mühəndis-kommunikasiya təminatı ilə bağlı texniki şərtlərə həmin texniki şərtlərə bağlı layihə sənədləri.

7.7. Dövlət şəhərsalma kadastrı məlumatlarına aşağıdakılar aiddir:

7.7.1. torpaq sahəsinin texniki göstəricilərinə dair məlumatlar;

7.7.2. mühəndis-kommunikasiya təminatı sistemi (qaz, istilik, rabitə, elektrik, su və kanalizasiya təminatı vasitələri və qurğuları) barədə məlumatlar;

7.7.3. yağış sularının axıtılması sistemlərinin infrastrukturuna dair məlumatlar;

7.7.4. tarix və mədəniyyət abidələri və onların mühafizə zonaları barədə məlumatlar;

7.7.5. neqliyyat infrastrukturuna barədə məlumatlar;

7.7.6. meliorasiya və irriqasiya infrastrukturuna dair məlumatlar;

7.7.7. bina və qurğuların texniki göstəriciləri barədə məlumatlar.

7.8. Tikintiyə dövlət nəzarətinin nəticələrinə obyektə tikinti-quraşdırma işlərinin şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələblərinə və tikinti layihəsinə uyğun aparılmasını və tikintiyə dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsindən başa çatması əks etdirən istismara hazırlıq aktı barədə məlumatlar aiddir.

7.9. Peşəkarlıq reyestri məlumatlarına mühəndis-axtarış, layihələndirmə, tikinti-quraşdırma, mexanikləşdirmə və neqletmə, tikinti materiallarının istehsalı və tikinti layihələrinin ekspertizası kimi peşə sahələri ilə bağlı peşəkarlıq sertifikatı almış şəxslər barədə məlumatlar aiddir.

7.10. Mühəndis-axtarış işlərinin nəticələri üzrə Dövlət məlumat fondunun məlumatlarına aşağıdakılar aiddir:

7.10.1. mühəndis-geodeziya, mühəndis-geoloji axtarış, mühəndis-hidrogeoloji axtarış, geofiziki işlər və qruntların laboratoriya tədqiqatları barədə məlumatlar;

7.10.2. təhlükəli təbii və texnogen xarakterli fəvqəladə halların yaranma riskinə məruz qalan ərazilər haqqında məlumatlar.

7.11. Bu Əsasnamənin 7.1.1-ci, 7.1.4-cü və 7.2.1-7.2.4-cü yarımböndlərində nəzərdə tutulan məlumatlar "Elektron Tikinti Portalı" altsistemində dərc olunur.

7.12. Bu Əsasnamənin 7.1.2-ci yarımböndində nəzərdə tutulan məlumatlar "Şəhərsalma Nəzarəti" altsistemində dərc olunur.

7.13. Bu Əsasnamənin 7.1.3-cü yarımböndində nəzərdə tutulan məlumatlar "Tikintilərin Dövlət Reyestri Portalı" altsistemində dərc olunur.

8. Məlumatların təqdim edilməsi
8.1. Məlumatların Sistemə təqdim edilməsi aidiyyəti dövlət orqanlarının (qurumlarının) informasiya ehtiyatları və sistemləri vasitəsilə təmin edilir.

8.2. İnformasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin EHS-ə qoşulması Qaydaların 4-cü hissəsinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

8.3. İnformasiya ehtiyatlarına və sistemlərinə malik olmayan dövlət orqanları (qurumları) formalaşdırılan məlumatları elektron kabinet vasitəsilə sahibə ötürürlər. Bunun üçün hər bir dövlət orqanının (qurumunun) möhür hüququ və gücləndirilmiş elektron imzası lazımdır.

8.4. Məlumatların Sistemə işlənilməsi bu Əsasnamənin 6.1-ci bəndində göstərilən altsistemlər vasitəsilə həyata keçirilir.

9. Sahibin hüququ və vəzifələri

9.1. Sahibin aşağıdakı hüquqları vardır:

9.1.1. əldə olunması qanunla məhdudlaşdırılan, o cümlədən xidməti istifadə üçün nəzərdə tutulan informasiyanın yalnız qanunla müəyyən edilmiş qaydada ötürülməsini və istifadəsini təmin etmək;

9.1.2. digər informasiya ehtiyatları və sistemləri ilə məlumat mübadiləsinin təşkili üçün elektron xidmətlərin təminatını təmin etmək;

9.2. Sahibin aşağıdakı vəz

Azərbaycan Respublikasının Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Qubadlı, Laçın və Şuşa rayonlarının inzibati ərazi bölgüsündə qismən dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 3-cü bəndinə uyğun olaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Şuşa rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Malıbəyli kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Malıbəyli kəndi, Quşçular kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Yuxarı Quşçular və Aşağı Quşçular kəndləri Xocalı rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil edilsin.

Maddə 2. Malıbəyli və Quşçular kənd inzibati ərazi dairələri Şuşa rayonunun tabeliyindən Xocalı rayonunun tabeliyinə verilsin.

Maddə 3. Füzuli rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Veysellik kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Yuxarı Veysellik və Ağbaşlı kəndləri ləğv edilərək Azərbaycan Respublikasının ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılınsın.

Maddə 4. Füzuli rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Qacar kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Divanalılar kəndinin dövlət mülkiyyətində olan 139,0 ha torpaq sahəsi, habelə ləğv edilərək Azərbaycan Respublikasının ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılmsın.

Maddə 5. Cəbrayıl rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Sarıcalı kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Yuxarı Məzrə kəndi ləğv edilərək Azərbaycan Respublikasının ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılınsın.

Maddə 6. Ləğv edilərək Azərbaycan Respublikasının ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılmsın Yuxarı Məzrə kəndinin dövlət mülkiyyətində olan 329,0 ha ərazisi bütövlükdə bu Qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Xocavənd rayonunun inzibati ərazisinə verilsin.

Maddə 7. Laçın rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Köhnəkənd kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Alıcan kəndi ləğv edilərək Azərbaycan Respublikasının ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılınsın.

Maddə 8. Ləğv edilərək Azərbaycan Respublikasının ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılmsın Alıcan kəndinin dövlət mülkiyyətində olan 384,0 ha ərazisi bütövlükdə bu Qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Xocavənd rayonunun inzibati ərazisinə verilsin.

Maddə 9. Xocalı rayonunun inzibati ərazisinə aid dövlət mülkiyyətində olan 186,0 ha torpaq sahəsi bu Qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Ağdam rayonunun inzibati ərazisinə verilsin.

Maddə 10. Xocavənd rayonunun inzibati ərazisinə aid dövlət mülkiyyətində olan 481,0 ha torpaq sahəsi bu Qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Qubadlı rayonunun inzibati ərazisinə verilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2023-cü il

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Serbiya Respublikası Hökuməti arasında diplomatik nümayəndəlik və ya konsulluq əməkdaşlarının ailə üzvlərinin ödənişli əmək fəaliyyətinə cəlb edilməsi haqqında Saziş" in təsdiq edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

2023-cü il noyabrın 7-də Belqrad şəhərində imzalanmış Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Serbiya Respublikası Hökuməti arasında dip-

lomatik nümayəndəlik və ya konsulluq əməkdaşlarının ailə üzvlərinin ödənişli əmək fəaliyyətinə cəlb edilməsi haqqında Saziş" təsdiq edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 19 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci və 10-cu bəndlərini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2012, № 9, maddə 838; 2014, № 7, maddələr 766, 787, № 10, maddə 1165; 2015, № 5, maddə 503; 2016, № 11, maddə 1773, № 12, maddə 2010; 2017, № 5, maddə 755, № 6, maddələr 1019, 1043; 2018, № 3, maddə 373, № 5, maddələr 837, 850, № 12 (I kitab), maddə 2535; 2019, № 1, maddə 23, № 3, maddələr 375, 391, № 6,

maddə 987; 2020, № 5, maddə 522, № 7, maddələr 832, 843, № 11, maddə 1326; 2021, № 12, maddə 1315; 2022, № 3, maddə 194, № 7, maddələr 692, 696; 2023, № 2, maddə 184, № 4, maddə 445, № 6, maddə 753, № 7, maddə 886) 16.2-ci maddəsində "təşkil və fəaliyyəti qaydası, eləcə də sistemə daxil edilən məlumatların tərkibi, həmin məlumatların təqdim edilməsi və işlənilməsi qaydaları" sözləri "əsasnaməsi" sözü ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 dekabr 2023-cü il

"Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 30 may tarixli 889-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və "Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2012-ci il 29 iyun tarixli 392-IVQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 4 sentyabr tarixli 695 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 14 iyun tarixli 2189 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 22 dekabr tarixli 1076-VIQD nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar **qərara alır**:

"Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-

cü il 30 may tarixli 889-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və "Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2012-ci il 29 iyun tarixli 392-IVQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 4 sentyabr tarixli 695 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 14 iyun tarixli

2189 nömrəli Fərmanın (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2023, № 6, maddə 794) 5.1-ci bəndində "təşkil və fəaliyyəti qaydası, eləcə də sistemə daxil edilən məlumatların tərkibi, həmin məlumatların təqdim edilməsi və işlənilməsi qaydaları" sözləri "əsasnaməsinin" sözü ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

"İdخالı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiqi və "İdخالı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 2 noyabr tarixli 1654 nömrəli Fərmanının ləğv edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 1 iyul tarixli 1732 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

"İdخالı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiqi və "İdخالı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqın-

da" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 2 noyabr tarixli 1654 nömrəli Fərmanının ləğv edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 1 iyul tarixli 1732 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022, № 7, maddə 721; 2023, № 2, maddə 252, № 6, mad-

də 782, № 7, maddə 942) 4-cü hissəsində "2023-cü" sözləri "2026-cı" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" 1999-cu il 12 mart tarixli 116 nömrəli və "Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 25 iyun tarixli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinin icrasının təmin edilməsi barədə" 2000-ci il 6 mart tarixli 291 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, su fondu torpaqlarından səmərəli istifadə sahəsində idarəetməni təkmilləşdirmək məqsədilə **qərara alır**:

1. "Torpaq icarəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 12 mart tarixli 116 nömrəli Fərmanı-

nın (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 3, maddə 168; 2001, № 10, maddə 640, № 12, maddə 755; 2003, № 10, maddə 577; 2005, № 11, maddə 1016; 2006, № 7, maddə 590; 2007, № 11, maddə 1110; 2010, № 7, maddə 610; 2014, № 11, maddə 1418; 2016, № 2 (II kitab), maddə 254, № 11, maddə 1818; 2018, № 6, maddə 1228; 2020, № 4, maddə 416; 2022, № 12, maddə 1445; 2023, № 4, maddə

488) 2.4-cü bəndində "maddəsində nəzərdə tutulmuş qalan" sözləri "maddəsinin birinci hissəsinin dördüncü abzasında nəzərdə tutulmuş Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsinin altında olan torpaqlara (Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin təklifi əsasında) və sahilboyu 20-50 metrlik zolağın altında olan torpaqlara münasibətdə Azərbaycan Respublika-

Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 3-cü bəndinə uyğun olaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Ağdam, Kəlbəcər və Tərtər rayonlarının inzibati ərazi bölgüsündə qismən dəyişikliklər edilərək mərkəzi Ağdərə şəhəri olmaqla bu Qanuna əlavə edilmiş xəritədə göstərilən inzibati sərhədlər daxilində Ağdərə rayonu yaradılsın və Azərbaycan Respublikasının ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrinə daxil edilsin.

Maddə 2. Ağdərə rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə aşağıdakı ərazi vahidləri daxil edilsin:

2.1. Ağdam rayonunun Baş Güneypəyə kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Baş Güneypəyə kəndi, Xatınbəyli kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Xatınbəyli kəndi, Məlikli kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Məlikli və Qazaçı kəndləri, Orta Güneypəyə kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Orta Güneypəyə kəndi, Sırxavənd kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Sırxavənd, Ballıqaya, Bəşirlər və Qaraşlar kəndləri, Yeni Qaralar kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Yeni Qaralar kəndi;

2.2. Kəlbəcər rayonunun Çərəktər kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Çərəktər kəndi, Çıldıran kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Çıldıran, Dəvədaşı və Mehmana kəndləri, Dovşanlı kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Dovşanlı, Bazarkənd və Hayad kəndləri, Heyvalı kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Heyvalı və Yaycı kəndləri, Həsəniz kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Həsəniz kəndi, İmarət Qorvənd kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki İmarət Qorvənd, Çapar və Zardaxaç kəndləri, Kolatağ kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Kolatağ və Dəngəli kəndləri, Qızıqlaya kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Qızıqlaya və Yuxarı Oratağ kəndləri, Qozlu kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Qozlu kəndi, Qozlukörpü kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Qozlukörpü kəndi, Narınclar kənd inzibati ərazi dairə-

si tərkibindəki Narınclar kəndi, Vəngli kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Vəngli, Çormanlı və Şahmansurlu kəndləri;

2.3. Tərtər rayonunun Ağdərə şəhər inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Ağdərə şəhəri, Ağabəyallı kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Ağabəyallı kəndi, Cənubqaya kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Cənubqaya və Gülyataq kəndləri, Çardaqlı kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Çardaqlı, Lüləşaz və Məqrələy kəndləri, Çaylı kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Çaylı, Suqovuşan və Təpəkənd kəndləri, Həsənqaya kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Həsənqaya, Çiləbürt, Göyax və Maralyansarov kəndləri, Kiçik Qarabəy kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Kiçik Qarabəy kəndi, Qızıloba kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Qızıloba, Seysulan və Yarımcı kəndləri, Aşağı Oratağ kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Aşağı Oratağ, Qasapet və Dəmirlər kəndləri, Şıxarx qəsəbə inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Şıxarx qəsəbəsi, Talış kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Talış kəndi, Ulu Qarabəy kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Ulu Qarabəy kəndi, Umudlu kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Umudlu və Zəylik kəndləri.

Maddə 3. Baş Güneypəyə, Xatınbəyli, Məlikli, Orta Güneypəyə, Sırxavənd və Yeni Qaralar kənd inzibati ərazi dairələri Ağdam rayonunun, Çərəktər, Çıldıran, Dovşanlı, Heyvalı, Həsəniz, İmarət Qorvənd, Kolatağ, Qızıqlaya, Qozlu, Qozlukörpü, Narınclar və Vəngli kənd inzibati ərazi dairələri Kəlbəcər rayonunun, Ağdərə şəhər, Şıxarx qəsəbə, Ağabəyallı, Cənubqaya, Çardaqlı, Çaylı, Həsənqaya, Kiçik Qarabəy, Qızıloba, Aşağı Oratağ, Talış, Ulu Qarabəy və Umudlu kənd inzibati ərazi dairələri Tərtər rayonunun tabeliyindən Ağdərə rayonunun tabeliyinə verilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2023-cü il

"Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli 1043-VIQ nömrəli Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bəzi məsələlərin tənzimlənməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli 1043-VIQ nömrəli Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bəzi məsələlərin tənzimlənməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Ağdərə Rayon İcra Hakimiyyətinin fəaliyyətində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 6 iyun tarixli 648 nömrəli Fərmanının 2-ci hissəsi ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası şəhər, rayon və şəhər rayonu icra hakimiyyəti başçısı aparatının, icra hakimiyyəti başçısının inzibati ərazi dairə-

si üzrə və sahə inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəliklərinin nümunəvi strukturu və ştat vahidlərinin sayı"na uyğun olaraq təşkil məqsədilə zəruri maliyyə vəsaitinin ayrılması və inzibati bina ilə təmin olunması üçün bir ay müddətində tədbirlər görüb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.2. "Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli 1043-VIQ nömrəli Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi Ağdərə, Ağdam, Kəlbəcər, Tərtər, Xocalı və Goranboy rayonlarının icra hakimiyyətləri ilə birlikdə "Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında" Azərbay-

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

"Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Sırrının Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiya haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Sırrının Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiyanın tərkibi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 9 dekabr tarixli 224 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

1. "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Sırrının Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiya haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Sırrının Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiyanın tərkibi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 9 dekabr tarixli 224 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 12, maddə 704; 2002, № 1, maddə 22; 2004, № 6, maddə 436, № 7, maddə 534; 2005, № 10, maddə 910; 2006, № 7, maddə 588; 2007, № 3, maddə 229; 2014, № 9, maddə 1027; 2015, № 9, maddə 1015, № 11, maddə 1301; 2016, № 8, maddə 1384; 2017, № 5, maddə 772, № 8, maddə 1521; 2018, № 2, maddə 175; 2019, № 9, maddə 1487; 2020, № 2, maddə 105; 2022, № 4, maddə 303, № 12, maddə 1440; 2023, № 7, maddə 980) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. adından (hər iki halda), preambulasından, 1-ci və 2-ci hissələrindən "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında" sözləri çıxarılınsın;

1.2. həmin Fərmanın 2-ci hissəsi ilə təsdiq edilmiş Komissiyanın tərkibi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"Komissiyanın sədri

Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi

Komissiyanın üzvləri

Azərbaycan Respublikası müdafiə nazirinin müavini
Azərbaycan Respublikası ədliyyə nazirinin müavini
Azərbaycan Respublikası xarici işlər nazirinin müavini
Azərbaycan Respublikası daxili işlər nazirinin müavini
Azərbaycan Respublikası müdafiə sənayesi nazirinin müavini
Azərbaycan Respublikası fəvqəladə hallar nazirinin müavini
Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyat nazirinin müavini
Azərbaycan Respublikası maliyyə nazirinin müavini

Azərbaycan Respublikası rəqəmsal inkişaf və neqliyyat nazirinin müavini

Azərbaycan Respublikası ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini

Azərbaycan Respublikası Xarici Kəşfiyyat Xidməti rəisinin müavini
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Təhlükəsizlik Xidməti rəisinin müavini

Azərbaycan Respublikası Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti rəisinin müavini
Azərbaycan Respublikası Strateji Obiektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyi rəisinin müavini

Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd Xidməti rəisinin müavini
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti."; 1.3. həmin Fərmanla təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət Sırrının Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiya haqqında Əsasnamə"nin adından və 1-ci hissəsindən "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında" sözləri çıxarılınsın.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

2.1. dövlət sirri sahəsində normativ hüquqi aktların təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərini dörd ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

2.2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının bu Fərmana uyğunlaşdırılmasına dair təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

2.3. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 472

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 24 noyabr tarixli 481 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Verildiyi, dayandırıldığı, bərpa və ya ləğv edildiyi barədə vergi orqanlarına məlumat göndərilməli olan icazələrin Siyahısı"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Lisensiyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 14 iyul tarixli 977-VIQD nömrəli Qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 24 noyabr tarixli 481 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 11, maddə 1969; 2018, № 8, maddə 1797; 2021, № 5, maddə 533) ilə təsdiq edilmiş "Verildiyi, dayandırıldığı, bərpa və ya ləğv edildiyi barədə vergi orqanlarına məlumat göndərilməli olan icazələrin Siyahısı"nın 9-12-ci hissələri aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"9. Azərbaycan Respublikası ilə xarici ölkələr arasında avtomobil nəqliyyatı ilə daşımaları yerinə yetirmək üçün operatorlara

verilən beynəlxalq yük və qeyri-müntəzəm sərnişin daşımalarına buraxılış vəsiqəsi.

10. Ölkədaxili sifarişli daşımalara buraxılış vəsiqəsi.

11. Taksi minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımalarına buraxılış vəsiqəsi.

12. Taksi sifarişi operatoru fəaliyyətinə icazə."

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 473

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 26 aprel tarixli 168 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Gömrük yığımlarının məbləğləri"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 26 aprel tarixli 168 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 4, maddə 823; 2018, № 8, maddə 1797; 2023, № 2, maddə 298, № 6, maddə 844) ilə təsdiq edilmiş "Gömrük yığımlarının məbləğləri"nin 2.7.6-cı yarımbəndinin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz olunsun və aşağıdakı məzmununda 2.7.7-ci yarımbənd əlavə edilsin:

"2.7.7. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş vəzifələrinin yerinə yetirilməsi ilə bağlı mal və avadanlıqların idxalı hallarında."

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 474

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

Nəqliyyat vasitəsinin utilizasiyası üçün ərizənin, nəqliyyat vasitəsinin təhvil alınması barədə aktın və utilizasiyaya verilmə barədə təsdiqedicə sənədin formalarının təsdiq edilməsi haqqında

"İstehsalat və məişət tullantıları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 iyun tarixli 928-VIQD nömrəli Qanununun təbiiqi və "İstehsalat və məişət tullantıları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun təbiiqi edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 26 oktyabr tarixli 3 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 27 iyul tarixli 2253 nömrəli Fərmanının 2.1.4-cü yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. "Nəqliyyat vasitəsinin utilizasiyası üçün ərizənin forması" təsdiq edilsin (1 nömrəli əlavə).

2. "Nəqliyyat vasitəsinin təhvil alınması barədə aktın forması" təsdiq edilsin (2 nömrəli əlavə).

3. "Nəqliyyat vasitəsinin utilizasiyaya verilməsi barədə təsdiqedicə sənədin forması" təsdiq edilsin (3 nömrəli əlavə).

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 475

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

"Dəmiryol nəqliyyatında istehsalatla əlaqəsi olmayan insanlarla baş vermiş nəqliyyat hadisələrinin və ya digər bədbəxt hadisələrin xidməti araşdırılması və qeydiyyatı (uçotu) Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında

"Azərbaycan Dəmir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 20 iyul tarixli 383 nömrəli Sərəncamında dəyişikliklər edilməsi və Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il 18 sentyabr tarixli 622 nömrəli Fərmanının 2.1-1-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

"Dəmiryol nəqliyyatında istehsalatla əlaqəsi olmayan insanlarla baş vermiş nəqliyyat hadisələrinin və ya digər bədbəxt hadisələrin xidməti araşdırılması və qeydiyyatı (uçotu) Qaydaları"nın təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 476

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

"Dəmiryol nəqliyyatı infrastrukturunda hərəkətin təhlükəsizliyi və istismarı qaydalarının pozulması ilə əlaqədar hadisələrin araşdırılmasının təşkili və qeydiyyatı Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında

"Azərbaycan Dəmir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 20 iyul tarixli 383 nömrəli Sərəncamında dəyişikliklər edilməsi və Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə" Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 18 sentyabr tarixli 622 nömrəli Fərmanının 2.1-1-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

"Dəmiryol nəqliyyatı infrastrukturunda hərəkətin təhlükəsizliyi və istismarı qaydalarının pozulması ilə əlaqədar hadisələrin araşdırılmasının təşkili və qeydiyyatı Qaydaları"nın təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 477

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

"Kosmik fəaliyyət subyektlərinin Azərbaycan Respublikasının kosmik obyektlərinin dövlət reyestrində qeydiyyata alınmış kosmik obyektlərinin idarə edilməsinə nəzarət Qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında

"Kosmik fəaliyyət haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 iyun tarixli 927-VIQD nömrəli Qanununun təbiiqi edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 4 avqust tarixli 2291 nömrəli Fərmanının 2.1.3-cü yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

"Kosmik obyektlərinin idarə edilməsinə nəzarət Qaydası" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 478

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

"Tikinti materiallarının və məmulatının sertifikatlaşdırılmasını həyata keçirən müəssisələrin laboratoriyalarının, habelə sınaq laboratoriyalarının akkreditasiyası Qaydaları"nın təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2014-cü il 14 aprel tarixli 103 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

"Tikinti materiallarının və məmulatının sertifikatlaşdırılmasını həyata keçirən müəssisələrin laboratoriyalarının, habelə sınaq laboratoriyalarının akkreditasiyası Qaydaları"nın təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2014-cü il 14 aprel tarixli 103 nömrəli Qərarı

(Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 4, maddə 447) ləğv edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 479

QƏRAR

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 7 iyun tarixli 255 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların Siyahısı"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 7 iyun tarixli 255 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 6, maddə 1354, № 9, maddə 1909; 2019, № 2, maddə 352, № 4, maddə 754, № 8, maddə 1462; 2020, № 6, maddə 793, № 9, maddə 1235; 2023, № 2, maddə 316, № 9, maddə 1370) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların Siyahısı"nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 2.4-cü bənd aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"2.4. "Xımalıq və Köç yolu" Dövlət Tarix-Mədəniyyət və Etnoqrafiya Qoruğu".

2. "Qeyd" hissəsi ləğv edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 480

QƏRAR

Bakı şəhəri, 26 dekabr 2023-cü il

"Dərman vasitəsinin xarici (beynəlxalq) qeydiyyatının tanınması şamil olunan ölkələrin və xarici (beynəlxalq) təşkilatların Siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında

"Dərman vasitələri haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 14 iyul tarixli 979-VIQD nömrəli Qanununun təbiiqi və "Dərman vasitələri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun təbiiqi edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 6 fevral tarixli 528 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 15

avqust tarixli 2298 nömrəli Fərmanının 2.2.1-ci yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. "Dərman vasitəsinin xarici (beynəlxalq) qeydiyyatının tanınması şamil olunan ölkələrin və xarici (beynəlxalq) təşkilatların Siyahısı" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 6 oktyabr tarixli 2328 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələrinin hazırlanması, razılaşdırılması, qəbul edilməsi və dərc edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin 3.5-ci bəndinə uyğun edilə bilər.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saytında tanış ola bilərsiniz.

Sosial güvənlik, iqtisadi inkişaf və etibarlı müdafiə büdcəsi

Büdcə sözü bütün dillərə ingiliscə "budget" sözündən keçib və çanta, torba mənasını verir. Göründüyü kimi, bu sözlər mənə etibarlı ilə "xəzinə" sözünə yaxındır. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, XVIII əsrə qədər büdcə funksiyalarını bütövlükdə elə xəzinə yerinə yetirirdi.

Xəbər verildiyi kimi, Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununu təsdiqləyib. Qanunla Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsinin gəlirləri 34 milyard 173 milyon, xərcləri 36 milyard 763 milyon manat məbləğində təsdiq edilib.

Məlumdur ki, dövlət büdcəsinin xərclərinin istiqamətləri növbəti ildə hökumətin sosial-iqtisadi sahədə atacağı addımları əks etdirən güzgüdür. Büdcə xərclərinin strukturuna baxanda görürük ki, ötən illərdə olduğu kimi, 2024-cü ildə də əsas hədəflər əhalinin rifah halının yüksəldilməsi, iqtisadiyyatın inkişafı, ölkənin təhlükəsizliyinin təmin edilməsidir.

Büdcədə sosialyönümlü xərclərin məbləğinin 4,5 milyard manatdan çox olması o deməkdir ki, Azərbaycanda sosial yönümdə icra olunan tədbirlər yeno də dövlətin diqqət mərkəzində olacaq. Ötən illərin təcrübəsi də sübut edir ki, iqtisadiyyata qoyulan investisiya əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəlməsində, xüsusilə gənclərin məşğulluq səviyyəsinin artırılmasında iştirak edir. Buna görə də dövlət büdcəsində sosial sahələrə daha çox vəsait ayrılmalıdır. Bütün bunlar Azərbaycanın iqtisadi inkişafı, ölkənin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sosial sahələrdəki problemlərin həll edilməsi üçün 2024-cü ilin büdcəsində 1,1 milyardan çox vəsait ayrılması təsdiqlənmişdir.

Yoxsulluğun azalmasında mühüm rol oynayır. Təhsil hər bir xalqın gələcəkdir. Təhsil həm də hər bir dövlətin strateji əhəmiyyətli sahəsidir. Azərbaycanın iqtisadi, sosial və mədəni inkişafını müəyyən edən, cəmiyyətin mədəni dəyərlərini formalaşdıran sahədir. Ona görə də hər bir suveren dövlət təhsilin inkişafına xüsusi diqqət yetirir. Azərbaycan da istisna deyil. Bu xüsusi diqqətin nəticəsidir ki, 2024-cü ilin büdcəsində təhsilin inkişafına 4,5 milyard manatdan çox vəsait ayrılıb.

Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı cəmiyyətin bütün sahələrində olduğu kimi, səhiyyə sistemində də özünü göstərir. Son illər ölkədə yeni səhiyyə tibb müəssisələri inşa olunub, onların maddi-texniki bazası gücləndirilib və digər irimiqyaslı tədbirlər həyata keçirilib. Bütün bunlar Azərbaycanın səhiyyəsinin dünya səhiyyə sistemində inteqrasiyasına zəmin yaradan amillərdir. Büdcədə səhiyyəyə ayrılan vəsaitin artırılması Azərbaycanın iqtisadi inkişafı üçün 2024-cü ilin büdcəsində 1,1 milyardan çox vəsait ayrılması təsdiqlənmişdir.

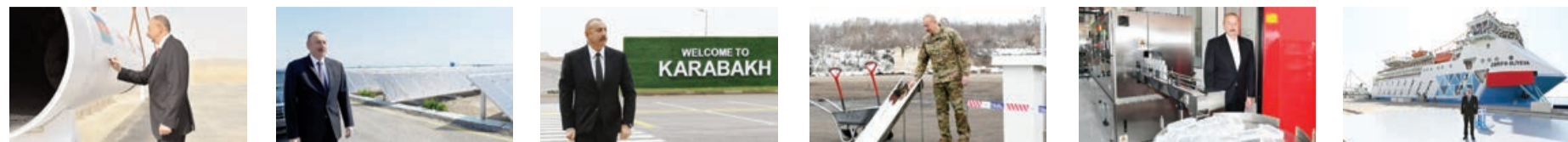
Azərbaycanda həyata keçirilən iqtisadi islahatlar, xüsusilə sahibkarlığın, biznesin inkişafı hər zaman diqqət mərkəzində olub və bu sahədə ciddi uğurlar əldə edilib. Həyat günbəgün dəyişir, insanların rifahı yaxşılaşır, paytaxtda və bölgələrdə yeni-yeni sosial layihələr həyata keçirilir. Zəfərdən sonra həmin işlərin həyata keçirildiyi coğrafiya daha da genişləndi. Bu baxımdan işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpa, yenidənqurma işlərinin aparılması, yeni infrastrukturun yaradılması, eləcə də ərazilərin minalardan təmizlənməsi külli miqdarda vəsait tələb edir. Və qürur doğuran faktirdir ki, Azərbaycanın həmin vəsaiti var (gələn ilin dövlət büdcəsində bu işlər üçün 3,8 milyard manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur) və bu işdə biz heç kimə möhtac deyilik. Ərazi-lərimizi işğaldan özümüz qurtarmışıq, Böyük qayıdışı da özümüz təmin edəcəyik.

Züleyxa ƏLİYeva,

"Azərbaycan"

MÜƏLLİFİ İLHAM ƏLİYEVDIR

Bu yol qəhrəman əsgərlərimizin aşdıqları dağların altından, dərələrin üstündən keçir...

Bu yol işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda icrasına başlanan ilk və həm də ən nəhəng infrastruktur layihələrindəndir...

Bu yol bizi Zəfər yolu kimi Şuşaya çatdıracaq...

Bu yol Azərbaycanda həm tunellərin qazılması, həm viadukların salınması ilə salınan ilk magistraldır...

Bu yol Azərbaycan-Türkiyə həmrəyliyinə möhtəşəm nümunəsidir...

Bu yol Azərbaycanda tarix boyu həyata keçirilən avtomobil yolu quruculuğunun ən böyük hadisələrindən biridir.

Bu yol peşəkar və ali mühəndislik düşüncəsinin məhsulu, ən müasir texniki imkanların tətbiqinə söykənən ideya meydanıdır.

Bu yol dövlətimizin gücünün quruculuq meydanındakı ifadəsidir...

Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun qurucusu İlham Əliyevin 2021-ci il yanvarın 14-də təməlini qoyduğu Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolundan danışıq...

Zəfər yolundan fərqli olaraq tunellərlə hündür zirvələrin altından və viaduklarla dərין yarıqların, dərələrin üstündən keçən bu yolla Şuşaya doğru irəlilədikcə, onun möhtəşəmliyini, mükəmməl inşaat və arxitektura nümunəsi olduğunu dilə gətirmək sadəcə mümkün deyil...

Başlanğıcını Zəngəzur dəhlizindən götürən bu yol Füzuli, Xocavənd, Xocalı rayonlarının ərazisindən keçərək Şuşaya yetişir...

ilin sonu, 2021-ci ilin əvvəllərində Şuşaya doğru yeni yolların salınması işləri başlayarkən dağlarda, dərələrdə əsgərlərimizin gətirdiyi cığırlardan, hərbi məsələlərin təkrar izləndikdən başqa heç nə yox idi: "Hərbi texnikaların bəzi çətinliklə keçdiyi ərazilərdən başlanğıc yolu quruculuğu. Bir az yağıntı olan kimi palçıq dizi çıxdı. Gecələr şaxta düşür, ayazın soyuğu adamın iliyinə qədər işləyirdi. İlk aylarda gecələr yatmağa yerimiz belə yox idi. İşçilərdən kimisi texnikaların kabinəsində gecələyir, ki-

7 tunel, 7 körpü və 9 viaduklu 81,6 kilometrlik Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolu Qarabağdakı quruculuğun möhtəşəm ünvanıdır

Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru əlaqələndirən mükəmməl yol şəbəkəsi

Öncə onu qeyd edək ki, azad edilmiş torpaqlarımızdakı möhtəşəm quruculuq nümunələrindən biri bütün Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru bir-biri ilə əlaqələndirən mükəmməl avtomobil yol şəbəkəsinin qurulmasıdır. Təsəvvürü deyil ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin bərpası ilk olaraq avtomobil yollarından başlayıb. Hələ Vətən müharibəsinin davam etdiyi 2020-ci ilin oktyabr ayında Törtərdən Suqovuşana gedən yolun bərpasına start verilib.

Artıq qəhrəman əsgərlərin keçdikləri cığırlar üzərində salınan Zəfər yolu başda olmaqla, Törtə-Çaylı-Suqovuşan-Talış və Füzuli-Hadrut yolları, habelə Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut yolunun bir hissəsi istifadəyə verilib. Dağların altından keçən Toğanalı-Kəlbəcər-İstisu və Kəlbəcər-Laçın, Zəngəzur dəhlizinin mühüm seqmenti olan Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend, bizi Şuşaya daha tez çatdıracaq Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa kimi nəhəng layihələrin icrası sürətlə davam edir. Ümumiyyətlə, hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən 20-dən artıq yol layihəsi ilə bu ərazilərdə tarix boyu olmamış geniş yol infrastrukturunu yaradırlar. Elo bir yol infrastrukturunu ki, ən qısa vaxtda Kəlbəcərdən Şuşaya, Suqovuşandan Zəngilana yetişmək mümkün olacaq.

Mənəvi missiya

Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolu Zəfər yolundan təxminən 20 kilometr qısa olmaqla, 81,6 kilometrdir. Yolda aparılan tikinti işləri ilə tanışlıq zamanı bu barədə məlumat verən Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin məsul şəxsi, yol çəkilişi mütəxəssisi, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən yol layihələrində keyfiyyətə texniki nəzarətə həyata keçirən Əyyub Hüseynovun sözlərinə görə, birinci texniki dərəcəyə uyğun layihələndirilən yol 4-6 hərəkət zolaqlıdır. Belə ki, yolun başlanğıcından 46,7 kilometr hissəsi (Tuğ dairəsində) 6 hərəkət zolaqlı, 46,7 kilometr sonunadək 4 hərəkət zolaqlı olması nəzərdə tutulmuşdur. Zəfər yolundan qısa olması isə dağların altından keçən və ümumi uzunluğu 6358 metr təşkil edən 7 tunelə gördür. Yol üzərində həmçinin 7 körpü, 9 viaduk və 30 yeraltı keçid inşa edilir.

2021-ci ilin yanvarından indiyədək Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolu üzrə işlərin 75-80 faizi yerinə yetirilib. Ən çətin işlər geridə qalıb. Lakin indiki səviyyəyə çatmaq üçün yolçəkənlər nə qədər əziyyət çəkib, təhlükələrdən keçiblər. Əyyub Hüseynov deyir ki, 2020-ci

misi axşamlar xeyli ərazi qat edib Füzuliyə qayıdırdı. Belə bir şəraitdə həm Zəfər yolunun, həm Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolunun inşasına başlamışdıq. Daha böyük problem isə ərazilərin minalı olması idi. Amma bütün bunlara baxmayaraq, biz bu işi şərəflə, məsuliyyətlə görməli idik. Çünki bu bizim xalqımız, dövlətimiz, Prezidentimiz qarşısında həm də mənəvi borcumuz, şərəfli missiyamız idi".

"Azərbaycanlı qardaşlarımızla çalışmaq bizim üçün böyük üstünlükdür"

Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolunu inşa edən Türkiyənin "Kolin İnşaat Turizm Sənaye və Ticarət", "Cengiz İnşaat Sənaye və Ticarət" şirkətləri, Azərbaycanın "Azvitr" şirkəti və Avtomobil Yollar Dövlət Agentliyinin iki tabeli təşkilatıdır. Yolun 51-ci kilometrindən 73-cü kilometrə qədər olan hissəsinin inşasını "Kolin İnşaat Turizm Sənaye və Ticarət" şirkəti həyata keçirir. 22 kilometrlik bu hissənin çəkilişinə rəhbərlik edən şirkət layihə rəhbəri Mustafa Öztürkə elə tikinti meydanındakı düşüncəyə yeradılmış ofisdə görüşürük. Öyrənirik ki, Mustafa Öztürk 2023-cü ilin may ayında layihəyə rəhbərlik edir. 20 illik təcrübəsi olan mütəxəssis bundan əvvəl Türkiyədə bir çox iri tikinti layihəsində, o cümlədən İstanbulda Avropa ilə Asiyayı birləşdirən Marmaray tunelinin inşasında və xarici dövletlərdə çalışıb. Qısa tanışlıqdan sonra Mustafa Öztürkün sözü bu oldu ki, bir mühəndis kimi Azərbaycandakı fəaliyyəti karyerasının ən mühüm sahifəsidir: "Qarabağın azadlığı ilə yekunlaşmış Vətən müharibəsində göstərdiyi mənəvi dəstəyini davamı kimi bu gün də quruculuq işlərində Türkiyə Azərbaycanının yanındadır. Mənim üçün də olduqca qürurvericidir ki, 44 günlük savaşda azad edilən tarixi torpaqlarımız olan Qarabağın yenidən qurulmasının iştirakçısıyam. Məna təhlükəsi var, qış gələn yollarla hərəkət çətinləşmiş, amma bunlar nə mənə, nə də komandamızı qorxudur və təyin olunan vaxtda işlərimizi keyfiyyətlə başa vuracağıq".

Mustafa Öztürk deyir ki, layihədə çalışan işçi heyətinin 60-65 faizi azərbaycanlılardır, amma onlar bir millətin nümayəndələri kimi, qardaş olaraq çiyin-çiyinə çalışırlar. Digər layihələrlə Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolunu müqayisə edən Mustafa Öztürkün sözlərinə görə, burada əsas fərq işlərin daha sürətli və heç bir bürokratik əngəl olmadan getməsidir: "Azərbaycanlı qardaşlarımızla çalışmaq həm şirkətimiz, həm də mühəndis heyəti üçün böyük üstünlükdür. Məsələn, Avropada tikintinin hansısa mərhələsində nöyisən razılaşdırılması və ya icazənin verilməsi prosesi həddən artıq bürokratik çətinliklərə üzülür. Əvvəl-axır bu razılıq və ya icazə alınır, amma müxtəlif qurumların işə baxıb razılıq verməsi vaxt aparır. Amma Azərbaycanda belə bürokratik əngəllər yoxdur. Çünki Azərbaycan dövlətinin müvafiq qurumları ilə yol çəkilişini həyata keçirənlər arasında sürətli kommunikasiya var. Bu da ilk növbədə Azərbaycan dövlətinin bu layihəni qətiyyətlə həyata keçirmək istəyini

dən, eyni zamanda Türkiyə şirkəti olsa da, bir millət olmağımızdan irəli gəlir. Ona görə Azərbaycanda çalışmaq bizim üçün xoşdur və dünyada bu sürətlə və həmdə keyfiyyətə görülən işlərə nadir hallarda rast gəlinir".

Qarabağda işləmək şərəf və qürur məsələsidir

Həcmindən və təyinatından asılı olmayaraq hər bir tikintinin ən vacib tələblərindən biri işin keyfiyyətlə həyata keçirilməsidir. Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa layihəsində bu işi həyata keçirən "Proyapı" şirkətinin mühəndisləri ilə də əvvəlcə düşüncədə rastlaşdıq, yolla bağlı söhbətlərimizi isə tikinti meydanında davam etdirdik. Türkiyəli mütəxəssis, layihənin rezident mühəndisi Əngəllər yoxdur. Çünki Azərbaycan dövlətinin müvafiq qurumları ilə yol çəkilişini həyata keçirənlər arasında sürətli kommunikasiya var. Bu da ilk növbədə Azərbaycan dövlətinin bu layihəni qətiyyətlə həyata keçirmək istəyini

Azərbaycanda işə dəvət edəndə dərhal razılıq. "40 ildən artıq tikinti təcrübəm var. Türkiyənin bir çox vilayətlərində, xüsusən son dövrlərdə Kastamonu, Samsun, Düzce, Yalova kimi şəhərlərdə yolların çəkilişində iştirak etmişəm. 2020-ci ilin sonlarına yaxın mən Qarabağda Şuşa yolunun çəkilişinə dəvət edildim. Gözlərimi belə qırpmadan razılıq etdim. Çünki qardaş Azərbaycanın 44 günlük mübarizədə azad etdiyi bu ərazilərdə işləmək bir türk olaraq mənim üçün olduqca şərəfdir. Həm də mənə qardaş azərbaycanlılarla birləşdirən başqa bir ortaq mənəvi bağlılıq var. Mənim babam da Samsunda Osmanlıya xəyanət etmiş ermənilərlə döyüşdə şəhid olub. Ona görə şəhidlərimizin qanlarına bahasına azad edilmiş torpaqlarda işləməkdən böyük şərəf nə ola bilər? Odu ki, təklif gələn kimi dərhal razılıq verdim. Burada gördüyümüz işlərə şəhidlərimizin ruhunu sad edirik".

Osman Ocaq 2020-ci il dekabrın 28-də Azərbaycana gəlib, 2021-ci il yanvarın 3-dən ilk olaraq Zəfər yolu layihəsində

işə başlayıb: "İlk gündən azərbaycanlı mühəndislərlə dostluq və qardaşlıq, "Bir millət, iki dövlət" ruhunda, işləməyə başladım. Düzür, ilk vaxtlar çox çətinliklər var idi. Amma Qarabağ savaşında qalıbıyətən coşmuş və Azərbaycan dövlətinin böyük dəstəyi bütün çətinlikləri dəf etməkdə bizə güc verirdi. Qısa müddətdə şərəflə, böyük məsuliyyətlə Zəfər yolu layihəsini tamamladıq. Zəfər yolu olduqca mürəkkəb təbii relyeflərdən keçir. Amma tam əminliklə deyə bilərəm ki, bu yol yüksək keyfiyyətlə çəkildi. Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa layihəsində işlərin 75-80 faizini yerinə yetirmişik. İnşallah, 2024-cü ilin sonuna qədər layihənin əsas və ən çətin hissələrini başa çatdıracağıq".

Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa layihəsində yerli mütəxəssislərin sayı az deyil. Onlardan Taleh Heydərov gənc olsa da, əvvəllər böyük layihələrdə çalışdığından təcrübəsi də böyükdür. Ona görə "Proyapı" şirkəti ona Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa layihəsində məsul vəzifə həvalə edib. Müharibədən əvvəl Bakı

dir: "Çünki eyni zamanda həm çoxsaylı tunellərdən, həm də viaduklardan keçən ikinci belə yol yoxdur. Bu mənada Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa meqalayihə kimi Azərbaycanda avtomobil yolu salınmasında böyük hadisədir. Eyni zamanda bu yol bizim üçün böyük təcrübədir. Düzür, yerli mütəxəssislərin də yol çəkilişində təcrübələri böyükdür. Lakin Türkiyədən gəlmiş mühəndislərdən biz on müasir tikinti texnologiyaları əsasında tunel çəkilişini, viaduk salınması işini mənimsəyirik".

Onu da öyrənirik ki, yoldakı viadukların bəziləri itələmə, sürüşdürmə metodu ilə salınıb. Belə bir tikinti yeni-layihə Azərbaycanda ilk dəfə bu yolda tətbiq edilib. Beynəlxalq təcrübədə dəre keçirdilən üzərində inşa edilən hündür qabarıqlı viaduklarda bu üsuldən istifadə olunması daha məqsəduyğun sayılır.

Bu yol bizi Şuşaya daha tez çatdıracaq

Qeyd etdiyimiz kimi, Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolu 7 tunelədən keçəcək. Tunellər müvafiq olaraq 3340, 3149, 556,9, 680,3, 540,6, 454,8 və 446,3 metr uzunluğundadır. Onların hər biri bir istiqamət üzrə 2 hərəkət zolaqlı və 12 metr enində olacaq. Qazılmasına ilk olaraq Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə 2021-ci il iyunun 14-də yolun Daşaltı kəndinin ərazisindən keçən hissəsindəki tunelin təməlinin qoyulması ilə başlanan tunellərin 6-sı tam qazılıb və hazırda tamamlanma işləri aparılır.

Ən uzun tunelin qazılması yaxın vaxtlarda yekunlaşacaq. Mühəndislərin müşayiəti ilə yolla Şuşaya doğru hərəkət etdiyim zaman qazıntı başa çatdıran tunellərdə əsas ağır işlərin tamamlandığını gördük. Tunel daxili, həmçinin tunellərin giriş və çıxış yollarında yeni asfalt-beton örtüyünün döşənməsi işləri icra olunurdu. O cümlədən havalandırma və izolyasiya sistemlərinin quraşdırılmasına başlanılıb. Bu işlərə məsul olan türkiyəli mütəxəssis Abdulkərim Öncülün sözlərinə görə, Azərbaycana gəlməzdən əvvəl Türkiyənin Çanaqqala bölgəsində, istiqlal savaşının gətirdiyi, türk xalqının şəhidlər verdiyi ərazidə çalışıb: "Qarabağ da qardaş Azərbaycan xalqının şəhidlər verdiyi torpaqdır. Çanaqqalada olduğu kimi, Qarabağda da çalışmaq mənim üçün ilk növbədə mənəvi məsələdir".

Abdulkərim Öncül deyir ki, Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa yolundakı tunellərdə modern "ağıllı" işıqlandırma və havalandırma sistemləri quraşdırılır. Onların idarə edilməsi müasir SCADA sistemləri əsaslanacaq.

Viaduklar isə 175, 245, 270, 150, 140, 295, 185 və 380 metr uzunluğundadır və hazırda onlarda tamamlama işləri aparılır.

Mühəndislər onu da bildirirlər ki, tunellərin və viadukların inşası ilə yanaşı, yolboyu müxtəlif hissələrdə torpaq yatağının, körpülərin, yeraltı keçid və suötürücü boruların tikintisi də layihəyə uyğun şəkildə icra olunub. Əyyub Hüseynov bildirir ki, indiyədək layihə üzrə qazma işləri 90 faiz, torpaq yatağının tikintisi işləri 80 faiz, suötürücü boruların tikintisi 80 faiz, körpülərin tikintisi 65 faiz, tunellərin tikintisi 80 faiz, viadukların tikintisi 73,7 faiz, asfalt-beton örtüyünün tikintisi işləri 35 faiz icra olunub.

Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolundan xoş təəssürlərlə ayrılıq. 2024-cü ildə inşası başa çatdırılacaq bu yol Qarabağın sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayacaq. Əgər Zəfər yolunda Qarabağın füsunkar təbiətini, dağlarını daha çox seyr etmək mümkün dürsə, Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolu da bizi Şuşaya daha tez çatdıracaq. Ən nəhayət, bu yol Azərbaycan dövlətinin işğaldan azad edilmiş ərazilərimizi bərpa etmək əzminin növbəti tarixi təntənəsi olacaq.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Bakı-Füzuli-Xocavənd-Xocalı-Şuşa-Bakı

MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASINDA

Azərbaycan Respublikası Prezidentliyinə namizədin qeydə alınmasının əsasları, qaydaları və qeydə alınmış namizədin statusu

Suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam bərpə olunmasından sonra ilk dəfə 2024-cü il fevralın 7-də keçiriləcək növbədənə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri istər ölkə daxilində, istərsə də xaricdə böyük maraq və diqqətlə qarşılır. Artıq namizədliyi özü və siyasi partiyalar tərəfindən irəli sürülən, Seçki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada Mərkəzi Seçki Komissiyasının müvafiq qərarları ilə namizədlərinin irəli sürülməsi təsdiq edilənlərin sayı 15-ə çatıb.

Seçki prosesi bir-birinin ardınca gələn ayrı-ayrı mərhələlərdən ibarətdir. Hər bir mərhələnin də özünəməxsus xüsusiyyətləri var. Belə mərhələlərdən biri namizədin qeydə alınmasıdır. Seçki prosesinin bu mərhələsi prezidentliyə namizədliyin irəli sürülməsinin təsdiq olunmasından sonrakı seçki mərhələlərinin irəli sürülməsinə əsas təşkil edir. Bu, ilk növbədə, prezidentliyə irəli sürülmüş namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, onun rəsmiləşdirilməsi, namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan digər seçki sənədlərinin hazırlanması və Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim olunmasını əhatə edir. Sözügedən addımların atılması, o cümlədən bu prosesin məntiqi nəticəsi kimi namizədin qeydə alınması Seçki Məcəlləsinin 56 - 60, 181 və 182-ci maddələri, eyni zamanda Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2008-ci il 4 iyul tarixli 6/23-6 qərarı ilə təsdiq olunmuş, 2013-cü il 18 iyun tarixli 6/53 sayılı qərarı ilə dəyişiklik edilmiş "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri zamanı müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməsi və namizədin

qeydə alınması qaydaları haqqında" Təlimatla tənzimlənir.

Prezidentliyə namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan ilk seçki mərhələsi namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanmasıdır ki, seçki qanunvericiliyi bununla bağlı bir sıra qaydalar müəyyənləşdirib. Yeri gəlmişkən sonrakı seçki mərhələlərinin irəli sürülməsinə əsas təşkil edir. Bu, ilk növbədə, prezidentliyə irəli sürülmüş namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, onun rəsmiləşdirilməsi, namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan digər seçki sənədlərinin hazırlanması və Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim olunmasını əhatə edir. Sözügedən addımların atılması, o cümlədən bu prosesin məntiqi nəticəsi kimi namizədin qeydə alınması Seçki Məcəlləsinin 56 - 60, 181 və 182-ci maddələri, eyni zamanda Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2008-ci il 4 iyul tarixli 6/23-6 qərarı ilə təsdiq olunmuş, 2013-cü il 18 iyun tarixli 6/53 sayılı qərarı ilə dəyişiklik edilmiş "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri zamanı müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməsi və namizədin

qeydə alınması qaydaları haqqında" Təlimatla tənzimlənir. Prezidentliyə namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan ilk seçki mərhələsi namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanmasıdır ki, seçki qanunvericiliyi bununla bağlı bir sıra qaydalar müəyyənləşdirib. Yeri gəlmişkən sonrakı seçki mərhələlərinin irəli sürülməsinə əsas təşkil edir. Bu, ilk növbədə, prezidentliyə irəli sürülmüş namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, onun rəsmiləşdirilməsi, namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan digər seçki sənədlərinin hazırlanması və Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim olunmasını əhatə edir. Sözügedən addımların atılması, o cümlədən bu prosesin məntiqi nəticəsi kimi namizədin qeydə alınması Seçki Məcəlləsinin 56 - 60, 181 və 182-ci maddələri, eyni zamanda Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2008-ci il 4 iyul tarixli 6/23-6 qərarı ilə təsdiq olunmuş, 2013-cü il 18 iyun tarixli 6/53 sayılı qərarı ilə dəyişiklik edilmiş "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri zamanı müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməsi və namizədin

Namizədin müdafiəsi üçün seçici imzaları tədris müəssisələrində, yaşayış yerlərində, eləcə də qanunla seçkiqabağı təşviqat aparılmasının qadağan edilməyi digər yerlərdə toplanır.

Məlumat üçün bildirik ki, Mərkəzi Seçki Komissiyası imza vərəqlərini və digər seçki sənədlərini müəyyən olunmuş müddətdə hər gün saat 9:00-dan 18:00-a qədər qəbul edir. Sənədlər qəbul olunarkən imza vərəqləri olan hər bir qovluq möhürlə təsdiqlənir, təqdim olunmuş imza vərəqlərini sayının seçici imzalarının toplanmasının yekunu haqqında protokolla uyğunluğu yoxlanılır, sənədlərin qəbulu barədə yazılı arayış tərtib edilir. Arayış Mərkəzi Seçki Komissiyasının katibi və imza vərəqlərini, digər seçki sənədlərini Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edən şəxs tərəfindən imzalanır, təsdiqlənir və bir nüsxəsi seçki sənədlərini təqdim edən şəxsə verilir.

İmza vərəqləri seçki qanunvericiliyinə uyğun olaraq doldurulduqdan sonra namizədin qeydə alınması üçün digər seçki sənədləri ilə birlikdə 2023-cü il dekabrın 19-dan 2024-cü il yanvarın 8-i saat 18:00-dək Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməlidir. Digər seçki sənədləri dedikdə, qanunvericiliklə tələb olunan seçici imzalarının toplanması haqqında Mərkəzi Seçki Komissiyasının müəyyənləşdirdiyi formada tərtib edilmiş yekun protokollun 2 nüsxəsi, irəli sürülmüş namizədin öhdəlik orizəsindəki məlumatlarda dəyişikliklər barədə bildiriş, namizədin seçkilərinin təyin edildiyi gündən əvvəlki birillik dövrü əhatə edən gəlirlərinin

miqdarı və mənbələri haqqında məlumat, gəlirlər barədə məlumatların alındığı təşkilatlardan həmin gəlirlərin illik cəmi barədə arayış, mülkiyyət hüququ əsasında namizədə məxsus əmlak barədə məlumat, seçici imzalarının toplanması üçün sərəf edilmiş vəsait haqqında məlumatlar da göstərilməklə namizədin ilkin maliyyə hesabata nəzərdə tutulur.

Mərkəzi Seçki Komissiyasında prezidentliyə namizədin qeydə alınması üçün təqdim edilmiş imza vərəqlərində olan imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq məqsədilə Komissiyanın 8 dekabr 2023-cü il tarixli 7/18 sayılı Qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının müxəssisləri sırasından ekspertlərdən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Hər bir prezidentliyə namizədin imza vərəqlərində və digər seçki sənədlərində olan məlumatların yoxlanılması nəticələri haqqında müvafiq ekspert rəyləri hazırlanır və həmin rəylər əsasında işçi qrupunun rəhbəri tərəfindən protokol tərtib edilir, imzalanır, qərar qəbul olunur və Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası imza vərəqlərini və namizədin qeydə alınması üçün lazım olan digər sənədləri qəbul etdikdən sonra 7 gün müddətində namizədin qeydə alınması barədə əsaslandırılmış qərar qəbul edir.

Düzgün imzaların sayı 40 mindən az deyildirsə, digər təqdim olunan seçki sənədləri həqiqiyyətə əsaslanaraq, seçki qanunvericiliyinə uyğun tərtib edilibsə, düzgün rəsmiləşdirilibsə, bu, namizədin qeydə alınmasına əsas verir.

Təqdim edilmiş sənədlərdə səhvlər və pozuntular varsa və bunlar namizəd və ya səlahiyyətli nümayəndələr tərəfindən düzəlişlərin edilməsi yolu ilə aradan götürülə bilsə, Mərkəzi Seçki Komissiyası namizədi və ya siyasi partiyasının, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndəsini 24 saat müddətində bu haqda xəbərdar edir və onun tərəfindən müvafiq düzəlişlər edildikdən sonra namizədi qeydə alır. Qeydə alınmış namizədlərə Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən qeydiyyat vəsiqəsi verilir, qeydiyyatdan sonra 24 saat müddətində onlar haqqında məlumatlar mediaya təqdim edilir.

Namizədin qeydə alınmasından imtinaya əsaslar Seçki Məcəlləsinin 60-cı maddəsində göstərilir. Bunlar əsasən, seçici imzalarının toplanması barədə məlumatların yoxlanılması nəticələri haqqında müvafiq ekspert rəyləri hazırlanır və həmin rəylər əsasında işçi qrupunun rəhbəri tərəfindən protokol tərtib edilir, imzalanır, qərar qəbul olunur və Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilir.

təqdim etdiyi sənədlərin düzgün rəsmiləşdirilməsi və ya olmaması, seçici imzalarının lazımı saydan az olması ola bilər. Namizədin, siyasi partiyasının, siyasi partiyalar blokunun seçki fondunun yaradılması qaydasının və müvafiq seçki fondunun vəsaitinin xərclənməsi qaydasının pozulması, Seçki Məcəlləsinin 55-ci maddəsinin tələblərinin siyasi partiyasının, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndələri, habelə siyasi partiya, siyasi partiyaların bloku və ya namizəd tərəfindən xəbərdarlıq edildikdən və ya cərimə tətbiq olunan sonra yenidən pozulması da qeydiyyatdan imtinaya səbəb ola bilər.

Qeydə alınmış namizədlərin statusu - bərabərliyi, fəaliyyətinin təminatları və seçkilərdə iştirakının şərtləri Seçki Məcəlləsinin 69 - 71-ci maddələrində öz əksini tapıb. Qeydə alınmış bütün namizədlər onların statusları nəzərə alınmaqla bərabər hüquqa malikdirlər və bərabər vəzifələr daşıyırlar.

Dövlət orqanlarında, bələdiyyə qulluğunda və ya mediada çalışan qeydə alınmış namizədlər seçki kampaniyasında iştirak etdikləri müddətdə xidməti vəzifələrini yerinə yetirməkdən azad edirlər. Amma bu qayda Azərbaycan Respublikası Prezidentinə, Milli Məclisin deputatlarına və bələdiyyə üzvlərinə şamil edilmir. Qeydə alınmış namizədin işlədiyi, oxuduğu, hərbi xidmətdə olduğu idarənin, təşkilatın müdiriyyəti, hərbi hissənin komandiri namizədin qeydə alındığı gündən seçkilərin nəticələrinin rəsmi dərc edildiyi gündək ərizəsində göstərilən müddət üçün onu işdən, tədrisdən, xidmətdən ödənilməyən məzuniyyət verilmiş əsasında istənilən gün və vaxt azad etməlidir. Bu halda Mərkəzi Seçki Komissiyası seçkilərin hazırlanması və keçirilməsi üçün bütövlükdən ayrılmış vəsait hesabına namizədə orta aylıq əməkhaqqı məbləğində, lakin minimum əməkhaqqının 20 misindən çox olmayan haqq ödəməlidir.

Qeydə alınmış namizədə Seçki Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş nöqliyyət xərcləri ödənilir. Taksii və sifarişli nöqliyyət reyslərindən istifadə xərcləri isə ödənilmir.

Qeydə alınmış namizəd Seçki Məcəlləsinin 70.1-ci maddəsində göstərilən müddətdə işdən, xidmətdən, təhsil müəssisəsindən çıxarıla bilməz, öz razılığı olmasa, başqa işə keçirilə bilməz, habelə ezamiyyətə göndərilə, hərbi xidmətə və ya toplanma qaydasında qəbul edilə bilməz, Eyni zamanda Azərbaycan Respublikası baş prokurorunun razılığı olmadan törətdiyi əmələ görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilməz, tutula bilməz və ya məhkəmə qaydasında müəyyənləşdirilən inzibati tənbeh tədbirlərinə məruz qala bilməz.

Namizədlər qeydə alınmış digər namizədlərin siyasi partiyaların, seçicilərin və ictimai təşkilatların hüquqlarına hörmət bəsləməli, seçki kampaniyası zamanı digər namizədlərin öz siyasi ideyalarını və baxışlarını azad və sərbəst yaymaq hüquqlarına hörmətli yanaşmaqla bərabər, onların seçkilərdə azad ünsiyyət yaratmalarına mane olmamalıdır.

*Etibar Quliyev,
Azərbaycan Respublikası
Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü*

Növbədənə prezident seçkilərinə hazırlıq çərçivəsində Gəncədə regional seminar keçirilib

Fevralın 7-də Azərbaycan Respublikasında növbədənə prezident seçkilərinin keçirilməsi ilə əlaqədar olaraq, Mərkəzi Seçki Komissiyasının Hüquq və İnsan Haqları İnstitutu ilə birgə layihəsi çərçivəsində Gəncədə seçki hüququ ilə bağlı müraciətlərə baxılmasına həsr edilən regional seminar təşkil olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dekabrın 27-də keçirilən seminarda Gəncəbasar üzrə dairə seçki komissiyalarının ekspert qruplarının üzvləri iştirak ediblər.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü Fuad Cavadov çıxışında bildirib ki, yeni forma və məzmununda ilk dəfə Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərində keçirilən bugünkü tədbir vətəndaşların seçki hüquqlarını pozan hərəkatlardan (hərəkətsizlikdən) və qərarlardan müdafiə və si-

kayətlərin araşdırılması məqsədilə dairə seçki komissiyaları nəzdində fəaliyyət göstərən ekspert qrupu üzvlərinin məlumatının artırılmasına, bilik, bacarıq və işgüzar vərdislərinin daha da təkmilləşdirilməsinə hədəflənib.

Sonra Mərkəzi Seçki Komissiyası üzvü Qavil Orucovun, institutun İnsan Hüquqları üzrə təlim və ekspertiza şö-

bəsinin müdiri, vəkil Vüsalə Muradxanlının və institutun İnsan hüquqları üzrə təlim və ekspertiza şöbəsinin təlimçi-expertləri Hamlet Babayevin seçkilərlə bağlı ekspert qruplarının fəaliyyətlərinin əsasları, kəzəslər üzrə praktiki məşğələlər, sınaq testlərinin həlli və digər məsələlər ətrafında maraqlı və faydalı çıxışları dinlənilib.

Tədbirin praktiki hissəsində seçki qanunvericiliyi və ekspert fəaliyyəti ilə bağlı kəzəslər üzrə məşğələlər keçirilib, iştirakçılar sınaq testlərinin həllinə cəlb ediliblər. Sonda iştirakçılara ilk dəfə olaraq ekspert qrupunun üzvləri üçün hazırlanan, onlara yardımçı olacaq yeni yaddaş kitabçası paylanılıb.

Şəkidə MSK-nın təşkilatçılığı ilə ekspert qruplarının üzvləri üçün regional seminar təşkil olunub

Gələcək il fevral ayının 7-nə ölkəmizdə növbədənə prezident seçkiləri təyin edilib. Seçkilərin yüksək səviyyədə, azad, ədalətli və şəffaf təşkilatçı Mərkəzi Seçki Komissiyası paytaxta yanaşı, regionlarda da genişmiqyaslı tədbirlər keçirir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Mərkəzi Seçki Komissiyasının Hüquq və İnsan Haqları İnstitutu ilə birgə layihəsi çərçivəsində "Seçki hüququ ilə bağlı müraciətlərə baxılmasına həsr edilən" növbəti regional seminar Şəkidə təşkil olunub.

Tədbirdə Hüquq və İnsan Haqları üzrə mütəxəssislər, eləcə də İsmayılı, Qəbələ, Oğuz, Şəki, Qax, Zaqatala və Balakən rayonları üzrə dairə seçki komissiyalarının ekspert qruplarının üzvləri iştirak ediblər.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü Bəxşəyış Əsgərov seminarda "Seçki hüquqlarının pozulması ilə əlaqədar

müraciət və şikayətlərə baxılmasına üzrə qanunvericiliyin tələbləri və şikayətlərin araşdırılması prinsipləri" mövzusunda məruzə edib.

Hüquq və İnsan Haqları İnstitutunun Ekspert Şurasının üzvü Vəfəddin İbəyev "Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasında azad seçki hüququ (II hissə)", seçkilərlə bağlı ekspert qruplarının fəaliyyətlərinin əsasları, kəzəslər üzrə praktiki məşğələlər, sınaq testlərinin həlli və digər məsələlər

istifadə etməklə mövzular barədə ətraflı məlumat verilib.

Daha sonra "Seçkilərlə bağlı müraciətlərə dairə seçki komissiyaları tərəfindən baxılması, ekspert qruplarının fəaliyyətinin əsasları", "Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasında azad seçki hüququ (I hissə)", seçkilərlə bağlı ekspert qruplarının fəaliyyətlərinin əsasları, kəzəslər üzrə praktiki məşğələlər, sınaq testlərinin həlli və digər məsələlər

barədə çıxışlar dinlənilib, məlumat verilib.

Tədbirin praktiki hissəsi başa çatandan sonra MSK nümayəndələri seçki qanunvericiliyi və ekspert fəaliyyəti ilə bağlı kəzəslər üzrə məşğələlər keçib, dairə seçki komissiyalarının üzvləri sınaq testlərinin həllinə cəlb olunub.

Həmçinin ilk dəfə ekspert qrupunun üzvləri üçün hazırlanan, onlara yardımçı olacaq yeni yaddaş kitabçası paylanılıb.

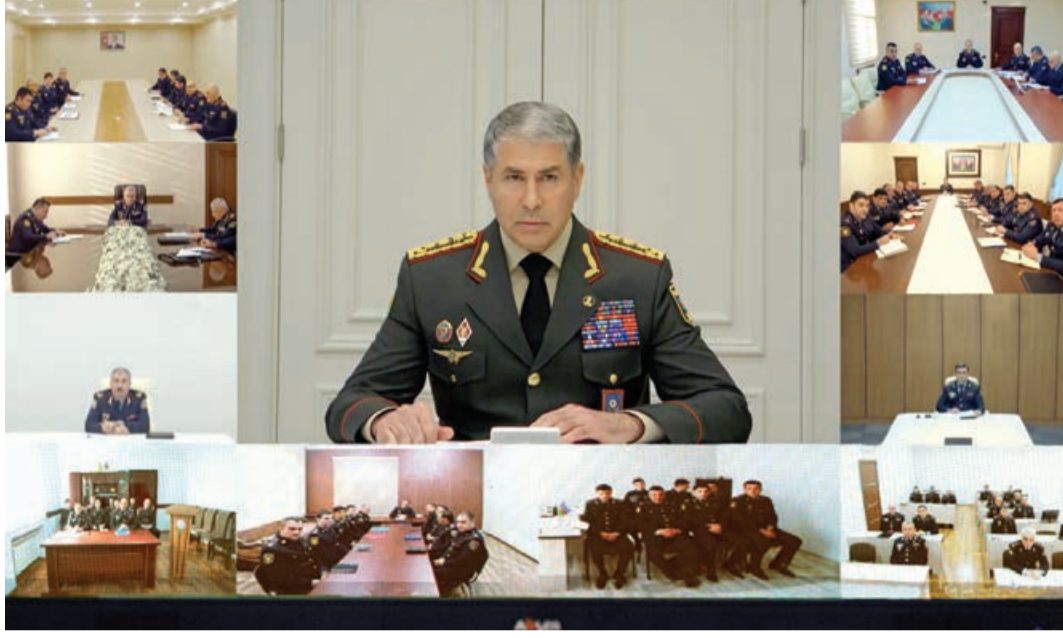

Daxili İşlər Nazirliyində əməliyyat müşavirəsi keçirilib

Daxili İşlər Nazirliyində 31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramlarında əhalinin təhlükəsizliyinin təminatına dair onlayn formatda əməliyyat müşavirəsi keçirilib.

Daxili işlər naziri general-polkovnik Vilayət Eyvazov əməliyyat müşavirəsində əsasıyın mühafizəsi, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliklə bağlı qarşıda duran vəzifələri və tapşırıqları diqqətə çatdırıb.

Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, nazir bayram günlərində daxili işlər orqanlarının şəxsi heyətinin gücləndirilmiş rejimində xidmət edəcəyini, əhalidən daxil olan bütün çağırışlara dərhal və çevik reaksiya verilməsinin, naryad qruplarının fəaliyyətinin fasiləsizliyi, əhalinin narahatlığına səbəb ola biləcək halların aradan qaldırılması

nın, hərəkətin intensiv olacağı küçə və prospektlərdə, magistrallarda xidmətin nümunəvi təşkilinin vacibliyini diqqətə çatdırıb.

Əməliyyat müşavirəsində 2024-cü il fevralın 7-nə təyin olunan növbədənəkar prezident seçkiləri ilə bağlı vətəndaşların seçki hüququnun təminatının olmasını məsələləri də müzakirə edilib.

Nazir V.Eyvazov seçki gününədək şəxsiyyət vəsiqəsinin etibarlılıq müddəti bitən, habelə 18 yaşa tamam olan vətəndaşların yeni sənədlərlə təminatının olmasını, eləcə də vətəndaşların yaşayış yeri üzrə qanunamüvafiq olaraq qeydiyyatda alınmaları ilə bağlı zəruri tədbirlərin görülməsinə dair göstərişlər verib.

Müşavirədə iştirak edən daxili işlər orqanlarının rəhbər

heyətindən respublikada əsasıyın, təhlükəsizliyin, qanunçuluğun və hüquq qaydasının qorunması sahəsində fəaliyyət nəzərdə saxlanılmaqla, qabaqlayıcı tədbirlərin səmərəliliyinin artırılması, vətəndaş məmnunluğunun təminatının olmasını tələb edilib.

Nəzir QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

Vətəndaşların bütün müraciətləri diqqətdə saxlanılır

Vətəndaşlar yaşayış yeri üzrə qeydiyyat məsələləri ilə bağlı "ASAN xidmət" mərkəzlərinə müraciət edə bilərlər.

DİN-in mətbuat xidmətindən bildirilib ki, qeydiyyat məsələləri ilə yanaşı,

şəxsiyyət vəsiqəsinin etibarlılıq müddəti bitən, 18 yaşa tamam olan vətəndaşların yeni sənədlərlə bağlı müraciətləri qəbul edilir, müəyyən edilən müddət ərzində sorğular cavablandırılır. Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən vətəndaşların

bütün müraciətləri diqqətdə saxlanılmaqla qanunamüvafiq tədbirlərin görülməsi təmin edilir.

N.QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

Azərbaycanın Rus İcmasının Respublika Şurasının Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkiləri ilə bağlı müraciəti

Azərbaycanın Rus İcmasının Respublika Şurası Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkiləri ilə bağlı müraciət yayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, müraciətdə deyilir:

"Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev oğlu Əliyevin anadan olmasının 100 illiyini qeyd edərkən, biz onun Azərbaycan xalqına xidmətə, ölkənin suverenliyinin və müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinə istiqamətlənmiş böyük vətənpərvərliyini və cəsarətini, həmçinin iqtisadi cəhətdən inkişaf edən dövlətin bünövrəsini qoymuş səylərini minnətdarlıq hissi ilə xatırlayıq.

Azərbaycan xalqı ərazilərinin 30 ildən çox qonşu Ermənistanın işğal altında qalmasını yaratdığı bütün çətinlikləri şərafət və ləyaqətlə aşı bildi. Azərbaycanın müxtəlif millətlərdən olan qəhrəman oğulları çoxdan gözələnən sülhün bərqərar olması, Vətənin tərəqqisi və gələcək nəsillərin

əmin-amanlığı uğrunda canlarını fəda etdilər. Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşən igid əsgərlərimiz doğduqları və boya-başa çatdıqları, sevgi hissi bəslədikləri ölkənin əsl vətənpərvərləri kimi, Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünün müdafiəsi üçün bütün imkanlarından istifadə etdilər.

Azərbaycan xalqı bütün bu illər ərzində özünün haqq işinə, ədalət və müstəqilliyə, öz qələbəsinə və sülhə inanıb. Bu

Zəfər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanıldı. Azərbaycan Ordusunun rəşadətli hərbiçiləri hamımıza aydın sənədlər təqdim etdilər.

Qarabağımız çoxillik erməni işğalından azad edildi. Bir vaxtlar öz evlərindən dördgün salınmış yüzlərlə ailə indi artıq keçmiş məcburi köçkünlərin qaydışına dair məqsədyönlü dövlət proqramı sayəsində öz doğma yerlərinə, rahat evlərinə qayıdılar.

Azərbaycanın beynəlxalq arenada nüfuzu ildən-ilə möh-

kəmlənir. Regionun inkişafına dair genişmiqyaslı proqramlar Azərbaycanın beynəlxalq ictimaiyyət arasında rolunun daha çox artmasına heç bir şübhə yeri qoymur. Azərbaycan Prezidentinin sülhün və mehriban qonşuluğun möhkəmləndirilməsi məsələlərində qətiyyətli mövqeyi ölkənin xalqı tərəfindən hörmət və dəstəklə qarşılanır.

Rus İcmasının üzvləri Yeni Azərbaycan Partiyasının 2024-cü il fevralın 7-də keçiriləcək seçkilərdə İlham Heydər oğlu Əliyevin bu partiyanın prezidentliyə namizədliyini irəli sürməsinə dərin məmnunluq hissi ilə qarşılayıblar. Əminlik ki, Rus İcmasının üzvləri bundan sonra da Prezidentimizi, onun sülhün möhkəmlənməsi, çoxmillətli cəmiyyətdə dostluq və qaradışlığın qorunub saxlanılması, ölkənin Silahlı Qüvvələrinin gələcək inkişafı və güclənməsi istiqamətində məqsədyönlü, dəyişməz mövqeyini dəstəkləyəcək və Vətənimizin işıqlı gələcəyi naminə öz səslərini İlham Heydər oğlu Əliyevə verəcəklər".

Prezidentin göstərişi ilə bölgələrdə vətəndaşların qəbulu keçirilir

Dekabrın 27-də Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəfli Ordubad rayonunda olub, sakinlərlə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, vətəndaşları qəbul edən səlahiyyətli nümayəndə ötən dövrdə də sakinlərlə görüşlərin keçirildiyini, bu cür görüşlərin nöqsan və çatışmazlıqların müəyyən edilməsi və həllində mühüm rol oynadığını bildirib. Vurğulayıb ki, il ərzində rayonun bir sıra yaşayış məntəqələrində su təminatı yaxşılaşdırılıb, yollar yenidən qurulub, körpülər tikilib və digər tədbirlər görüldü. "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın belə tədbirlərinin növbəti ildən daha geniş və əhatəli şəkildə təşkilinə imkan verəcəyini bildirdən Fuad Nəcəfli qeyd edib ki, gələcək illərdə Ordubad-da mühüm infrastruktur layihələri reallaşdırılacaq. Azərbaycanın turizm incisi olan Ordubad şəhərində ye-

ni hotel kompleksi tikiləcək, şəhərin Anbaras və Sərsəhər məhəllələri şəhərin yeni baş planına uyğun yenidən qurulacaq, Ordubad abidələri və tarixi yerlər elmi əsaslarla, orijinal quruluşu saxlanılmaqla bərpa ediləcək, şəhərdə inşa olunaacaq Şəhidlər Memorial Abidə Kompleksində Ordubadın qəhrəman oğullarının xatirələri əbədiləşdiriləcək. Bundan başqa, Ordubad şəhərində yeni uşaq bağçası, istehsal müəssisələri, Kələntər Dizə kəndində müasir məktəb binası inşa olunaacaq, qəsəbə və kəndlərdə infrastruktur yenilənəcək, yollar və körpülər inşa ediləcək. Bütün bunlar əhalinin rifah halını yüksəldəcək.

Fuad Nəcəfli vurğulayıb ki, ötən dövrdə aparılan vətəndaş qəbülləri nəticəsində qlobal istiləşmə zəminində muxtar respublikada əhalinin ən çox əziyyət çəkdiyi problemlərin müasir müəyyən edilən təminatının dayandığı müəyyən edilib. Naxçıvan-da bu baxımdan ən çox əziyyət çəkən 12 yaşayış məntəqəsi müəyyən edilərək mövcud problemlərin qısa zamanda aradan qaldırılması üçün iş aparılır. Bu yaşayış məntəqələri sırasında Ordubadın Düyün kəndi də var.

Səlahiyyətli nümayəndə qeyd edib ki, ölkəmiz üçün olduqca uğurlu olan 2023-cü ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyini, Ulu Öndərin siyasətini uğurla davam etdirərək ölkəmizi zəfərdən-zəfərə aparan İlham Əliyevin ilk dəfə prezident seçilməsinin 20 illiyini və digər mötəbər tədbirləri qeyd etdik. Ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam bərpa olundu. Növbəti il isə Azərbaycanın bütün ərazisində prezident seçkilərinin keçirilməsi ilə yadda qalacaq.

Fuad Nəcəfli bu cür görüşlərdə fəal iştirak etməklə mövcud problemlərin gündəmə gətirilməsinə və həllinə dəstək göstərdiklərinə görə Ordubad rayon ictimaiyyətinə təşəkkür edib, hər kəsin gələcək işlərinə hüququndan istifadə etməyə səsləyib.

Sonra görüşdə iştirak edən rayon sakinlərinin hər biri ilə fərdi söhbət aparılıb, onların problemləri və təklifləri dinlənilib. Müzakirlərin hər biri protokollaşdırılaraq həlli istiqamətində qanunvericiliyin tələblərinə uyğun tədbirlərin görülməsi bildirilib.

Hərbi qulluqçular şəhid ailələri ilə görüşüblər

Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun tapşırığına əsasən Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçuları şəhid ailələri ilə görüşüblər.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, müxtəlif bölgələrdə keçirilən görüşlərdə hərbi qulluqçular şəhidlərin ailə üzvləri ilə söhbət aparılıb, onların qayğıları ilə maraqlanıblar.

Şəhidlərimizin məzarları ziyarət edilərək xatirələrin dərindən hörmət və ehtiramla yad olunub.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 noyabr tarixli müvafiq Sərəncamına əsasən təltif edilən şəhid hərbi qulluqçuların medalları onların ailə üzvlərinə təqdim edilib.

Şəhidlərin ailə üzvləri və yaxınları onlara göstərilən diqqət və qayğıya, eləcə də şəhidlərimizin xatirəsinin daim uca tutulduğuna görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə və Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının ümumi yığıncağının iştirakçıları bəyanat qəbul ediblər

Həssas kateqoriyadan olan vətəndaşlara xüsusi diqqət edən Ulu Öndər Heydər Əliyev veteranlara hər zaman qayğıkeç münasibət göstərib. Ümummilli Liderin xalqımız qarşısında tarixi xidmətləri var. Onun qoyub getdiyi siyasi kurs ölkəmizin tərəqqisi baxımından müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər "Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatı" İctimai Birliyinin dekabrın 27-də keçirilən ümumi yığıncağında söylənilib.

Tədbirdə əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin öz xatirəsi bir daşqələk sükutla anılıb.

Bütün kateqoriyadan olan veteranların iştirak etdiyi yığıncağı təşkilatın sədr müavini, polkovnik Cəlil Xəlilov açaraq qeyd edib ki, Ulu Öndərin xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışı ilə veteranlar təşkilatının fəaliyyəti bərpa olunmuş, veteranlara münasibət köklü şəkildə dəyişmiş, bu istiqamətdə ardıcıl və məqsədyönlü addımlar atılmışdır. Qeyd edək ki, AMQF-nin regional forumları yanvarın 8-dək davam edəcək. Regional forumların dekabrın 29-da Gəncədə, 2024-cü il yanvar ayının 8-də Naxçıvanda davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Yanvarın 10-da isə Bakıda Ümumrespublika Forumu keçiriləcək.

qızıl fondumuzdur. Onlar hər cür qayğıya və hörmətə layiqdirlər. Azərbaycanın bütün ictimaiyyəti, Azərbaycan xalqı bilməlidir ki, veteranlar bizim ən əziz, ən mötəbər insanlarımızdır. Onlara qayğı göstərmək, hörmət etmək, onların bütün problemlərini həll etmək, bizim dövlətin və hər bir dövlət orqanının, hər bir namuslu Azərbaycan vətəndaşının müqəddəs borcudur".

Ulu Öndərin imzaladığı ilk qanunlardan biri veteranların hüquqlarının bərpası ilə bağlı "Veteranlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu olub. Bununla da veteranlara dövlət qayğısı tamamilə bərpa edilmiş, onlara münasibət yüksək səviyyəyə qaldırılıb.

1994-cü il iyunun 24-dən etibarən Azərbaycan vətəndaşları ilə bağlı ardıcıl şəkildə həyata keçirilən dövlət siyasətinin əsası qoyulub.

Veteranlara dövlət qayğısının Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurlu davam etdirildiyini bildiren sədr müavini

ni, onlara olan bu münasibətin hər kəs üçün örnək olduğunu qeyd edib.

Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin siyasi varisi, onun dövlətçilik və ideoloji kursunun sərfəli davamçısı, Prezident, Qalib Ordunun Ali Baş Komandanı İlham Əliyev isə veteranlara üz tutaraq deyib: "Onlar xalqımızın fəxridir. Cəmiyyətin ən dəyərlı insanlarıdır... Hər bir vətənləşmiş, Sizin böyük diqqət və qayğı göstərməlisiniz. Mən bütün məmurlara tapşırıram ki, Sizin problemlərinizlə məşğul olun ki, Sizin rahat yaşayışa bilsiniz. Sizin buna haqqınız çatır... Çünki Sizin Vətəni müdafiə etməyiniz, qəhrəmanlıq göstərməyiniz... Biz Sizinlə fəxr edirik. Gənc nəsillə Sizinlə fəxr etməlidir. Gənc nəsillərimiz vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmalıdır. Sizin kimi insanların rolu çox böyükdür".

Tədbirdə çıxış edən Azərbaycan Respublikasının Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının sədri Fatma xanım Səttarova, ölkədə veteranlara göstərilən qayğı və diqqəti qürur hissi və minnətdarlıqla xatırladaraq, Prezident, Ali Baş Komandan, İlham Əliyevi və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanı veteranlarımızın

hamisi adlandıraraq onlara öz dərin minnətdarlığını bildirib. O, Azərbaycan Ordusunun Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Qələbəsinin tarixi önəmindən söz açıb.

Sumqayıt Şəhər Veteran Təşkilatının sədri, əmək veteranı Sovet Şükürov, Əməkdar müəllim Sara xanım Xanlarova, Milli Qəhrəman polkovnik-leytenant Anar Mirzəyev, istefada olan general-mayor Vladimir Timosenko, professor İbrahim Quliyev, istefada olan polkovnik Yusif Məmmədov tədbirdə çıxış edərkən Ulu Öndərin tarixi xidmətlərindən bəhs edib, Heydər Əliyev siyasi kursunun uğurlu davamçısı Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın hərbi, iqtisadi və siyasi qüdrətini artırmaq üçün gördüyü misilsiz işlərə diqqət qoymalıdır.

Müzakirələrin sonunda Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının sədri, Əfqanıstan və Qarabağ müharibəsi veteranı polkovnik Elşad Şabanov bəyanatın mətnini yığıncaq iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Yığıncaq Şöminat Əlizamanlının ifası ilə sona çatıb.

Şəkidə Milli QHT Forumunun regional forumu baş tutub

Azərbaycan Milli QHT Forumu (AMQF) növbəti regional forumunu dekabrın 27-də Şəki şəhərində keçirib. "Şəki Palas" hotelində reallaşan tədbirdə regionu əhatə edən qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri iştirak ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bölgələrdəki ehtiyacları və vəziyyəti yerində qiymətləndirmək məqsədində daşınan forumda, eyni zamanda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son 20 ildə ölkədə baş verən

böyük dəyişikliklər və inkişaf prosesi də öz əksini tapıb.

Tədbirin əvvəlində Ulu Öndər Heydər Əliyevin və şəhidlərin xatirəsi birdaqışqələk sükutla yad edildi.

Milli QHT Forumunun prezidenti Rauf Zeyni QHT təmsilçilərinin fəaliyyətindən bəhs edərək vurğulayıb ki, cəmiyyətin inkişafı üçün ictimai iştirakçılıq vacibdir.

"Vətəndaş" Tədqiqat və İnkişaf İctimai Birliyinin sədri Günel Səforova çıxışında son 20 ildə QHT-lərin beynəlxalq əməkdaşlıq sferasında da aktivliyinin müşahidə olunduğunu qeyd edib.

"Balans" İqtisadi Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Mürsəl Məhəbbəli, "Yeni Fikir" Jurnalist Həmrəyliyi İctimai Birliyinin sədri Elmira Mehdiyeva, "Vətən Naminə" Şəhid Ailələrinə Dəstək İctimai Birliyi Şəki şöbəsinin sədri Gülnarə Mustafayeva və başqaları təmsil etdikləri QHT-lərin fəaliyyətlərindən danışdılar.

Qeyd edək ki, AMQF-nin regional forumları yanvarın 8-dək davam edəcək. Regional forumların dekabrın 29-da Gəncədə, 2024-cü il yanvar ayının 8-də Naxçıvanda davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Yanvarın 10-da isə Bakıda Ümumrespublika Forumu keçiriləcək.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının 2024-cü il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətləri barədə BƏYANATI

Möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən məqsədyönlü iqtisadi siyasət nəticəsində 2023-cü ildə ölkədə makroiqtisadi sabitlik göstəriciləri yaxşılaşmış və iqtisadi artım davam etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı 2023-cü ildə inflyasiyanın hədəf intervalına qaytarılmasına yönəldilmiş pul siyasəti həyata keçirmişdir. Cari ildə illik inflyasiya həm xarici, həm də daxili amillərdən təsirlənərək azalmış və 25 aylıq fasilədən sonra hədəf daxilində formalaşmağa başlamışdır. Valyuta bazarında tarazlığın qorunması, manatın nominal effektiv məzənnəsinin möhkəmlənməsi, qəbul edilmiş pul siyasəti qərarları və hökumətin həyata keçirdiyi tədbirlər inflyasiya təzyiqlərinin azaldılmasında mühüm rol oynamışdır.

İnflyasiyaya təsir imkanlarını artırmaq istiqamətində pul siyasətinin əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi, pul bazarının infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və həyata keçirilən monetar siyasətin kommunikasiyasının genişləndirilməsi üzrə işlər davam etdirilmişdir. Pul bazarında əməliyyatlar üzrə orta faiz dərəcələri faiz dahlizinin dəyişiminə reaksiya verməklə ilk dəfə dahlizin daxilində formalaşmağa başlamışdır.

2024-cü ildə Mərkəzi Bankın pul siyasəti ölkədə qiymət sabitliyinin təmin olunmasına, yəni inflyasiyanın aşağı və stabil səviyyədə saxlanılmasına yönəldiləcəkdir. Inflyasiyanın "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" ilə elan edilmiş hədəf intervalında saxlanılması pul siyasətinin əsas məqsədi olacaqdır. Qiymət sabitliyini dəstəkləməklə Mərkəzi Bank ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı artımına şərait yaratmış olacaqdır.

Pul siyasəti qərarları 2024-cü ildə inflyasiya mühitində xarici və daxili amillərin dəyişimi və yenilənmiş makroiqtisadi proqnozlar əsasında veriləcəkdir. Azaldıcı amillərin güclənməsi və inflyasiya gözləntilərinin sabitləşməsi 2024-cü il illik inflyasiyanın hədəf intervalında formalaşmasını proqnozlaşdırmağa əsas verir.

Pul siyasətinin strateji və əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi və pul siyasətinin kommunikasiyanın genişləndirilməsi istiqamətlərində islahatlar davam etdiriləcəkdir. Bu islahatlar pul siyasəti qərarlarının inflyasiyaya ötürücülüyünün gücləndirilməsinə xidmət edəcəkdir.

I. 2023-CÜ İLDƏ PUL SİYASƏTİ 1.1. Pul siyasətinin həyata keçirilməsi mühtiti

2023-cü ildə xarici iqtisadi mühit geosiyasi gərginliklərin təzyiqləri altında qalmışdır. Bu dövrdə global ticarət dünyada gedən iqtisadi fraqmentasiya proseslərindən təsirlənmişdir. Qlobal iqtisadi aktivlik zəifləmiş və maliyyə sabitliyi ilə bağlı risklər artmışdır. Qlobal enerji və ərzaq qiymətlərində azalma müşahidə olmuş, dünyanın əksər ölkələrində monetar şəraitin sərtləşdirilməsi davam etmişdir. Bütün bunlar global inflyasiyanın azalmasına səbəb olmuşdur. Bu dövrdə ticarət tərəfdaşlarında inflyasiya təzyiqləri azalsa da, əksər tərəfdaşlarda faktiki inflyasiya hədəfi üstələmişdir. İl ərzində xarici şərait Azərbaycan üçün əlverişli olaraq qalmış, tədviyə balansında irihəcmli profit formalaşmış, qeyri-neft-qaz sektorunda iqtisadi artım davam etmişdir.

Geosiyasi münaqişələr və geoiqtisadi parçalanmalar, pandemiyanın təsirlərinin davam etməsi, kəskin iqlim anomaliyaları, maliyyə şəraitinin sərtləşməsi 2023-cü ildə global iqtisadi artım mənfəti təsir göstərmişdir. Bu özünü bir sıra indikatorlarda göstərmişdir. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı ölkələri üzrə biznes sektorunda iqtisadi aktivlik göstəricisi olan biznes inam indeksi azalmışdır. Qlobal iqtisadiyyatda baş verən proseslər beynəlxalq təşkilatların proqnozlarına da təsir etmişdir. Belə ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) son hesabatına əsasən global iqtisadi artımın 2022-ci ildəki 3.5%-dən 2023-cü ildə 3%-ə enəcəyi gözlənilir.

Cari ildə global miqyasda tələbin zəifləməsi ilə global əmtəə bazarlarında qiymətlərin azalması müşahidə edilmişdir. Dünya Bankının məlumatına əsasən, 2023-cü ilin 11 ayında ümumi dünya əmtəə qiymət indeksi 14.9% azalmışdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatına görə ərzaq qiymət indeksi 11 ayda 8.7% azalmışdır. Təchizat zəncirinin bərpası ilə çatdırılma xərcləri və müddətlərinin pandemiya dövründəki səviyyəyə qayıtması əmtəə qiymətlərinin azalmasına öz töhfəsini vermişdir.

Cari ildə ən yüksək ucuzlaşma enerji məhsulları üzrə qeyd alınmışdır. Brent markalı neftin bir barel üçün orta qiyməti 2023-cü ilin 11 ayında 82.6 ABŞ dolları olmuşdur ki, bu da 2022-ci ilin orta qiymətindən (99.2 ABŞ dolları) 16.8% aşağıdır.

Avropada anbarlardakı qaz ehtiyatlarının orta səviyyədən yüksək olması 2023-cü ildə qaz qiymətlərinin normallaşmasında mühüm rol oynayan amillərdən olmuşdur.

Qlobal əmtəə qiymətlərinin azalması və həyata keçirilən antiinflyasiya siyasəti nəticəsində global inflyasiya azalır. BVF-nin qiymətləndirmələrinə görə 2023-cü ildə global inflyasiya 6.9% olacaqdır ki, bu da 2022-ci ildəkindən 1.8 faiz bəndi azdır. Azərbaycanın ticarət tərəfdaşları üzrə orta inflyasiya səviyyəsi də azalmaqdadır. Baza inflyasiyanın daha aşağı sürətlə azalması əsasən keçmiş şokların inflyasiyaya transmissiyası, yüksək korporativ mənfəət, zəif məhsuldarlıqla əlaqədar vahid əmək xərclərinin yüksəlməsi ilə əlaqələndirilir.

Artan geosiyasi gərginlik şəraitində global iqtisadi fraqmentasiya, mərkəzi banklar tərəfindən pul siyasətinin sərtləşdirilməsi cari ildə maliyyə sektoruna və global maliyyə bazarlarına da öz təsirini göstərmişdir. Bəzi aparıcı ölkələrdə maliyyə sabitliyi riskləri aktuallaşmış, lakin səlahiyyətli qurumların çevik reaksiyası sayəsində həmin risklər tənzimlənmişdir.

Mürəkkəb global iqtisadi mühitin ölkə iqtisadiyyatına təsirləri çoxtərəfli olmuşdur. Ötən il müqayisədə bir qədər azalsa da, Azərbaycanın əsas ixrac məhsullarının qiymətləri əlverişli olaraq qalmışdır. Bu da ölkənin tədviyə balansına, valyuta bazarında tarazlığa və iqtisadi aktivliyə pozitiv təsir göstərmişdir.

2023-cü ildə tədviyə balansının başlıca komponenti olan xarici ticarət balansı profitli olmuşdur. Belə ki, ilin 11 ayında xarici ticarət balansında 15.7 mlrd. ABŞ dolları məbləğində müsbət saldo yaranmışdır. 2023-cü ilin 9 ayı üzrə cari əməliyyatlar hesabının profiti 6.7 mlrd. ABŞ dolları və ya ümumi daxili məhsulun (ÜDM) 12.5%-i səviyyəsində olmuşdur. Profitli tədviyə balansı şəraitində ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 2023-cü ilin 11 ayında 16.6% artaraq 68.2 mlrd. ABŞ dollarına çatmışdır.

2023-cü ildə ölkədə iqtisadi artım davam etmişdir. 2023-cü ilin yanvar-noyabr aylarında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ÜDM real ifadədə 0.8%, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektoru üzrə 3.2% artmışdır. Qeyri-neft-qaz sektorunda iqtisadi artımı həm daxili, həm də xarici tələb dəstəklənmişdir. Dövr ərzində məşğulluğun səviyyəsində də artım müşahidə edilmişdir.

Mərkəzi Bank tərəfindən real sektorun monitorinqi üzrə aparılan sorğunun nəticələri iqtisadi aktivliyin davam etdiyini təsdiqləyir. Cari ilin 11 ayında ticarət, xidmət və tikinti sektorları üzrə biz-

nes inamı indeksi ötən ilin eyni dövrünə nəzərən artmışdır. Qeyri-neft-qaz sənayesi müəssisələrində istehsal güclərinin yüklənməsi səviyyəsi yüksəlmişdir. Ev təsərrüfatları arasında aparılan sorğular 2023-cü ilin dekabrında istehlakçı inamı indeksinin ötən ilin dekabrı ilə müqayisədə əhəmiyyətli yaxşılaşmaqla müsbət zonada qərarlaşdığını göstərir.

Cari ildə məcmu tələbin genişlənməsi iqtisadi artımı dəstəkləmişdir. 2023-cü ilin 11 ayında ötən ilin eyni dövrünə nəzərən pərakəndə ticarət dövrü-yəsi 3.6%, qeyri-neft-qaz investisiyalarının həcmi isə 12.5% artmışdır.

Dövlət tələbi məcmu tələbin başlıca mənbələrindən biri olaraq qalmışdır. 11 ayda dövlət büdcəsi xərcləri ötən ilin eyni dövrünə nəzərən 12.2%, o cümlədən cari xərclər 8.4%, əsaslı xərclər 29.7% artmışdır. 2023-cü ilin dövlət büdcəsinə dəyişikliklərlə dövlətin investisiya xərclərinin artırılması iqtisadi aktivliyə əlavə dəstək vermişdir.

1.2. 2023-cü ildə həyata keçirilən pul siyasəti və onun nəticələri

2023-cü ildə Mərkəzi Bank özünün pul siyasəti inflyasiyanın hədəf intervalına qaytarılmasına və inflyasiya gözləntilərinin sabitləşdirilməsinə yönəlmişdir. Pul siyasəti alətləri bank sisteminin likvidlik mövqeyi və inflyasiya mühitində xarici və daxili amillərin dinamikası nəzərə alınmaqla tətbiq edilmişdir. Hesabat dövründə pul siyasətinin inflyasiyaya təsir imkanlarının artırılması istiqamətində islahatlar davam etdirilmişdir.

Rəsmi statistika görə, 2023-cü ilin noyabrında 12 aylıq inflyasiya 2.6% təşkil etməklə hədəf (4±2%) diapazonunun aşağı hissəsində formalaşmışdır. Artıq 3-cü aydır ki, illik inflyasiya hədəf daxilindədir. Tənzimlənmənin qiymətlərinin, həmçinin mövsumi xarakterli məhsulların qiymət dəyişimi nəzərə alınmadan hesablanan baza inflyasiyasının tempi də azalaraq noyabrda 2.9% olmuşdur.

2023-cü ildə inflyasiyanın bütün komponentləri üzrə azalma meylı müşahidə olunmuşdur. Cari ilin noyabr ayında illik ərzaq inflyasiyası 1.5%-ə enmişdir. Qeyri-ərzaq məhsulları üzrə qiymətlər illik 3.1% artmış, xidmətlər son 1 ildə 4% bahalaşmışdır. Ümumilikdə, illik inflyasiyaya 0.7 faiz bəndi ərzaq, 0.7 faiz bəndi qeyri-ərzaq, 1.2 faiz bəndi isə xidmətlərin qiymət və tariflərinin dəyişimi töhfə vermişdir.

Faktiki inflyasiyanın dinamikası inflyasiya gözləntilərinə də təsir etmişdir. Keçirilmiş sorğular əsasında aparılan qiymətləndirmələrə görə ev təsərrüfatlarının gələcək 12 aya inflyasiya gözləntisi 2.4% olmaqla hədəf çərçivəsindədir.

Təhlillər göstərir ki, baza effektivdən əlavə illik inflyasiya xarici və daxili amillərdən, o cümlədən həyata keçirilən antiinflyasiya siyasətindən təsirlənərək azalmışdır. Ticarət tərəfdaşları üzrə orta çəkili inflyasiyanın nisbətən azalması, dünya əmtəə bazarlarında qiymətlərinin eməsi, beynəlxalq yükdaşıma xərclərinin pandemiya dövründəki səviyyəyə qayıtması inflyasiyaya azaldıcı təsir etmişdir. Profitli tədviyə balans şəraitində valyuta bazarında tarazlığın qorunması, manatın nominal effektiv məzənnəsinin möhkəmlənməsi, hökumət tərəfindən həyata keçirilən antiinflyasiya tədbirləri, qəbul edilmiş pul siyasəti qərarları inflyasiya təzyiqlərini yumşaldmışdır. O cümlədən faiz dahlizi parametrlərinin makroiqtisadi vəziyyətə uyğun dəyişdirilməsi, pul siyasəti alətlərinin adekvat tətbiqi, məcburi ehtiyat normalarının artırılması və makro-prudensial tələblərdə edilən dəyişikliklər məcmu tələbin izafi artımını məhdudlaşdırmışdır.

Valyuta bazarında tarazlıq inflyasiya idxalının məhdudlaşmasında xüsusi rol oynamışdır. 2023-cü ilin ötən dövründə Mərkəzi Bankda keçirilmiş valyuta hərəncamının 95%-də təklif tələbi üstələmişdir. Bu şəraitdə bəzi ticarət tərəfdaşlarında məzənnənin yüksək dəyişkənliyinə baxmayaraq, milli valyuta öz sabitliyini qoruyub saxlamışdır. 11 ayda manatın nominal effektiv məzənnəsi 19.5 faiz bahalaş-

mışdır ki, bu da idxal inflyasiyasına azaldıcı təsir göstərən faktordur.

Ümumilikdə, inflyasiya mühitində azaldıcı amillərin güclənməsi və inflyasiya gözləntilərinin sabitləşməsi ilin sonuna illik inflyasiyanın hədəf intervalının aşağı hissəsində formalaşacağını proqnozlaşdırmağa əsas verir.

2023-cü ildə Mərkəzi Bankın pul siyasətinə dair qərarları global və ölkə iqtisadiyyatında gedən proseslər, yenilənmiş proqnozlar nəzərə alınmaqla qəbul edilmişdir. Dövr ərzində faiz dahlizi parametrləri 8 dəfə müzakirə edilmişdir. İdarə Heyətinin pul siyasətinə həsr edilmiş ilk 3 iclasında uçot dərəcəsinin 8.25%-dən 9%-ə, faiz dahlizinin yuxarı həddinin 9.25%-dən 10%-ə, faiz dahlizinin aşağı həddinin isə 6.25%-dən 7.5%-ə qaldırılması ilə bağlı qərarlar qəbul edilmişdir. Faiz dərəcələrinin artırılmasında məqsəd xarici və daxili amillərdən təsirlənən məcmu tələbin izafi artımının məhdudlaşdırılması olmuşdur. Növbəti 3 iclasda faktiki və proqnozlaşdırılan inflyasiyanın azalması nəzərə alınmaqla pul siyasətinin sərtləşdirilməsində fasilə götürülmüşdür. Son 2 iclasda isə faiz dərəcələrinin azaldılmasına başlanmışdır. Hazırda faiz dahlizinin yuxarı həddi 9%, uçot dərəcəsi 8%, faiz dahlizinin aşağı həddi 6.5% təşkil edir. Pul siyasətinin yumşaldılmasına başlanılması həm də mövcud məzənnə rejimi çərçivəsində manatın məzənnəsi üzərində möhkəmlənmə təzyiqlərinin yumşaldılmasına xidmət edir.

Hesabat dövründə pul siyasətinin əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində bir sıra tədbirlər görülmüşdür. İl ərzində pul siyasəti hədəflərinə nail olmaq üçün açıq bazar əməliyyatları və daimi imkan alətlərindən aktiv istifadə olunmuşdur. Banklar tərəfindən daimi imkan aləti olan günlük depozit əməliyyatlarına marağ yüksək olmuşdur. Hesabat ilinin fevral ayının sonundan sterilizasiya yönümlü daimi imkan aləti üzrə tətbiq edilən kvota məbləği artırılmış, avqustun 15-dən isə loğv edilmişdir. Açıq bazar əməliyyatları qismində sterilizasiya məqsədilə 28 günlük (1 ay), 84 günlük (3 ay), 168 günlük (6 ay) və 252 günlük (9 ay) notların yerləşdirilməsi üzrə müntəzəm hərraclar davam etdirilmişdir. Banklararası pul bazarında faizləri tənzimləmək, pul siyasətindən kənar (avtonom) amillərin təsirlərini operativ şəkildə məhdudlaşdırmaq üçün 7 günlük əməliyyatlar da aparılmışdır. Not hərəclərində rəqəbat mühitini optimallaşdırmaq, investor inamını artırmaq məqsədilə Mərkəzi Bankın notlarının yerləşdirilməsi şərtlərinə bir sıra dəyişikliklər edilmişdir. Ümumilikdə, Mərkəzi Bank 11 ayda 117 müxtəlif müddətli not hərəci keçirmişdir.

Alternativ pul siyasəti lövbörünün formalaşdırılması istiqamətində görülmüş tədbirlər çərçivəsində Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin qərarı ilə "Təminatlı Banklararası Pul Bazarında Bençmark Dərəcəsi (AZIR - Azərbaycan Interbank Rate) üzrə indekslərin hesablanması və açıqlanması Qaydaları" təsdiq edilmişdir. May ayından başlayaraq Blumberq platformasında banklar arasında milli valyutada bağlanan təminatlı əqlər üzrə indekslərin hesablanması və açıqlanması Qaydaları"na dəyişikliklər təsdiq edilmişdir ki, bu da təminatlı bazarda representativ faiz indekslərinin (AINA - Azn Index Average) daha yüksək tezliklə yayımlanmasına imkan verir.

Dövr ərzində pul təklifini daha effektiv tənzimləmək, likvidliyin banklar üzrə təmərküzləşməsinə məhdudlaşdırmaq və dedollarlaşma meyillərini stimullaşdırmaq üçün məcburi ehtiyat normalarının səviyyəsinə və diferensiallaşma qaydasına bir neçə mərhələdə (2023-cü ilin fevralında, avqustunda və noyabrında) yenidən baxılmışdır. Məcburi ehtiyatların diferensiallaşması dərəcəsinin yüksəldilməsi prosesi tədricən həyata keçirilmişdir. Mərkəzi Bankın qiymətləndirmələrinə görə məcburi ehtiyatların diferensiallaşma qaydasına və normalarına edilən son dəyişikliklər bank sektoru üzrə öhdəliklərin maya dəyərində cüzi təsir göstərir.

Monetar sferada həyata keçirilən islahatlar banklar tərəfindən likvidliyin daha effektiv idarə olunmasına, banklararası bazardakı aktivliyə və gəlirlilik öyrisinin formalaşmasına müsbət təsir etmişdir. 2023-cü ilin 11 ayında Blumberq platformasında banklar arasında milli valyutada 27.4 mlrd. manat məbləğində 2313 təminatlı əqd bağlanmışdır. Bu dövrdə banklararası REPO bazarında 4.5 mlrd. manat həcmində 1215 əqd bağlanmışdır.

Həm təminatlı, həm də təminatlı pul bazarında faizlər il ərzində faiz dahlizinin dəyişiminə reaksiya vermişdir. İlk dəfə pul bazarında orta faizlər Mərkəzi Bankın faiz dahlizi daxilində formalaşmağa başlamışdır. Belə ki, 2023-cü ilin dekabr ayının ötən dövründə banklararası təminatlı pul bazarında 1-3 günlük əməliyyatlar üzrə orta faiz dərəcəsi (1D AZIR) 7.5%, banklararası REPO bazarında 6-8 günlük əməliyyatlar üzrə orta faizlər (1W AINAI) isə 7.8% təşkil etmişdir. Aparılmış təhlillər göstərir ki, müəyyən bank qrupları üzrə banklararası faizlərlə hüquqi şəxslərin manatlı depozitləri üzrə faizlər eyni istiqamətdə dəyişir. Bunlar pul siyasəti qərarlarının faiz kanalı ilə ötürücülüyünün yaxşılaşdığını deməyə əsas verir.

Mərkəzi Bankın sterilizasiya əməliyyatları banklararası pul bazarında aktivliyi və orta faizlərin tənzimlənməsini dəstəkləməklə yanaşı, pul kütləsinin izafi artımını da məhdudlaşdırmışdır. 2023-cü ilin 11 ayında manatla pul bazası 5%, manatla geniş pul kütləsi (M2) isə 15.7% artmışdır. Pul təklifinin artımının başlıca mənbəyi əsasən fiskal sektorun ehtiyatları üçün Mərkəzi Bankın valyuta bazarına alış-yönümlü müdaxilələri olmuşdur. Əsasən alış-yönümlü valyuta müdaxilələri ilə əlaqədar Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları 11 ayda 18% artaraq 10.6 mlrd. ABŞ dollarını üstələmişdir.

2023-cü ildə pul siyasəti qərarlarının verilməsi prosesinə analitik dəstəyi gücləndirmək üçün Mərkəzi Bankda təhlil və proqnozlaşdırmanın təkmilləşdirilməsi davam etdirilmişdir. İl ərzində Mərkəzi Bankda analitik işlər əsasən İdarə Heyətinin 21.12.2022-ci il tarixli qərarı ilə qüvvəyə minən "Proqnozlaşdırma və siyasət təhlil sisteminə dair Metodoloji rəhbərlik" rəhbər tutulmaqla təşkil edilmişdir. Qısa və ortamüddətli proqnozlaşdırma imkan verən ekonometrik modellər təkmilləşdirilmişdir. Inflyasiya proseslərinin təhlilində rəsmi statistik göstəricilər ilə yanaşı Mərkəzi Bank tərəfindən keçirilən real sektorun monitorinqinin nəticələrindən, eləcə də pərakəndə satış şəbəkələrindən müntəzəm alınan qiymət məlumatlarından istifadə edilmişdir. 13-17 fevral 2023-cü il tarixlərində "Mərkəzi Bankın tədqiqat həftəsi" tədbiri çərçivəsində tədqiqat işlərinin açıq ictimai müzakirəsi keçirilmişdir.

Hesabat dövründə Mərkəzi Bankın pul siyasətinin şəffaflıq dərəcəsi daha da artırılmışdır. Mərkəzi Bankın siyasət qərarlarına dair press-reizlələri müvafiq analitik şərhlərlə dərc edilmiş, müntəzəm mətbuat konfransları keçirilmişdir. Pul siyasəti icmalı rüblük əsasda ictimaiyyətə açıqlanmışdır. Mərkəzi Bank özünün başlıca makroiqtisadi göstəricilərə (12 aylıq inflyasiya, cari əməliyyatlar balans, ümumi və qeyri-neft ÜDM-in real ifadə artımı) dair proqnozların açıqlanmağa başlamışdır. Mərkəzi Bankın fəaliyyəti rəsmi internet sahifəsi və sosial şəbəkələr vasitəsilə müntəzəm işıqlandırılmışdır. Geniş auditoriyaya həm yazılı şəkildə, həm də video formatında bir sıra maarifləndirici və analitik materiallar təqdim edilmişdir. Maliyyə bazarı iştirakçıları və müstəqil iqtisadi ekspertlərlə müntəzəm görüşlər davam etdirilmişdir. Pul siyasətinin kommunikasiyasında kütləvi informasiya vasitələrinin xüsusi roluna nəzərən əlaqə media nümayəndələri üçün maarifləndirici tədbirlər davam etdirilmişdir.

Hesabat dövründə yeni bank qanunvericiliyinin qəbul edilməsi Mərkəzi Bankın müstəqilliyini gücləndirmiş və pul siyasətinin əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsinə müsbət təsir göstərmişdir. Mərkəzi Bankın bir sıra normativ-hüquqi aktları yeni qanunvericiliyə uyğunlaşdırılmışdır.

Bakıdan Parisə növbəti zərbə

Bu dəfə fransız "diplomat"lar Azərbaycandan qovuldular

Bakı Makron hakimiyyətinin XXI əsrdə də tarixi sələflərinin qanlı yolu ilə gedərək Fransanın kolonializm siyasətini davam etdirməsini, müstəmləkəsi altında saxladığı ölkələrin sərəvtörünü talamasını, xalqların fundamental hüquqlarını kobud şəkildə pozmasını, müstəqillik, azadlıq istəyənləri həbs etməsini, öldürməsini ən yüksək tribunallardan ifşa edir. Tarixi soyqırımlar üzərində qurulan Fransanın "demokratiya" adı altında ölkələrə soxularaq onları əsarətə alması, insanların qul kimi istifadə etməsi, fəlakətə, ölümə sürükləməsi kimi xeyli sayda dəhşətli əməllərini təzibolunmaz faktlarla açıb dünyaya göstərir.

Eyni zamanda bu yaxınlarda Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları tərəfindən Fransa casus şəbəkəsinin çökdürülməsi ilə Makron hakimiyyətinin daha bir rəzililiyi ortaya çıxarıldı. Fransanın dünyadakı imicini ayaqlar altına sərən bu "ifşa əməliyyatı" onu da aşkara çıxardı ki, Parisin agentura şəbəkəsi ölkə-mizlə yanaşı, Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Şərqi Avropa, Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiyanın bir sıra ölkələrində də müxtəlif əməliyyatlarda iştirak edib. Fransanın iç üzünü açan bu hadisələrin, əməliyyatların fonunda Bakının Parisin iki diplomatının sənəd-sünədlərini qoltuqlarına verərək ölkədən qovması isə Makron iqtidarına bir başqa dərs, zərbə oldu.

Fransa Afrikani qara günə qoyub

Təkcə Afrika xalqlarının Fransa tərəfindən düşürüldüyü acınacaqlı vəziyyətə baxmaq Parisin iyrənc simasına bələd olmağa yetər, amma nə edəsən ki, beynəlxalq ictimaiyyət illərdir bu rəzalətə göz yumur, həmin insanların zülm-zillətinə heç bir reaksiya göstərmir...

Elə bu cazəsizlik mühitindən gənə-boluna yararlanan Fransa da göyərçin lələklə bürünərək pambıqla baş kəsməyə davam edir, beynəlxalq hüququ ayaqlar altına atır. Getdikcə azğınlaşan Makron hökuməti elə sanır ki, dünyanın ağası odur və istədiyi kimi hər kəsin işinə qarışa, müstəmləkəçilik siyasəti yeridə bilər...

Ancaq Afrikani qara günə qoyaraq Avropada ağ gün yaşamaq istəyən Fransanın dünyada at oynatdığı əyyamların sonu çatıb. Yüzilliklər boyu, eləcə də günümüzə qədər ölkələri müstəmləkəsində saxlayan, xalqların müqəddəratları ilə oynayan, insanlara fiziki-mənəvi işgəncə yaşadan, qətlər törədən Fransanın ifşası kimi müstəsna tarixi missiyanı Azərbaycan yerinə yetirir, bütün beynəlxalq tribunallarda onun iç üzünü açıb göstərir.

"Xristian təəssübkeşi" Fransanın Avropada islamofob, türkofob siyasət yeritməsi də bir başqa gerçəklikdir. Bir vaxtlar vasitəçi olaraq Ermənistanın işğal siyasətinə dəstək verməsində bu amilin də xüsusi payı var. Paris, həm yalan vədlərlə aldatdığı erməni lobbisindən qoparıdığı pulları öləndən çıxmasına, həm də Qarabağda sərəvtörümüzü qanunsuz olaraq talamağa davam etməsinə görə Azərbaycan torpaqlarının işğal altında qalmasında xüsusi maraqlı idi. Bu marağın arxasında duran bir başqa murdar niyyət isə onun məhz islamofob, türkofob siyasət yürütməsi

idi. Getdikcə dünyada siyasi nüfuzu laxlayan, mövqeyi zəifləyən, Afrika ölkələri başda olmaqla, müstəmləkələri itirən Fransanın ən iyrənc planı isə heç şübhəsiz Cənubi Qafqazı özünün yeni müstəmləkəsinə çevirmək idi.

Buna görə ki, Paris 44 günlük Vətən müharibəsində təcavüzkar Ermənistanın başına endirilən "dəmir yumruğu"un zərbəsini İrəvanla demək olar ki, eyni dərəcədə hiss etdi. Hikkəsindən nə edəcəyini bilməyən Makron hakimiyyəti gah BMT TŞ-də ölkəmizə qarşı qərəzli qətnamələr qəbul edilməsinə çalışdı, gah böhtan və yalan xarakterli kampaniyaya başladı, gah da təcavüzkar Ermənistanı silahlandıraraq regionda yeni müharibəyə zəmin yaratmağa istədi. Lakin hər dəfə Azərbaycanın qətiyyətli siyasəti nəticəsində bütün məkrli niyyətləri iflasa uğradı. Bu ilin sentyabr ayında isə Azərbaycan cəmi 23 saatlıq antiterror tədbirləri ilə ərazilərində suverenliyini tam bərpa edərək, həm torpaqlarımızdakı erməni separatizminin kökünü birdəfəlik kəsdi, həm də Parisin "Qarabağ" kartını cırıb fitnəkar Makronun gözü qabağında üzü küyləyə sovurdu.

İfşa ardınca ifşa...

Bu günlərdə Bakı Fransa xüsusi xidmət orqanlarının casuslarını üzə çıxarmaqla müstəmləkəçi Fransanı növbəti dəfə dünyada rüsvay etdi. Belə ki, Azərbaycan xüsusi xidmət orqanlarının diqqətini Fransa səfirliyinin daxili rezidenturasının Azərbaycan ərazisində, əslində, Fransanın "tərəfdaşı" kimi bilən ölkələrin nümayəndələrinə qarşı çox arxayın kəşfiyyat əməlləri çəkib. Demə, geniş əlaqələrindən istifadə

edən rezidentura region ölkələrində fəal hərəkət etməklə yeni məqsədlər formalaşdırmaq və təsir dairəsini genişləndirmək istəyinə düşüb.

Ancaq Azərbaycan xüsusi xidmət orqanlarının yüksək peşəkarlıqla həyata keçirdiyi əməliyyat sayəsində Fransanın planlaşdırdığı çirkin əməllər gün işığına çıxarıldı.

Təhlükəsizlik orqanlarımızın peşəkar əməkdaşlarının ayıq-sayıqlığının, xidməti vəzifələrini doqıqlıqla, xüsusi həssaslıqla aparmalarının yüksək təzahürələrini hələ Vətən müharibəsi zama-

ribələr yaratdığı, yeni müstəmləkələrə əldə etməyi planlaşdırırdı, lakin budur, Bakı onu faş edib, sözün bütün mənalarda qazdığı quyuya elə Fransanın özünü salıb. İndi Paris dünyada kökdən düşmüş siyasi nüfuzuna bərpa etmək üçün çabalayı...

Dünyada Fransanın neokolonializm siyasətini ifşa edən Azərbaycan, eyni zamanda imkan vermədi ki, Fransa forpostuna çevirdiyi Ermənistan üzərindən Qafqaza soxulsun.

Hər kəs xatırlayır ki, əli hər yerdən uzulan Fransa Ermənistan ilə Azərbaycan arasında aparılan danışıqlarda vasi-

təçi olmağa də cəhd edirdi, amma ölkəmiz buna da yol vermədi.

Oktyabrın 11-də MDB-yə üzv dövlətlərin təhlükəsizlik və xüsusi xidmət orqanları rəhbərləri Şurasının 53-cü iclasının iştirakçıları qəbul edərək Prezident İlham Əliyevə açıq şəkildə bildirdi ki, Fransanın bir tərəfdən bütün diplomatik normaları pozduğunu, təhqirlərə səciyyələndirən bəyanatları verdiyini, çirkin uydurmalarnı, tərxiat və yalanları görürüksə, digər tərəfdən onun vasitəçilik xidmətləri göstərmək cəhdləri heç bir məntiq çərçivəsinə sığmır: "Bizə belə vasitəçilik lazım deyil".

Azərbaycanın Fransaya başdan-baş dərslər verdiyi il kimi də karakterizə olunacaq 2023-cü ilin son səhifələrini çevirdiyimiz bu günlərdə isə Bakı Parisin iki səfirlik əməkdaşını diplomatik statuslarına uyğun olmayan fəaliyyətlərinə görə arzuolunmaz şəxs elan edərək ölkəmizdən qovdu. Bununla da heç bir gücün Azərbaycanın daxili işlərinə qarışa bilməyəcəyinin, buna cəhd edənlərin dərhal burunlarının qırılaaraq yerlərinə otuzdurulacaqlarının mesajını çatdırmış oldu.

Bütün bu baş verənlər ümumilikdə Fransanın Qafqaz, o cümlədən də dünya siyasətində iflasa uğramasını, Makron hakimiyyətinin məğlubiyətini gözəl öünə sərir.

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

Casus şəbəkəsi bir daha Fransanın məkrli simasını nümayiş etdirdi

Cənubi Qafqazda münəqişə ocağının qalmasında xüsusi marağı olan ölkələrdən biri də Fransadır. Parisin Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanmamasına mane olmaq və revanşistləri qazdırmaq üçün apardığı məkrli kampaniyalar, qəbul etdiyi əsas-sız və ədalətsiz qətnamələr bunu sübut edir. Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları tərəfindən Fransanın agentura şəbəkəsinin ifşası da bu ölkənin məkrli simasını nümayiş etdirir.

Mövzu ilə bağlı "Azərbaycan" qəzetinə danışan Milli Məclisin deputatı Anar İsgəndərov deyir ki, Fransa ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrinə kimi keçmiş münəqişənin həlli üçün 30 il müddətində heç bir iş görmədi: "Vətən müharibəsi və bu ilin sentyabrın 19-20-də keçirilmiş antiterror tədbirlərindən sonra isə Fransa bütün demokratik qaydaları, beynəlxalq hüquq normalarını pozub. Bu müstəmləkəçi ölkə Azərbaycanın siyasətini "ədalətsiz" olmağa, guya ermənilərə qarşı "etnik təmizləmə" aparması ilə bağlı əsassız iddialar səsləndirməyə başlayıb. Təbii ki, bunlar hamısı şərböhtandır".

Deputat qeyd edib ki, Fransada baş verən burjuva inqilabı bu ölkənin demokratiyanın be-

şiyi kimi ad çıxarmasına səbəb olub. Tarixin bəzi dövrlərində Fransada müəyyən məsələlərdə başqa dövlətlərə nisbətən üstünlüklər hiss olunurdu. Lakin müstəmləkəçi bir dövlət əsla demokratiyanın beşiyi ola bilməz. Demokratiyanın beşiyi sayılan dövlət dinindən, dilindən, irqindən asılı olmayaraq, yalnız haqqı müdafiə etməlidir. Fransa isə bunu bacarmadı.

Anar İsgəndərovun sözlərinə görə, Fransanın bu ənənəvi ədalətsizliyi keçmiş Dağlıq Qarabağ münəqişəsində özünü daha aydın büürə verdi: "Fransada olan erməni lobbisi və diasporu dövlətə təsir göstərə bilir. Bunun nəticəsidir ki, Fransa 30 ildən çoxdur ki, ölkəmizə qarşı ədalətsizlik edir".

Deputat, həmçinin vurğulayıb ki, Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanları tərəfindən Fransanın ölkəmizdəki casus şəbəkəsinin ifşası Parisin iç üzünü göstərdi: "Fransa 1990-cı illərin Azərbaycanı ilə bugünkü Azərbaycan arasında fərq görmə bilmir. Ona görə də hər gün böhtanla məşğul olur, ədalətsiz bəyanatlar yayır. Fransa dərək etməlidir ki, Azərbaycan müstəqil, suveren dövlətdir və onun qətiyyətli, cəsarətli, öz dövlətini uğurla idarə edən lideri var. Azərbaycan bundan sonra da öz yolu ilə uğurla və qətiyyətli irəliləyəcək".

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Serblər Qərbin dəstəklədiyi qüvvələrə qarşıdır

Serbiyada xarici qüvvələrin əli ilə təşkil olunan iğtişaclıq onuncu gündür ki, davam edir. Mitinglərin əsas səbəbi kimi "Serbiya zorakılığa qarşı" müxalifət blokunun parlament seçkilərinin nəticələrini razılaşdırmağı göstərilir.

Xatırladıq ki, dekabrın 17-də Serbiyada parlament, həmçinin Vovodina Muxtar Diyar Məclisinə və Belqrad da daxil olmaqla 65 yerli qanunvericilik məclisinə növbədənkonar seçkilər keçirilib. Rəsmi məlumatlara görə, Aleksandar Vuçiqin Tərəqqi Partiyası parlament seçkilərində səsliyin 47 faizini qazanaraq, hakimiyyətə qalır.

Müxalifət isə səsvermənin nəticələri ilə razılaşmayıb və hakimiyyəti seçkiləri saxtalaşdırmaqda ittiham edir. Dekabrın 24-nə qədər etirazlar dinc xarakter daşıyıb. Lakin sonradan müxalifət liderlərinin Belqrad Şəhər Assambleyasının binasına daxil olmaq cəhdləri nümayişçilərlə polis arasında toqquşmalara səbəb olmuşdu. Daha sonra Serbiya Prezidenti xalqa müraciətində birmənalı şəkildə bildirmişdi ki, onun ölkəsində "rəngli inqilab" baş verməyəcək: "Narahat olmayın, Serbiya vətəndaşları. Biz ölkəmizi, şəhərimizi sevirik, kimsəni pəncərəmizə sındırmamasına, kimsəni evimizi dağıtmasına öyrəşməmişik. Heç bir inqilab baş verməyəcək, onlar heç nəyə nail olmayacaqlar".

Prezidentin dediyinə görə, səlahiyyətli dövlət orqanları iğtişaclıqları və quldurların tutulması üçün tədbirlər görəcək: "Serbiyanın hər yerində institutlarımızı müdafiə etmək üçün gəlmək istəyən insanlardan minlərlə zəng daxil olub. Onlardan bunu etməmələrini xahiş edirik. Ölkə Serbiya və Belqrad müdafiə edəcək qədər güclüdür".

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan Fransaya dərslər verdi

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Fransa səfirliyinin iki əməkdaşını diplomatik statuslarına uyğun olmayan və "Diplomatik əlaqələr haqqında" 1961-ci il Vyana Konvensiyası ilə ziddiyyət təşkil edən fəaliyyətlə məşğul olduqlarına görə, "persona-nongrata", sadə dilə desək, arzuolunmaz şəxs elan edərək ölkəmizdən qovdu. Azərbaycan diplomatik statusdan istifadə edən casuslara ölkəmizi tərək etmək üçün cəmi 48 saat vaxt verdi...

Gözlənilən idi...

Sözsüz ki, Fransa səfirliyinin əməkdaşlarının "diplomatik" qaydalarına uyşmayan hərəkətlərinin, üzvlərinə "diplomat" maskası geyərək xəfiyyətlə məşğulluqlarının belə bir cavabı olmalı idi.

Fransa səfirliyinin əməkdaşlarının torpaqlarımız işğaldan azad edildikdən sonra ölkəmizdə olan diplomatik korpusun, beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrinin Qarabağ səfərlərinə mane olmaq istəkləri, hətta digər ölkələrin səfirliklərinə zəng edərək Qarabağda sərəvtörümüzü qorumaq üçün çağırışlar etməsi haqqında mətbuatda kifayət qədər məlumata rast gəlmək mümkündür. Açıqgözlü deyək ki, dünyada

neoinperialist ölkə imici qazanan Fransanın belə rüsvayçı işə qol qoyacağı gözlənilən idi.

İllərdir Qarabağ probleminə "sülh yaratmaq" missiyasına qoşulmaq istəyən, lakin Ermənistanı silahlandıraraq, separatçıları maliyyələşdirən, öz statusundan istifadə edərək ölkəmizə qarşı çirkin kampaniyaya aparıb, təzyiqlər göstərmək istəyən Fransaya qarşı Azərbaycan həmişə dözümlülük göstərib. Müstəqil siyasət aparıb, növbəti Fransa heç bir dövlətə daxili işimizə, müstəqil siyasətimizə qarışmağa imkan verməyən Azərbaycanın lazım olduğu məqamda sort üzünü göstərəcəyi heç şübhə doğurmurdu. Təvəccüblü olan Fransanın bunu anlamaya istəməməsi idi.

Əslində çoxdan gözlənilən hadisə baş verdi. Fransa səfiri Ann Buayon Azərbaycan XİN-ə çağırıldı. Sadə sözlə desək, Azərbaycan Fransaya "düz otur, düz davran. Sən bizim işimizə qarışa biləcəksə gücdə deyilsən", - dedi. Bununla da Azərbaycan çoxdandır nadanlıq edən Fransaya sort bir şillə vuraraq yerini göstərdi.

Beynəlxalq hüquqdan, ədalətdən, insan haqlarından dem vuran bir ölkənin casusluqla məşğul olması onun gücündən, qüdrətindən çox, acizliyinin, eyni zamanda natəmizliyinin göstəricisidir.

2020-ci ildə Azərbaycanın Vətən müharibəsində qələbəsindən sonra tərəfsizliyi qoruyub bilməməsi, özünü vasitəçidən çox Ermənistanın beynəlxalq aləmdə vəkili obrazında təqdim edən Fransa Cənubi Qafqazda yaranmış yeni geosiyasi konfiqurasiyada yer tutmağa çalışırdı. Paris Azərbaycanın qələbəsindən sonra regiona siyasi-dip-

lomatik yolla deyil, fitnə-fəsadla, şərlə, böhtanla, açıq-aydın Ermənistanın vasitəsi ilə Ermənistanı "qorumaq" adı ilə girməyə çalışdı. Emmanuel Makronun, xarici işlər naziri Katrin Kolonnanın, Paris Meri Ann İdalqo və digər rəsmilərin həqiqətdən uzaq, qərəzli mövqelər tutmaları növbəti Paris Cənubi Qafqaza yaxınlaşdırdı, əksinə aradək məsafəni daha da artırdı.

Azərbaycanın qətiyyətli və prinsipli mövqeyi ikiüzlü və qərəzli Parisi daha da hiddətləndirdi. Səhvlərini düzəltmək əvəzinə, münasibətləri daha da gərginləşdirən rəsmi Paris ardıcıl olaraq silsilə səhvlər buraxdı.

Avropa İttifaqının vasitəçiliyi ilə aparılan Azərbaycan-Ermənistan danışıqlarına özünü zorla 4-cü tərəf kimi pərçim etməyə çalışsın, sülh danışıqlar prosesində israrla vasitəçi olmaq niyyətinə düşsün Paris Ermənistanla dostluğunu isbatlamaq üçün silah verməyi də

unutmadı. Beləliklə də Cənubi Qafqazda "sülh yaratmaq" istəyən Paris bölgəyə heç də əlibəz gəlmək istəmədi, əsl məramının nə olduğunu göstərməli oldu. Parisin niyyəti bilən rəsmi Bakı bu ölkənin arzuolunmaz niyyətlərini qəbul etməməyə hazır olduğunu bildirdi. Azərbaycanın vasitəçiliyindən imtina edərək, danışıqlar prosesində onun iştirakını blokladı.

Siyasi-diplomatik cəbhədə uğursuzluğa دچار olan Paris buraxdığı səhvləri düzəltmək əvəzinə, düzəlməsi mümkün olmayan riyakılığa əl atdı. Diplomat adı ilə ölkəmizdə yerləşdiriyi casusları vasitəsi ilə siyasi proseslər barədə kəşfiyyət yolu ilə məlumatlar almaq, bundan siyasi müstəvidə istifadə etmək niyyətinə düşdü. Lakin Paris qazdığı quyuya özü düşüb.

Azərbaycan xüsusi xidmət orqanlarının sayıqlığı nəticəsində dekabrın 21-də Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Azərbaycan, Şərqi Av-

ropa, Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiyanın bir sıra ölkələrində müxtəlif əməliyyatlara cəlb edilmiş Fransa xüsusi xidmət orqanlarının geniş agentura şəbəkəsi ifşa edildi. Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları tərəfindən istintaq olunan cinayət işi üzrə Ukrayna, Gürcüstan və Azərbaycanla əlaqədar kəşfiyyət fəaliyyətini həyata keçirən bir sıra şəxslər həbs olundu, bəziləri isə istintaq altına alındı. Əməliyyat zamanı Fransa rezidenturasına aid fakt və delillər ələ keçiriyi üçün səfirlikdə diplomatik korpus nümayəndəsi kimi təqdim edilən xüsusi xidmət orqanlarının nümayəndələri də asanlıqla ifşa edildi.

Siyasi masada məğlub olan rəsmi Parisə Azərbaycan DTX elə bərsəfər verdi ki, aldığı zərbədən yaxın zamanlarda özünü gələcəyini düşünmək belə mümkün deyil.

Fransa uğursuz xarici siyasət kursuna görə son zamanlar Niger, Qabon, Mərkəzi Afrika Respublikası,

Burkina-Faso və Mali kimi keçmiş müstəmləkələri olan ölkələrlə vidalaşmaq üzrədir.

Qərb mətbuatının yazdığına görə, Emmanuel Makron istər Cənubi Afrikada, istər Şərqi Avropada, istərsə də Cənubi Qafqazda baş verən uğursuzluqların səbəbini Fransa Xarici Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin (DGSE) reisi Bernar Emeyeni vəzifəsindən azad etdi. Əslində, Makron Bernar Emeyeni diplomatik işdən adıçkəkilən idarəyə rəhbər təyin etməklə Fransanın xarici siyasətini çirkəbə bulandırmışdı...

Elsən QƏNİYEY,
"Azərbaycan"

2023-cü ilin önəmli hadisələri

Günəşdən işıq payı alan "Qaradağ"

Xəzər regionunun və MDB məkanının ən böyük günəş-elektrik stansiyası bu il Bakıda istifadəyə verildi

Bu il oktyabrın 26-da 230 MVt gücündə "Qaradağ" Günəş-Elektrik Stansiyası işə salındı. Obyektin təməlləşmə mərasimi isə 2022-ci il martın 15-də Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə keçirilmişdi. Prezident stansiyanın açılışında da iştirak etdi.

"Qaradağ" Xəzər regionunda və MDB məkanında ən böyük günəş-elektrik stansiyasıdır. Stansiya 262 milyon dollar dəyərində xarici sərmayə hesabına tikilib. Ölkəmizdə xarici investisiya cəlb edilməklə reallaşdırılan sənayemiyəşli ilk günəş-elektrik stansiyasıdır.

Stansiyada hər il 500 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal ediləcək. 550 hektar ərazini əhatə edən elektrik stansiyada 570 min günəş paneli quraşdırılıb. Bu stansiyanın şəbəkəyə qoşulması üçün 330 kilovoltluq yarımstansiya tikilib. Stansiya 110 mindən çox evi elektrik enerjisi ilə təmin edəcək.

Məlum olduğu kimi, "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"də ölkəmizdə "yaşıl enerji" istehsalının genişləndirilməsi məsələsi də əhəmiyyətli yer alıb. Hədəf ümumi enerji istehsalı gücündə bərpə olunan enerjinin payını indiki 17,3 faizdən 2025-ci ildə 24, 2030-cu ildə isə 30 faizə çatdırmaqdır. Bu məqsədə doğru atılan inamlı və uğurlu addımlardan biri də möhz "Qaradağ"ın tikintisinin başa çatdırılıb istifadəyə verilməsi oldu.

Stansiya Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) "Masdar" şirkəti ilə birgə tikilib. 2006-cı ildə BƏƏ-də yaradılan "Masdar" həmin vaxtdan bəri zəngin təcrübə toplayıb, dünyada günəş və külək enerjisinin inkişafına on milyardlarla dollardan çox sərmayə yönəldərək onlarca layihənin iştirakçısı olub. "Masdar" daim təmiz texnologiya innovasiyalarını artırmağa, Yaxın Şərqdə, eləcə də dünyada bərpə olunan enerji sektorunun inkişafına mühüm töhfələr verməyə söz götürür. Azərbaycan bu şirkətin çalışdığı 40-dan çox ölkədən biridir. Onun fəaliyyət göstərdiyi ölkələr sırasında BƏƏ ilə yanaşı, Səudiyyə Ərəbistanı, İordaniya, Misir, Mərakeş, Böyük Britaniya, ABŞ, Avstraliya, Serbiya, Hindistan, İndoneziya, Özbəkistan və bir çox başqaları var.

Azərbaycanın Energetika Nazirliyi ilə "Masdar" şirkəti arasında icra müqaviləsi 2020-ci il yanvarın 9-da imzalanmışdı. Müqaviləyə uyğun olaraq, "Masdar" tərəfindən 230 MVt gücündə günəş stansiyasının tikintisi ilə bağlı pilot layihənin icra edilməsi nəzərdə tutulmuşdu. Bu istiqamətdə 2021-ci il aprelin 6-da Energetika Nazirliyi və "Azərnerji" ASC ilə "Masdar" şirkəti arasında həmin elektrik stansiyası layihəsi üzrə "Investisiya müqaviləsi", "Enerji alqı-satqı müqaviləsi" və "Ötürücü şəbəkəyə qoşulma müqaviləsi" imzalanmışdı. Nəzərdə tutulan stansiyanın Ələt qəsəbəsindən 9 kilometr şimal-qərbdə yerləşən ərazidə tikintisi planlaşdırılmışdı.

Nəzərdə tutulan işlər uğurla icra edildi. Stansiyanın açılış mərasimində dövlətimizin başçısı Azərbaycanın bərpə olunan enerji gündəliyinin təkcə günəş və külək elektrik stansiyaları ilə məhdudlaşmadığını bildirərək dedi: "Hazırda biz üç il bundan əvvəl işğaldan azad edilmiş Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun ərazilərində hidroenerji potensialımızı fəal şəkildə inkişaf etdiririk. Biz ar-

tıq 170 meqavat gücündə olan hidroelektrik stansiyalarını istismara vermişik və bu ilin sonuna kimi bu, 270 meqavata çatacaq. İki-üç ildən sonra hidroelektrik stansiyaların gücü 500 meqavata olacaq. Bu da "yaşıl enerji"yə keçid prosesinə digər mühüm bir töhfə olacaqdır. Ümumiyyətlə, Qarabağ, Şərqi Zəngəzur və Naxçıvan artıq "yaşıl enerji" zonası kimi elan olunub. Bizim təbii sərvətlərimizin istifadəsi üçün böyük potensial var və aydındır ki, külək də artıq bu sərvətə çevrilib. Çünki külək həmişə, xüsusilə də təyyarə ilə eynəndə böyün müəyyən problemlərin mənbəyi olub. Lakin indi külək təbii sərvətdir. Bunu ola bilsin, 10-20 il bundan əvvəl təsəvvürə gətirmək çətin olardı. Lakin indi bu belədir və xüsusilə Xəzər dənizində külək çox güclüdür, həttə bu gün buradakı külək onu göstərir ki, bu potensial buradadır. Beləliklə, bunlar gələcək üçün planlardır. Əlbəttə, bu investisiyalar bizə böyük həcmdə təbii qaza qənaət etmək imkanını verəcək ki, həmin qaz hazırda elektrik enerjisi istehsalı üçün istifadə edilir. Söhbət ixrac üçün qənaət ediləcək bir neçə milyard kubmetr təbii qazdan gedir. Çünki son geosiyasi dəyişikliklər nəticəsində Azərbaycan qazına Avropada heç vaxt olmadığı qədər daha çox ehtiyac var".

"Qaradağ" layihəsinin uğurlu icrası Azərbaycanda "yaşıl enerji" sahəsinin inkişafı üçün, eləcə də "Masdar"la əməkdaşlığı üçün yeni perspektivlər açır. Xatırladaq ki, cari il yanvarın 15-də Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işğır səfəri çərçivəsində Əbu-Dabi şəhərində SOCAR-la (Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti) "Masdar" arasında ilkin müqavilədə 2 QVt gücündə Dənizdə Külək və Hidrogen Layihələrinin işlənməsinə dair Birgə İşlənmə Sazişinin, həmçinin 1 QVt gücündə Günəş Fotovoltaik və 1 QVt gü-

cündə Quruda Külək Layihələrinin işlənməsinə dair Birgə İşlənmə Sazişinin imzalanması deyilənlərin daha bir təsdiqidir.

Təsdiqi deyil ki, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sənayə və qabaqcıl texnologiyalar naziri Sultan Əhməd Əl-Cabir Bakıda, "Qaradağ" stansiyasının açılış mərasimində çıxışında dedi: "Masdar"ın heç bir layihəsini görməmişəm ki, dörd nazir və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin ən yüksək səviyyəli nümayəndə heyətinin üzvləri eyni vaxtda iştirak etsin. Bu, heqiqətən də böyük bir ehtiramın, hörmətin və Sizin ölkənizlə əməkdaşlığımızın nümunəsidir. Cənab Prezident, mən Sizin çox necib, xoş sözlərinizi çox yaxşı xatırlayıram. Elə bu ilin əvvəlində Əbu-Dabidə Dayanıqlılıq Həftəsində çıxışınızı yaxşı xatırlayıram. Siz dediniz ki, Azərbaycanın bərpə olunan enerji mənbələrini uzun illər bundan əvvəl inkişaf etdirmək qərarı təkcə enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı deyildi. Bu, cəsarətli və düşünülmüş qərar idi, həttə mən deyirdim, strateji bir addım idi. Bu, yeni sənayə sahələrini inkişaf etdirmək, yeni iş yerləri yaratmaq, "yaşıl iqtisadi artım" üçün strateji addım idi... Bu layihə ölkəmiz arasında yaxın münasibətlərin inkişafında və möhkəmlənməsində mühüm mərhələdir".

Göründüyü kimi, bərpə olunan enerji layihələri Azərbaycanda etibarlı tərəfdaş kimi nüfuzunu daha da artırır və ölkə iqtisadiyyatının daha güclü inkişafına xidmət edir. O cümlədən, bu il açılışı olan "Qaradağ" stansiyası həm ölkəmizin enerjiyə artan tələbatının ödənilməsinə dəstək verəcək, həm də ixrac imkanlarını genişləndirəcək.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Naxçıvan MR: azad iqtisadi zonanın astanasında

Zaman o zaman idi ki, Ermənistan tərəfindən blokada alınmış Naxçıvan Muxtar Respublikasına rəhbərlik edən Ulu Öndər Heydər Əliyev regionu çətin vəziyyətdən çıxarmaq üçün addımlar atırdı. Bu istiqamətdə o, mümkün olan və olmayan hər vasitədən, hər fürsətdən istifadə edirdi - təki Azərbaycanın bu kiçik parçası da işgalla qarşılaşmasın, sosial gərginlik mənəşində sıxılmasın.

2003-cü ildən sonra isə Ulu Öndərin müəyyənləşdirdiyi bu strategiyayı uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev də Naxçıvanın inkişafını hər zaman diqqətdə saxladı. Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə muxtar respublikanın potensialından istifadə olunması üçün regional və beynəlxalq əlaqələr quruldu, qəbul edilən proqramlar çərçivəsində Naxçıvanda da sosial-iqtisadi inkişafın möhkəm təməli qoyuldu. Və bundan sonra Naxçıvan MR sürətlə inkişaf etməyə başladı. Kəndər, qəsəbələr, rayon mərkəzləri abadlaşdırıldı, sosial obyektlər inşa olundu, regionun təbii qaz, elektrik enerjisi, su problemləri həll edildi, yeni müəssisələr açıldı, iş yerləri yaradıldı, yollar çəkildi, körpülər salındı. Bütün bunlar muxtar respublikanın bu günü və gələcək inkişafı, eləcə də təhlükəsizliyi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edirdi.

Bu yüksələn səbəblərdən biri azad rəqabətə və sahibkarlığa geniş yer verilməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasıdır. Naxçıvanda iqtisadi inkişafa təsir göstərən xeyli amil var. Götürək yüksəkkeyfiyyətli, beynəlxalq standartlara cavab verən yerli məhsulların dünya bazarlarına çıxarılması və ixrac potensialının gücləndirilməsinə. Bu gün muxtar respublikada fəaliyyət göstərən onlarla ixrac potensialı müəssisələri ixracçıların məhsullarını istehsal

edilir. ABŞ, Çin, BƏƏ, Rusiya, Türkiyə, İran, Ukrayna, Qazaxıstan, Türkmənistan kimi ölkələrə elektrik enerjisi, mineral sular, daş və mebel məhsulları, tikinti materialları, tütün məmulatları ixrac olunur. Xarici ticarətdə əlaqələrin coğrafiyası genişləndikcə, sərmayə qoyuluşları artır və muxtar respublikanın gələcək tərəqqisi üçün geniş imkanlar açılır.

Məlum olduğu kimi, bu ilin iyununda Prezident İlham Əliyev "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiqi edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb. Naxçıvan MR-in sosial-iqtisadi inkişafının daha da sürətləndirilməsinə nail olunması üçün məqsədlər və prioritet istiqamətlərin müəyyənlişdiyi sonaddə həmin istiqamətlər üzrə həyata keçiriləcək tədbirlərin maliyyələşmə mənbələri, regionun sosial-iqtisadi inkişafı sahəsində əldə olunaçaq hədəf göstəriciləri açıqlanıb. Proqramın ən əsas məqsədi davamlı iqtisadi artımı təmin etmək, sosial-iqtisadi yüksəlişə nail olmaqdır.

Muxtar respublikanın hərtərəfli inkişafını nəzərdə tutan yeni proqramın icrası mühüm əhəmiyyətə malikdir. Ümumiyyətlə, indiyə qədər regionun geosiyasi və tarixi-coğrafi şəraiti, habelə təbii resursları və iqtisadi imkanları nəzərə alınmaqla Naxçıvan Muxtar Respublikasının hərtərəfli inkişafına və perspektivlərinə hesablanmış mühüm əhəmiyyətə malik sənəddir. Əhatəli və geniş spektrə malik olan bu dövlət proqramı Naxçıvanda iqtisadiyyatın inkişafının davamlılığını təmin edilməsində, infrastrukturunu və sosial xidmətlərin daha da yaxşılaşdırılmasında, əhalinin məşğulluğunun və maddi rifahının yüksəldilməsində mühüm rol oynayacaq.

Dövlət Proqramının məqsədi davamlı iqtisadi artımın təmin edilməsi

və vətəndaşların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması sayəsində Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə və ölkə iqtisadiyyatına tam inteqrasiyasını təmin etməkdən ibarətdir. Bu məqsədə nail olmaq üçün 2023-2027-ci illər üçün 11 prioritet istiqamət müəyyən olunmuşdur. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi ilə bağlı icrası planlaşdırılan bütün tədbirlər həmin prioritet istiqamətlər üzrə qruplaşdırılmışdır. Proqram həm də muxtar respublikanın azad iqtisadi zonaya çevrilməsinə qapı açmışdır. Sənədin 4.1.1-ci bəndində qeyd olunur ki, azad iqtisadi zonanın yaradılması ticarət və logistika imkanlarını genişləndirəcək və Naxçıvan MR-in cəlb ediciliyini artıracaq, iqtisadiyyatın inkişafına əhəmiyyətli töhfə verəcək.

Bu barədə sözügedən proqram çərçivəsində bir neçə gün əvvəl Dövlət Turizm Agentliyinin Naxçıvana "Ulu Öndər Heydər Əliyevin izi ilə" adı ilə təşkil etdiyi media-turda Naxçıvan Muxtar Respublikasında Prezidentin səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəfli də danışıb. Xüsusi gəzətlərlə Naxçıvana çox sayda investorun cəlb olunacağını bildirən F.Nəcəfli bunun üçün ilkin aparıldığını diqqətə çatdırırdı: "İlkin olaraq biz xüsusi iqtisadi rejimi tətbiq etməliyik. Xüsusi iqtisadi rejim çərçivəsində müəyyən ediləcək güzəştlər bir xeyli investoru Naxçıvana cəlb edəcək. Bunun əsasında azad iqtisadi zonanın təməlini atmış olacağıq".

Bu gün muxtar respublika ölkənin abad və inkişaf etmiş regionlarından. Sosial-iqtisadi inkişafda yüksək nəticələr davam etsə, şübhəsiz, gələcəkdə də belə olacaq. Üstünlük Zəngiçandan Naxçıvana demir yolu və avtomobil magistralları çəkiləcək. Bununla Naxçıvan həm də Avropa və Asiya arasında körpüyə çevriləcək.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

Qeyri-neft-qaz sənayesinin inkişafından başqa bir yol yoxdur

Azərbaycanın bu sahədə hədəfə çatmasına çox qalmayıb

Büdcəmizin əsas gəlirlərinin neft-qaz sektorundan formalaşması yeni fakt deyil. Bu, həm də təbii bir - Azərbaycan hələ də neft-qaz ölkəsi olaraq qalır. Amma bu da faktır ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son 20 ildə icra edilən sosial-iqtisadi islahatların hədəfi qeyri-neft-qaz sektorunun inkişafıdır. Yəni qeyri-neft-qaz sektorunu inkişaf etdirməklə ölkənin enerji resurslarından asılılığı aradan qaldırmaq prioritet fəaliyyət istiqamətidir.

Onu da etiraf edək ki, vaxtında görülmüş tədbirlər sayəsində ölkədə qeyri-neft-qaz sektorunun inkişafına nail olunub. Bu hesaba qeyri-neft məhsullarının istehsalı və ixracı artır. Dövlət Statistika Komitəsinin cari ilin yanvar-noyabr ayları üzrə verdiyi məlumata görə, neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 1,9 faiz azalsa da, qeyri-neft-qaz sektorunda 7,8 faiz artım qeydə alınmışdır. Həmin dövrdə sənayedə qeyri-dövlət sektorunun payı 84,8 faiz olmuşdur.

Hesabat dövründə emal sənayesində 16 milyard 301,5 milyon manatlıq məhsul istehsal olunmuş və sənayə xarakterli xidmətlər

göstərilmişdir. Emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, ayaqqabıların istehsalı sahələrində 449,1 milyon manat dəyərində məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da kiçik rəqəm deyil. Bundan əlavə, kimya sənayesi məhsullarından etil spirt, polietilen, etilen, propen (propilen), rezin və plastik kütlə məmulatlarının, emal sənayesinin müxtəlif sahələrində artım yüksək olmuşdur. Məsələn, 11 ay ərzində toxuculuq sənayesi, geyim, dəri və dəridən məmulatların, aya

Mədəniyyət

● Dövlət qayğısı

Mədəni irsə yüksək ehtiram

Prezident İlham Əliyevin bu sahədə yürütdüyü siyasət böyük rəğbətlə qarşılanır

Müasir dövrümüz olduqca mürəkkəb proseslərlə tarixin səhifələrinə yazılır. Müxtəlif ölkələrdə qarşıdurmaların baş verməsi yalnız insanların faciəsinə çevrilir, eyni zamanda əsrlərə şahidlik etmiş tarixi abidələr dağıdılır, ayırı-ayrı xalqların milli irsinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə ağır zərbələr vurulur. Belə bir zamanda Azərbaycanın bütün dünyada demokratiyaya, sülhə, sabitliyə çağırış edən, mədəni irsin qorunmasında məqsədyönlü işlər həyata keçirən ölkələrdən biri olması sevindirici və qürurvericidir.

Dünyada baş verən proseslər göstərir ki, bir çox problemin həlli tolerantlıq və multikulturalizmə bağlıdır. Bu gün respublikamız tolerantlıq və multikulturalizmə sahəsində dünyaya nümunə olan ölkədir. Həm coğrafi, həm tarixi, həm də mədəni əlaqələr baxımından əlverişli regionda yerləşən Azərbaycanda bütün xalqların və dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi, mehriban şərətdə yaşayırlar. Dövlət başçısı Prezident İlham Əliyev çıxışlarında dəfələrlə vurğulayıb ki, multikulturalizm Azərbaycanın həyat tərzidir, dövlət siyasətidir və alternativi yoxdur. Respublikamızda 2016-cı il "Multikulturalizm ili", 2017-ci ilin isə "İslam Həmrəyliyi ili" kimi qeyd olunması haqqında Prezident İlham Əliyevin sərəncamları multikultural və tolerant dövlətlərin münasibətini təzahürü olub.

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, "Xalqımız xalq kimi, millət kimi qoruyub-saxlayan bizim ənənələrimiz olub, tariximiz olub, ədəbiyyatımız, ana dilimiz və mədəniyyətimiz olubdur. Mədəniyyət, ədəbiyyat, milli musiqi, ana dilimiz tarixi keçmişimizdir.

dir - biz bu sahələrdə böyük diqqət göstərməliyik".

2018-ci ilin Azərbaycan Respublikasında "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ili" elan edilməsi haqqında sərəncam da bu diqqətin təzahürü oldu. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamlar, verdiyi qərarlar mədəniyyət, incəsənət, ədəbiyyat və digər sahələrdə əsaslı islahatların həyata keçirilməsi ilə nəticələndi. Təbii sənət, teatr, kino, musiqi, tarixi abidələrin qorunması və bərpası ilə bağlı qəbul edilən dövlət proqramları, həmçinin mədəniyyət sahələrinin inkişafı ilə bağlı imzalanan sərəncamlar ölkəmizdə mədəniyyətə, mədəniyyətin qorunub-saxlanılmasına diqqət və qayğının bariz nümunələridir.

Azərbaycan xalqı dünyaya böxş etdiyi dahi şəxsiyyətləri ilə qürur duyur. İmadəddin Nəsimi həmin dünyəşəhərli şəxsiyyətlərdən biridir. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində bədi-fəlsəfi seyrin ilk yaradıcılarından olan, dünya ədəbiyyatı və fəlsəfi fikrində misilsiz rol oynayan görkəmli Azərbaycan sairi və mütəfəkkiri-nin 650 illik yubileyi münasibətilə Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən, 2019-cu ilin "Nəsimi ili" elan edilməsi ölkəmizin mədəniyyətində əhəmiyyətli hadisəyə çevrildi.

Sərəncamda Azərbaycan xalqının çoxəsrlik ənənələrinə malik bədi və fəlsəfi fikrində dərin iz qoymuş mütəfəkkir şair İmadəddin Nəsiminin zəngin irsinin bu gün də insanların mənəvi-əxlaqi kamilləşməsinə mühüm əhəmiyyətə malik olduğu qeyd olunub. Şairin əsərləri Azərbaycan Prezidentinin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" 12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamına əsasən, kütləvi tirajla nəşr olunaraq ölkə kitabxanalarına hədiyyə edilmişdir.

Nəsiminin vəfatının 600 illiyi isə 2017-ci ilin may ayında Parisdə UNESCO-nun baş qərarğahında qeyd edildi, 2018-ci ilin sentyabr ayında ölkəmizdə ilk dəfə "Nəsimi seir, incəsənət və monoviyyət" festivali keçirildi.

2021-ci il Azərbaycanın dünyaya böxş etdiyi dahi bir dahi Azərbaycan şairinin adı ilə qeyd olundu. Prezident İlham Əliyevin sərəncamı isə 2021-ci il ölkəmizdə "Nizami Gəncəvi ili" elan edildi. Bu sərəncam klassik ədəbi irsimizə, milli ədəbiyyatımıza və mədəniyyətimizin görkəmli sənətlərini özündə birləşdirən Azərbaycan dövlətinin xüsusi diqqətini və böyük qayğısını nümayiş etdirir. Dahi Nizami Gəncəvinin həyatı və zəngin bədi irsinin də müasir dövrdə bütün istiqamətlər

inkişaf yolu keçmiş, Azərbaycanın və bütün Cənubi Qafqazın mədəni və ictimai-siyasi həyatında müstəna rol oynamışdır: "Haqq işi naminə apardığımız 44 günlük Vətən müharibəsində rəşadətli Azərbaycan Ordusu Şuşa şəhərini 2020-ci il noyabrın 8-də işğaldan azad etdi. Ermənistanın kapitulyasiyasına yol açan Şuşa qalibiyyəti xalqımızın qəhrəmanlıq ruhunun təntənəsinə çevrilərək, tariximizə Zəfər Günü kimi həkk olundu".

Mədəniyyət paytaxtı olan Şuşa şəhəri düşmən işğalından qurtulandan dərhal sonra şəhərdə infrastrukturunun qurulması ilə yanaşı, tarix və mədəniyyət abidələrinin bərpasına başlandı. Sərəncamda bildirildiyi kimi: "Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilən Şuşada bu gün şəhərin əsl tarixi simasının bərpası yönündə nəhəng layihələr həyata keçirilir. Qısa müddətdə Şuşanın baş planının hazırlanması, qüdrətli şair Molla Pənah Vəqifin büstünün və muzey-maqboro kompleksinin öz ilkin görkəminə qaytarılması, Bülbülün ev-muzeyinin və Üzeyir bəy Hacıbəylinin heykəlinin açılışları, habelə buradakı tarixi, dini və memarlıq abidələrinin bərpası prosesi ölkəmizin mədəniyyət paytaxtında kompleks işlərin tərkib hissəsidir".

Şuşada "Xaribül" Musiqi Festivalının və Vəqif Poeziya Gününün təşkilatçıları arasında keçirilən "Şuşa ili" bütün ölkədə qeyd olundu və bir-birindən maraqlı tədbirlərlə unudulmaz oldu.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

● Musiqi xadimlərimiz

Xalqın sevgisini qazanan bəstəkar

Görkəmli sənətkarlarımız zaman-zaman Azərbaycan musiqisinin dünyaya tanındı və sevdirildi. Künülləri oxşayan, qəlbləri rıqqətlə gətirən musiqimiz görkəmli bəstəkarların zəkası, istedadı sayəsində daha da zənginləşib, inkişaf edib. Musiqimizə yeni nəfəs verən sənətkarlarımızdan biri də professor Fərc Qarayevdir.

Bu günlər 80 yaşına tamam olan görkəmli bəstəkar Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin görkəmli nümayəndələrindən biridir. Fərc Qarayev Azərbaycan musiqi mədəniyyətinə özünəməxsus töhfələr vermiş Qara Qarayev oğludur. O, 1943-cü il dekabrın 19-da Bakı şəhərində anadan olub. Kiçik yaşlarından musiqi soddaları altında böyüyən Fərc Qarayev bu sahədə böyük maraq göstərib. Musiqinin sirlərinə daha da dərindən yiyələnmək üçün Ü.Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Bəstəkarlıq fakültəsinə qəbul olub. Atası Qara Qarayev sinifində oxuyub. Musiqi həyatının mənası bilən gələcəyin məşhur bəstəkarı 1966-cı ildə ali təhsilini uğurla başa vurub.

Gənc yaşlarından yaradıcılığa başlayan bəstəkar bir-birindən dəyərli əsərlər yaradıb. Bir çox bədi istiqamətlər və müxtəlif bəstəkarlıq texnikaları F.Qarayev yaradıcılığının ayrı-ayrı dövrlərində təsədüf edir. Buraya neoklassisizm və serializm, puantizm və sonaristik, instrumental teatr və s. aiddir. Dünyada ilk dəfə "Qodonun intizan" üçün simfonik musiqisi professor Fərc Qarayev yazıb. Bundan başqa, "Qobustan kölgələri", "Kaleydoskop" və başqa əsərləri bir çox ölkələrdə keçirilən müxtəlif festival və konsertlərdə ifa olunub. Sevgi ilə bəstələnən musiqilər ələ sevgi ilə dinlənirək ona böyük şərəflər gətirib.

Fərc Qarayev 1999-cu ildən Moskva Konservatoriyasının Nəzəriyyə kafedrasının professorudur. O, 2003-2005-ci illərdə Kazan Konservatoriyasının Bəstəkarlıq kafedrasının professoru, A.Krupp fondunun təqəddüsü, 1994-1996-cı illərdə Moskvada Müasir Musiqi Assosiasiyasının (ACM) vitse-prezidenti olub.

Görkəmli bəstəkarın 80 illiyi münasibətilə Moskvanın müxtəlif mədəniyyət ocaqlarında silsilə konsertlər verilib. Ən özəməli və məzmunca dolğun konsert bəstəkarın özünün çalığıdır Moskva Konservatoriyasının Raxmaninov zalında keçirilib. Konsertdə əvvəl keçirilən "Əsrlərin köşməsinə": postsovet məkanını yeni musiqisi" adlı konfrans

F.Qarayevin ümumən çağdaş musiqidə mövqeyini təyin etmək baxımından çox əhəmiyyətli idi.

Musiqi tədqiqatçıların bəstəkarın yaradıcılığı barədə araşdırmaları və rəyləri onun haqqında oxuculara geniş təəssürat yaradır. Fərc Qarayev musiqi tariximizdəki rolu ölçüyə gəlməzdir, bədi kəşfləri heyretətamizdir. F.Qarayev fundamental tədqiqatçılarından biri də Marianna Visotskayadır. Onun bəstəkar haqqında əsərinin adı "Məntiq və paradoks arasında: bəstəkar Fərc Qarayev"dır. Tədqiqatçı əsərində bəstəkarın musiqisinin, təfəkkür tərzinin xüsusi incəliklərini açıqlayır. Qeyd edir ki, bir tərəfdən musiqidə peşkar olan F.Qarayev əsərlərini bəstələyərkən ciddi qayda-qanunlara hörmətə yanaşır. Digər tərəfdən, bu ciddi çərçivə daxilində musiqinin nəfəsi sərbəstdir, musiqi fikrinin dönüşümləri isə həttə gözənlilməz və qəfilir. İki qütbün əvvəlcədən düşünülməmiş konsepsiyası ilə sərbəst olmaq orta məxrəcə gətirilməsi bəstəkar sənətinin şah damarını müəyyənləşdirir. Onun yaradıcılıq imkanlarının iqtisadının genişliyindən və zənginliyindən xəbər verir.

Bəstəkarın yaratdığı hər yeni əsər musiqi aləmində böyük sevgi ilə qarşılanır, mədəniyyət tarixinə yeni səhifələr yazır. Fərc Qarayevin ən dəyərli və işarəvi əsərlərindən biri - iki ifaçı üçün sonatada biz sanki dünyaya yeni göz açmış körpən qığıltısını, həzin hönkürsünü eşidirik. Əgər belə demək mümkündürsə, bu yeni həyatın yaranması, dünyaya yeni insanın gəlişi. Sonatada həmçinin insanların addım-sadımla çox astaca eşidilir. Son dərsə kimi musiqi ohatəsində həmin sə istər-istəməz qəlblərdə həyəcan doğurur. Mələmdur ki, həyat ağır və iztirablıdır doğur. Seriya və aleatorika texnikası əsasında bəstələnmiş bu əsərdə musiqi səsələrinin nüvəsinə nüfuz etmək, zamanın sonsuzluğu duyumunu doğuran - sanki bəhəhəhə yaranan forma-prosesi qurmaq bacarığı özünü aydın şəkildə göstərir. Tədqiqatçı R.Forhadov bəstəkar haqqında məqaləsində maraqlı

bir müqayisə nümunəsi götürərək bildirir ki, Y.Svarts "İtirilmiş vaxt haqqında nağıl" yazdığı halda, F.Qarayev "Donub qalmış zaman haqqında nağıl" ərsəyə gətirib. Görkəmli bəstəkar yaradıcılığında xalq musiqilərinin, muğamlarının da təbliğinə geniş yer ayırır. Şərq musiqisində Qərbin, Qərb musiqisində isə Şərqlin əks etdirilməsinə diqqət yönəldən F.Qarayev muğam və Avropa musiqisinin köklü, hər ikisinin xas olan incə əlamətlərini üzə çıxarıb və bu əsasda öz əsərlərini yaradır. Həmin əlamətlər arasında variantlıq və improvizasiyalı F.Qarayev musiqisinin əsas xüsusiyyətləri olaraq Qərbi də, Şərqi də eyni dərəcədə seçiyələndirir. Şərqlə Qərbin musiqisi F.Qarayevin yaradıcılığında sanki yanaşı addımlayır. Bu addımlar isə bəstəkarın uğurlarından xəbər verir.

Fərc Qarayev təkcə musiqiləri ilə deyil, vətəndaşlığı ilə də xalqın sevgi və rəğbətini qazanıb. Onun vətəndaş mövqeyi, vətənpərvərliyi 2020-ci ilin payızında - 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı özünü daha qabarıq şəkildə göstərib. Tariximiz ən şərəfli günlərində F.Qarayev ermənilər və erməniyətar qüvvələrin ölkəmizə qarşı qaldırdığı informasiya savaşına biganə qalmayıb. Görkəmli bəstəkar videomüraciətləri, məqalələri və çıxışları ilə neçə-neçə itfari təkbiz edib, Azərbaycanın haqq səsinə dünyaya çatdırıb. Bununla bir Azərbaycan övladı kimi düşmən üzərində qazananlı zəfərə, qələbəyə öz töhfələrini verib.

Azərbaycan isə onun musiqisini dünyaya tanıdan və sevdiren vətənpərvər oğlu ilə fəxr edir və öyünür. İnandır ki, Xalq artisti, görkəmli bəstəkar Fərc Qarayev bundan sonra da Azərbaycan üçün, Azərbaycan musiqisi üçün çalışacaq, yeni əsərləri ilə xalqımızı sevindirəcək, musiqi aləmində olan nüfuzunu daha da artıracaq.

Vahid MƏHƏRƏMOV,
"Azərbaycan"

● Ustad sənətkarlarımız

"Şərrur yallıları"nın mahir ifaçısı

Onu tanıyanlar, ifasını dinləyənlər sənətin səhrinə düşürlər. Hər dəfə qara zurnanın rıqqətlə gətirən cazkar səsini eşidəndə özünü başqa bir dünyada hiss edirlər. Kamal Babayev qara zurnanı dilləndirdikdə, havacatlar qanadları səmaya yayıldıqca əl zənn edirlər ki, ruhun qanad açıb göylərdə uçur...

Bu əsənətkarın gözəlirini yumub tarixin minillik yaddaşından xəbər verən qara zurnada qədim xalq musiqimizi ifa etdiyini görəndə əl zənn edirlər ki, Kamal ifa etmir, qara zurna qıy çəkib tarixi qəhrəmanlıqlardan söhbət açır...

Kamal Babayev 1954-cü il yanvarın 1-də Şərrur rayonunun Billava kəndində anadan olub. Gözünü açandan evdə, həyətdə, el məclislərində, toy-düyündə eşitdiyi zurna səsini aşırıq olub. Bu sənətin sirlərini də uşaq vaxtlarından böyük qardaşı rəhmətlik Kamildən öyrənməyə başlayıb. Qardaşı - ustadı ilə birlikdə el şənliklərində ney, zurna, tütək çalıb. Yeniyetmə vaxtlarında - 16-17 yaşlarında tamaşaçı qarşısına çıxıb. 1970-ci illərə təsadüf edən bu vaxtdan etibarən doğulub boyabaşa çatdığı Şərrurun adıyla bağlı olan yallıların ifaçısı kimi gündəngünə püxtələşərək sənəti ilə künülləri fəth edib, ürəklərdə taxt

qurub, xalqın, elin, ölkənin hörmətini, sonsuz məhəbbətini qazanıb. Ömrünü-gününi nəfəslə alətlərə bağlayan Kamal Babayev tütək, balaban və qara zurnada milli rəqslərimizi, el havalılarını, yallıların xüsusi məhəbbət və məharətlə ifa edib. 45 il nəfəs alətləri ifaçısı kimi Azərbaycanın milli sərəviti olan "yallı"ların qorunub saxlanılmasına, ölkədə və xaricdə təbliğinə xidmət edib.

Hələ gənc yaşlarında öz sənətinin mahir ifaçısına çevrilən Kamal Babayev 1975-ci ilin may ayında "Şərrur yallıları" haqqında ümummilliyyət səviyyəsində nümayiş olunan 35 dəqiqəlik sənədli televiziya filminə çəkilib. Kamal Babayev 1977-ci ildə Ümumtəntəbə festivalında laureat medalı ilə təltif olub. 1980-ci ildə Macarıstanda, 1984-cü ildə Polşada, 1988-ci ildə isə Moskvada keçirilən Beynəlxalq festivallarda iştirak edib. Həmçinin müxtəlif illərdə Türkiyənin İstanbul, Anka-

ra, Antalya, Gümüşşəhə, Zonquldak və digər onlarla şəhərdə "Şərrur" Xalq Yallı Ansambli ilə birlikdə çıxışlar edib. 2001-ci ildə Misir Ərəb Respublikasında keçirilən XII Beynəlxalq Folklor Festivalında milli folklorumuz - yallılarımızı nümayiş etdirib.

"Şərrur" Xalq Yallı Ansambli ilə birlikdə müxtəlif ölkələrdən Naxçıvana mükafat kimi "Qızıl açar", "Qızıl balta" nişanları, qədim yallılarımız Şərrur Xalq Yallı Ansamblinin təqdimatı ilə ermənilərin bu məkrli niyyətlərini puça çıxartdı.

Mədəni irsimizin qorunması və dünya miqyasında təbliğinə müstəsna rolu olan Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezi-

dentini, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın dəstəyi ilə yallılarımız UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 13-cü sessiyasında qəbul edilmiş qərarla "Yallı (Köçəri, Tənzərə), Naxçıvanın ənənəvi qrup rəqsləri" UNESCO-nun Təcili Qorunma siyahısına daxil edilib. Şübhəsiz, bu uğura nail olmasında "Şərrur yallıları"nın qara zurnada ifaçısı kimi Kamal Babayevin də rolu az olmayıb.

Milli musiqi mədəniyyətimizin, folklorumuzun inkişafında xidmətlərinə görə, istedadlı sənətkar 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Əməkdar mədəniyyət işçisi fəxri adına və 2012-ci ildə Prezident mükafatına layiq görüldü.

Bu günlər Kamal Babayev 70 yaşına tamam olub. Fikirlərə dahlıb Kamal Babayevin ifasında "Congi" havasına köklənirik. Elə bilir ki, Azərbaycan xalqının son illərdə, son aylarda, son günlərdə bütün ruhu ələ "Congi" havasına köklənir.

Asif ORUCOV,
AMEA-nın Naxçıvan bölməsi, şöbə müdiri

dentini, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın dəstəyi ilə yallılarımız UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 13-cü sessiyasında qəbul edilmiş qərarla "Yallı (Köçəri, Tənzərə), Naxçıvanın ənənəvi qrup rəqsləri" UNESCO-nun Təcili Qorunma siyahısına daxil edilib. Şübhəsiz, bu uğura nail olmasında "Şərrur yallıları"nın qara zurnada ifaçısı kimi Kamal Babayevin də rolu az olmayıb.

Milli musiqi mədəniyyətimizin, folklorumuzun inkişafında xidmətlərinə görə, istedadlı sənətkar 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Əməkdar mədəniyyət işçisi fəxri adına və 2012-ci ildə Prezident mükafatına layiq görüldü.

Bu günlər Kamal Babayev 70 yaşına tamam olub. Fikirlərə dahlıb Kamal Babayevin ifasında "Congi" havasına köklənirik. Elə bilir ki, Azərbaycan xalqının son illərdə, son aylarda, son günlərdə bütün ruhu ələ "Congi" havasına köklənir.

Asif ORUCOV,
AMEA-nın Naxçıvan bölməsi, şöbə müdiri

● Xəbər

Akademik Ziya Bünyadovun 100 illik yubileyi qeyd olunmuşdur

Mələm olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev akademik Ziya Bünyadovun 100 illik yubileyinin keçirilməsi ilə əlaqədar sərəncam imzalamışdır.

Bu günlər Astarada ziyalılar, tələbələr, qeyri-hökumət təşkilatlarının və ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə görkəmli tarixi və şərqşünas alim 100 illik yubileyinə həsr olunmuş ümumrayon tədbiri keçirilmişdir.

Tədbirdə görkəmli alimin şərəfli ömrü yolu və fəaliyyəti barədə söhbət açılmış və xüsusi vurgulanmışdır ki, Z.Bünyadov həm qəhrəman, həm də böyük elm fədaisi olmuşdur. O, İkinci Dünya müharibəsindən qayıdandan sonra ali təhsil almış, şərqşünas və tarixçi alim kimi bütün ömrünü müxtəlif ölkələrin arxivlərində Azərbaycan tarixini araşdırmağa həsr etmiş, yazdığı yüzlərlə elmi məqalə, monoqrafiya və kitablarla Azərbaycan haqqında tarixi həqiqətləri üzə çıxarmışdır.

Ziya Bünyadov 1992-ci ildə Heydər Əliyevin Azərbaycanla hakimiyyətə qayıdışı üçün müraciətə imza atmış 91 nəfər tanınmış ziyalıdan biri idi. O, Heydər Əliyev xalqı təkidli tələbi ilə yenidən hakimiyyətə gəldikdən sonra Ulu Öndərin ən yaxın silahdaşlarından olmuşdur. Ümummilli Lider Ziya Bünyadovun elm və ictimai xadim kimi xidmətlərini yüksək qiymətləndirmişdir. Naxçıvana səfərlərinin birində Heydər Əliyev Möminə xatun türbəsinin qarşısında dayanıb "Ziya təkcə bir alim, qəhrəman yox, həm də ən kəskin məqamlarda belə öz xalqının mənafeyini güdən bir şəxsiyyət, vətəndaşdır", - deyə söyləmişdir.

Akademik Ziya Bünyadovun müharibə illərindəki misilsiz qəhrəmanlığı və elmi fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Sovet İttifaqı Qəhrəmanı olmuş Z.Bünyadov ölümündən sonra "İstiqlal" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Ziya Bünyadov Yeni Azərbaycan Partiyasının təşkilatlanmasında fəal iştirak etmiş, 1992-ci ildə YAP sədri vəzifəsində fəal iştirak etmiş, 1995-ci ildə Milli Məclisin deputatı seçilmişdir. 1997-ci il fevral ayının 21-də yaşadığı binanın qarşısında cinayətkar qrup tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirilən Azərbaycan xalqının qəhrəmanı oğlu, akademik Ziya Bünyadovun əziz xatirəsi qədirlən xalqımızın yaddaşında əbədi yaşayacaq.

Tədbirdə Ziya Bünyadovun mənalı həyat yolu və fəaliyyətindən bəhs edən film nümayiş etdirilmiş, rayon mədəniyyət mərkəzinin özəlliyət kollektivinin üzvləri konsert proqramı ilə çıxış etmişlər.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 31 yanvar (Cümə günü) tarixli 102-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Süni və qeyri-təbii bir surətdə cənub-qərbi Mavərayı-Qafqaziya islamlarının müqəddəratı-siyasiyyələrini həll etməyə çalışmaq, mövcudiyatı-milliyə və siyasiyyələrinə [siyasi və milli varlıqlarına] xatimə çəkmək deməkdir. Bu dürlü bir cərəyan isə gürcülərdən əsla mə'mul deyil ikən, məəttəəssüf [təəssüf ki], mümkün görünür.

Batum oblasti gürcülərə Gürcüstanın əcdasından olması şərtidir. Bunlar bu əsası hər zaman təkrar etmişlər. Fəqət heç bir zaman nə Batum oblastında bir əksəriyyət, nə də müdafiə etdikləri əsada bir mətanət ibraz etməmmişlərdir [göstərə bilməmişlər].

1914-cü ildən sonra acaralılar ilə gürcülər tarixi və coğrafi münasibət etibarı ilə bir-birləri ilə anlaşıb eyi keçinirlər ikən, bundan istifadə edən – və demokrat sayılan – bəzi politikan gürcülər acaralılara təhəkküm etmək xəyal və xülyasını təqib edərək, bir çox xaric işlər yapdılar. Həтта o qədər ki, Məclisi-Müəssisən intixabətı [seçkiləri] əsnasında minlərcə insanın rəylərini süngü qüvvəti ilə almışlar və istadikləri siyahıya cəbrən [zorla] rəy verdirmək işlərini icra etmişlərdir. Bundan sonra bu münasibət, gürcülərlə acaralılar arasında elani-hərb etməyə qədər getmiş və iki qonşu və tarixən yekdigərələrinə bağlı millətlər arasında etilaf və dostluq çətinləşmiş idi. Şimdi isə yenidən qərib [yaxın] bir maziyə aid xəta təkrürür edir.

Siyasətan kəndi müqəddəratını cənub-qərbi Mavərayı-Qafqaziya islamları ilə ittihad və ittifaq etməkdə görün və bu cəhəti tərcih edən Batum oblasti islamlarını gürcülər nə üçün düşmənəna bir surətdə dinləyib tələqçı etməkdə olduqlarını biz bir dürlü anlayammayıruz. Əgər gürcülər milli bir təhlükəni məlhuz görürlərsə, fəqət heyrat ki, bu təhlükə bir dürlü salim bir düşüncə ilə görünüb söylənməyir. Yalnız hissiyyat və çox etidalsızlıq[la] bərabər ortaya fırladırlr.

Məsələn, gürcülər iddia edirlər ki, Batum oblasti Axalsıx, Qars və Ərdahanla Gürcüstanın əcdasındandır. Halbuki, bütün gürcü tarixlərini oxuyunuz, hətta işlə gürcüce yazılmış tarixlərdə belə bu saydıgımız oblastların ayrı bir istiqlalıyyəti təmsil edərək idameyi-mövcudiyatı etdikləri və "Mesxet" nami-məşhuru ilə təarüf etdikləri görülür. Halbuki, hal-hazırda Qars, Ərdahanla Axalsıx və Axalxələk islamları milliyatçə gürcülərlə münasibətləri yoxdur və əsasən Batum oblasti bu gün də, yarın da kəndi xüsusiyyətləri daxilində Cənub-Qərbi Mavərayı-Qafqaziya ilə birləşmək fikrini müdafiə və mühafizədə ısrar edəcəkdir.

Bizə qədrinə bu məsələni, əgər gürcülər səmimi düşünlərsə Azərbaycan və Gürcüstan arasında həll edib Cənub-Qərbi Mavərayı-Qafqaziyada siyasi bir islam mövcudiyətini təminə daha ziyadə əhəmiyyət verməli və hər iki mücavir [qonşu] hökumət üçün bu ümumi və müştərək vəzifə olmalıdır. Yoxsa, əhalinin arzuyu-ümmüsünə müğayir [ümumi arzusuna zidd] bir surətdə bir tərz-i-hall və təsviyə bulub bu həvalini udmaq daimi bir asayişsizlik və ümum Qafqaziya hökumətləri üçün də həm bir qailə açılmış olar. Bu etibarla da biz Gürcüstanın mötəbər mətbuatından çıxacaq müsbət və ciddi bir mütaliəni oxumaq və bilmək istədik. Ta ki, sui-təfəhhümlər izalə edilmiş olsun.

Qaraağzadə Əhməd Həmdı

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

“Türk gecəsi”

Fevral ayının axırlarında “Müsavət” firqəsi tərəfindən böyük bir müsəmirə tərtib ediləcəkdir. Bu müsəmirədən hasil olan məbləğin yarısı zalımlar əli ilə yandırılıb xarabazara döndərilmiş olan “Cəmiyyəti-xeyriyyə” binasının təzədən təmir edilməsinə təxis ediləcəkdir.

Müsləman fəhlələrinin konfransı

Cümə günü yanvarın 31-ə təyin edilən müsləman fəhlələri konfransı bəzi səbəblərə görə olmayacaqdır.

İclas

Cümə günü saat 4-də Keşlə kəndində “Müsavət” şöbəsinin ümumi iclası köhnə idarədə olacaqdır.

İkinci ucaştok ev komitəsində

İkinci ucaştok ev komitəsi xəbər verir ki, yanvarın 30-dan başlamış komitə tərəfindən Bolşoy Krepostnoy 47 nömrə, Voenniy 5 nömrə və Sadoviy küçədə 34 nömrəli bürələrdə bu aşağıdakı qiymətlərlə əhaliyə azuqa şeyləri buraxılacaqdır:

Təmiz ağ buğda çörəyi-girvankəsi 4 manat;

Qara çörək-2 manat 75 qəpik;

Düyü-3 manat 30 qəpik;

Lobyə-2 manat 90 qəpik;

Qeysi (ərik) - 6 manat;

Səbzə - 5 manat;

Soğan - 1 manat;

Çuğundur - 80 qəpik;

Paltar sabunu - 6 manat 25 qəpik.

Bunlardan əlavə ucuz qiymətlə cürbəcür birinci sort papiroslar satılacaqdır. O cümlədən:

“Simpatiya” - 4 manat 60 qəpik;

“Sudebniy” - 4 manat 60 qəpik;

“Lora” - 3 manat 70 qəpik;

“İdeal” - 3 manat 15 qəpik.

Aşağı dərcə papiroslardan:

“Yeqipetski”, “Simpatiya”, “Sudebniy” - 3 manat 45 qəpik;

“Voenniy” - 2 manat 90 qəpik.

Bələdiyyə İdarəsində

* Bələdiyyə İdarəsi qət etmişdir ki, Şollar su yolu qulluqçuları və fəhlələrinə verilən çörəyin miqdarı artırılın. Hər adam başına gündə 3 girvənka çörək veriləcəkdir. Fəhlələrin hər külfət adamı başına 2 girvənka çörək buraxılacaqdır.

* Bələdiyyə İdarəsi qət etmişdir ki, qulluqdan çıxan Bələdiyyə İdarəsi xidmətçilərinə məaş verilsin. İşbu məaş müvəqqəti surətdə Bələdiyyə İdarəsi xidmətində olub xəstəlik və başqa bu kimi səbəblərdən naşi xidmətdən çıxanlara da şamil olacaqdır.

* Bələdiyyə İdarəsi qətnaməsi mövci-bincə Bakıda su budkaları xidmətçiləri yeni qayda üzrə fevralın 1-dən etibarən həftədə bir gün tətıl etməlidirlər. Müsəlman xidmətçilər cümə günləri, başqaları isə bazar günləri tətıl etməlidirlər.

ƏRZAQ İŞLƏRİ

Ərzaq Nəzarəti Şuşa uyezdni naçalnikinə yazır ki:

“*Malibəyli kənd vəkilləri Mirmehdi Ağamirzadə və Əli Məşədi Əşraf oğluna Ərzaq Nəzarəti tərəfindən icazə verilmişdi ki, Tağıyev fabrikasından 7 min arşın bez və 3 tay ağı alıb, məzkur kənd əhalisi arasında bezi 6 manat 10 qəpikdən, ağı 6 manat 60 qəpikdən təqşim etsinlər. Ərzaq Nəzarətinə verilən xəbərlərə görə, məzkur vəkillər aldıqları bezin və ağın hamısını kəndə gətirməmişləridir. Buna görə, xahiş olunur bu işi təftiş edib Ərzaq Nəzarətinə xəbər versiniz.”*

Şuşa uyezdidin Birinci Ucaştok prıstavı Malibəyli kəndxudası-na yazmışdır ki, Şuşa uyezdni naçalnikinin yazdığına görə,

Malibəyli sakinləri Mirmehdi Ağamirzadə ilə Əli Məşədi Əşraf oğlunu və 3 nəfər kəndin mötəbərənindən 24 saat müddətində Şuşa uyezdni upravelniyasına göndəriniz. Şuşa uyezdni naçalniki bu işi təftiş etdikdən sonra, Ərzaq Nəzarətinə yazır ki, cəm etdiyim məlumata görə, Malibəyli kəndi vəkilləri Mirmehdi Ağamirzadə və Əli Məşədi Əşraf oğlu Tağıyev fabrikasından aldıqları bezin və ağın ancaq 1450 arşının Malibəyli kəndinə gətirmişlər. Qalanını isə aldıqları yerdə satmışlardır. Malibəyli kəndinə gətirdikləri 1450 arşın bezin və ağın arşınıni camaata 11 manatdan satmışlardır. Lakin təqdim edilən mirski priqovordan görünür ki, bütün ağı və bezin satışından hasil olan para Malibəyli kəndi əhalisinə vəşul edilmişdir.

BEZ FƏQƏRƏSİ

Petr Vasilyeviç Xovrostova verilib piltə qumaşı 4 put. Hacıbala bəy Nağıbayova verilib bez, bomazı, kətan; hərəsindən bir top və qətifə.

Hacı Zeynalabdin Tağıyevə verilib bez 5 400 arşın.

Oleşkeviçə verilib lankort, kətan və bez hərəsindən bir put.

Ticarət və Sənayə Vəzarəti qulluqçusu Kroşinskiyə verilib bez, bomazı, plis, lankort; hərəsindən bir top.

P. L. Barskiyə verilib bez və kətan; hərəsindən 2 top.

Bakı mahal məhkəməsi qulluqçularından ötrü buraxılıb kətan, bez; hərəsindən 9 top və qətifə 114 ədəd.

Həbibulla Nəmət oğlu üçün verilib bez 2 500 arşın və qətifə 2 dujın.

Avstro-Venqriya əsirləri üçün buraxılıb bez 5 min arşın.

Aptek mağazası olan Abdulla Dadaşova buraxılıb tənzif 5 min arşın.

Ədliyyə Vəzarəti üçün buraxılıb kətan 11 top.

Məhəmməd Səid Qasımzadəyə hamam üçün buraxılıb bez 1 tay və qətifə 200 ədəd.

Nəzirin xüsusi katibi Mehdi bəy Hacınskiyə buraxılıb kətan, bomazı, batist, madepulam, bez; hərəsindən 2 top və bir dujın qətifə.

Hacıbala Cəfərqulu oğlu üçün verilib bez 7 min 928 arşın, kətan 2 min arşın.

Məşədi Səttar Zeynalova buraxılıb bez bir top, bomazı, madepulam; hərəsindən bir top, qətifə bir dujın.

Ticarət və Sənayə Nəzarəti qulluqçusu Jubitskiyə verilib bez 140 arşın, kətan və bayka; hərəsindən 140 arşın.

Sentrodoma buraxılıb 20 tay.

Dağıstan mahalı üçün Məşədi Məhəmməd Qədirəova buraxılıb 50 min arşın.

Doktor Larionovun xəstəxanasına buraxılıb bez bir tay.

Ərzaq Nəzarətinin quberniyə vəkilinə buraxılıb bez, kətan, bomazı; hərəsindən 27 top və qətifə 13 dujın yarım.

İsa Məhəmmədova buraxılıb bez 2 min arşın.

Novxanı kəndi camaatı üçün buraxılıb kənd vəkilİ Kərbəlayi Əşraf Baba oğluna bez 3 min arşın.

Dağıstan mahalı üçün Molla Baba Hacı Zəkəriyyə oğluna bez 3 min arşın.

Corat kəndi camaatı üçün kənd camaatı vəkilləri Abbasəli Hacı Nəcəfəli oğlu və Həsən Hacı Xəliq oğluna buraxılıb bez 2 min 500 arşın.

Dığah kəndi camaatı üçün camaat vəkilİ Məzahir Əbdüləzim oğluna buraxılıb 2 min 500 arşın.

BƏYANİ-HƏQİQƏT

Möhtərəm “Azərbaycan” qəzetəsinin 91[-ci] nömrəsində Parlaman əzası Kiçikxanov imzası ilə “Ərzaq Nəzarəti canibi-alilərinə açıq məktub” sərlövəəsi ilə yazılmış məktubda: “Qəbulova verilmiş 50 min arşın bezin Zaqatalaya təxminən 20 mini çatmışdır” deyir və yenə haman qəzetənin 100-cü nömrəsində “Həqşünas” imzası ilə Ticarət və Sənayə Nəzarətindən Zaqatala İstehlak Cəmiyyətinə 50 min arşın bezin 23 mini Zaqatalaya vəsi olub, mabaqisi [geri qalan] isə vəkillər tərəfindən satılmışdır, deyə yazılmışdır.

Həqiqəti-hal bundan ibarətdir: Keçən 1918-ci sənənin oktyabr ayının axırlarında Zaqatala İstehlak Cəmiyyəti tərəfindən 3 nəfər müsəlman Molla Məhəmməd Abbasov, Maho Mavəsi Nurməhəmməd oğlu, Ramazan Abdulla oğlu və bir nəfər rus Smilt namində, Bakıya vəkil göndərmişdilər və kəndiləri ilə bərabər bir çox ərzəq gətirmişdilər ki, burada başqa mallarla mübadilə etsinlər. Bu vəkillər Bakıya gəlib heç bir iş bacarmayacaqlarını düşüncüb Zaqataladan kömək istəyirlər. Mən bu vaxt xüsusi işim üçün Bakıya gəlmiş idim. Zaqatala valisi müəvini Musa bəy Sabanbəyov bu istehlak cəmiyyətinin vəkillərinə müavinətdə bulunmağımı xahiş etdiyinə görə, mən də həman vəkillər[in] gətirdikləri əşyaları Bakıda mövcud Prikaspiyski İstehlak Cəmiyyəti ilə başqa mallara mübadilə edib və həm də vəkillərə Ticarət və Sənayə Nəzarəti tərəfindən 50 min arşın bez almaqda müavinətdə bulunub, sonra vəkillərdən 15-16 gün qabaq çıxıb Zaqatalaya getmişəm. Bu yanvar ayının 12-ci yövmində [günü] Zaqatala Parlaman məbuslarından Arslan bəy Qardaşov cənabları teleqrafla Zaqatala vilayət valisinə xəbər verir ki, istehlak cəmiyyətinə məxsus olan malları Smilt nam [adlı] rus satıb qaçıbdır. Bu teleqrafa binaən yanvar ayının 14-də Zaqatala camaatının xahişi ilə və valinin əmri ilə bu işin həqiqətinı kəşf etmək üçün dübarə Bakıya yollandım. Buraya gələndən sonra, əldə etdiyim məlumata görə, yuxarıda əsasilləri [adları] zikr olunan vəkillər xəstə olduqlarından, 23 min arşın bez və 15 min arşın çit[i] Zaqatalaya göndərib, kəndiləri çıxıb gedirlər və yerdə qalan bezi, sabunu, şəkəri, çayı, qəhvəni və başqa xırda furiş [satılacaq] əşyaları, cəmisi 500 min manatlıq mali vəkilin birisi hesab olunan rus Smilt nama tapşırıb rica edirlər ki, Smilt nam həman mallarla bərabər Zaqatalaya gəlsin. Smilt nam da firsətdən istifadə edərək əşyaların həpsini Bakıda satıb qaçır.

Mərqumu [adı keçən şəxsi] və satılmış malları tapmaqdan ötrü təhərr [xətarış] polissəsi ilə bir yerdə lazımi tədbirlərdə bulunmuşam və bulunuram. İştə həqiqət bundan ibarətdir.

Mustafa bəy Qəbulov

AZƏRBAYCANDA

Xüsusi müxbirimizdən

Astara mahalını nizama salmaq və rus əsəkirinin [əsgərlərinin] zülm və sitəmkarənə hərəkətindən müsəlman camaatını xilas etmək qəsdı ilə ingilis əsəkirİ Astaraya varid oldular. Onların vürudundan müsəlman camaatı çox şad oldular. Rus əsəkirinin etdiyi zülm və sitəmi daha bunlar görməyəçəklər. Lənkəran-Astara arasında olan kəndlər xarəbazar mənzələsindədir [dərəcəsindədir]. Çox kəndləri yandırıb, qalanını qarət və talən etmişlər. Səldatin vəhəməsindən Lənkəranda Astaraya gəlmək mümkün olmayırdı. Hər kəs[i] yolda görüb özünü soyub öldürürdürlər. Quru ilə Lənkəran-Astara yolları kəsilmiş, bilmərrə gediş-gəliş yox idi.

Süli-ümuminin Parisdə olmağın və Müttəfiqlərin Rusiyaya gəlib iğtişayı yətirdirəməğni eşidib daha da zülm etməyə davam

edirlər. Hürriyyət və əzadlıq alan müsəlmanlara qarşı milli təəssüblərindən əl çəkməyib, Nikolaya canü dillə xidmət edən cahil xaxollar hürriyyətdən sonra özlərini bolşevik adlandırib, az müddətdən sonra mənşevik olub, müsəlmanların qanını sorurlar. Lənkəran və onun nahiyəsinin çəkdiyi qazavü-qədən və görülməyən müsibətdən müsəlmanlar xilas olacaqlarmı?

Zaqatalada

Xüsusi müxbirimizdən:

Eməni-gürcü müharibəsi əsnasında Gürcüstanın Tilav və Siqnax qəzalarından bir xeyli erməni ailəsi qaçıb Zaqatala şəhərinə gəlmişləridir. Hər nə qədər insaniyyət nöqtəyi-nəzarindən qaçqınlara hörmət və müavinətdə bulunmaq lazım gəlsə də, Zaqatalaya qaçırılmayıb gəlin bu kimi qonaqlardan ehtiraz etməmək [çəkinməmək, qorxmamaq] də mümkün deyildir. Zira Zaqatala şəhərində olan üç cift bir tək erməninin hiylə və fitnaləri qarşısında bütün Zaqatala vilayətinin islamları aciz qalmaqdadır. İnqilabın ilk aylarında “müsəlmanlar silahlanırlar, qalaya hücum edərək sizi və bizi qırmaq fikrindədirlər” kimi rus saldatlarına yalan xəbərlər verməklə, az qaldı ki, əhali ilə saldatlar arasında qırğın əmələ gəlsin. Atışmada yaralanan da belə oldu.

Hətta, bu yayda Zaqatala ermənilərinin Tiflis ermənilərinə göndərdikləri xeyli məktublar tutulmuş idi. Məktubların cümləsi nəmnamçılıq [şəğzədirənlik], fitnəçilik və daxili işlərimizi xəbər verməkdən ibarət idi. Təəccüb burasıdır ki, ermənilərin qaçqınlarını biz insaniyyət nöqtəyi-nəzar[ın]dən qəbul etdiyimiz bir vaxtda, bizim böylə məhənnəvazlığımız [qonaqpərvərliyimiz] müqabilində yenə xəyanətdə bulunmuşlardır. Bugünlərdə Zaqatala erməniləri gizlin bir məclis yaparaq Azərbaycanı tanımaq, Bakıdakı Rus Milli Komitəsi ilə əlaqədə bulunmaq kimi qətnamə çıxarmaq istəmişləridir. Şəhər polismeysteri bu gizlin məclisi kəşf etmişsə də, vəli cənabları böylə böyük bir işi qulaq ardı etmişdir.

İrəvan, Qarabağ kimi bir neçə əsrlərdən bəri öz yurdlarında dinc oturan islam əhalisi, daşnaklar tərəfindən qətlam, qadın-qızların ırz və namusları hətk, malları talan edilən bir zamanda erməni qaçqınlarını açıq üzlə gətirib evlərində rahatlandırmaq Zaqatala islamlarının alicənablığına, daşnakların insaniyyətsizliyinə dəlil olmaqla bərabər, həm hifzi-sihhət [gigiyena], həm siyasət nöqtəyi-nəzərlərindən bu qaçqınları gəldikləri yerlərinə qaytarmaq məhəllli [yerli] məmurların vəzifələri olsun gərək. Məncə, içlərlə daşnaklar olmanın heç bir erməni camaatı təsəvvür olunmadığından, bu qaçqınların Zaqatalada qalması gələcəkdə böyük fitnalər törədəcəyini məhəllli məmurlarımız xatirlərindən çıxarmamalıdır.

Həqşünas

GÜRCÜSTANDA

Vəzirin intiharı

Gürcüstan Dəmiryol naziri İvan Lordkipianidzə üç gün bundan əvvəl xəbər çərək özünü öldürmüşdür. Bu intiharın səbəbi böylədir:

Gürcüstanın Dəmiryol Nəzarətində böyük xəyanət kəşf edilmişdir. Rəsmən xəyanətkar nazir özü imiş. Halbuki nazirin doğru bir şəxs olduğuna kimsə şübhə etməyirmiş. Nazir öz ətrafındakılara çox etibar etdiyindən, qulluqçular işi bir hala gətirmişlər ki, bütün təqsirlər mütvəəffa nazir üzərinə gəlirmiş. Bu iş təhqiq edilir. Bunlar arasında nazirin öz katibi də vardır. Mütvəəffa nazirin 39 sinni [yaşı] var imiş. Onun bu surət[də] ölməsi gərək hökumət əzalarına və gərək camaata çox artıq təsir eyləmişdir.

ERMƏNİSTANDA

“Naşe vremya” qəzetəsindən: “Mişak” qəzetəsinin məlumatına görə, ingilis dəstəsi mayor və bir dəstə afiserlərlə Aleksandropola varid olmuşlardır. Həman qatarla Qarsa yeri təyin edilmiş olan ingilis general-qubernatoru da varid olmuşdur. Mövqifdə erməni nazirlərindən Xətisiyan və şəhər qlavası Sarkisyan tərəfindən istiqbal edilmişdir. Bunların hər ikisi ingilisləri təbrik etmişləridir. İngilislər özlərinə edilən ehtirama qarşı çox təşəkkür etmişləridir. Sonra qonaqların şərfəfinə ziyafət verilmişdir. Ziyafət zamanında ingilislər nitq irad edərək Zaqafqaziyada millətlərin qəhrəman bir surətdə yaşamalarının və vətəndə əmin və amanlıq bərpə etməyin lüzumunu göstərmişləridir. O gündə qonaqlar Qarsa tərəf əzimat edilmişlər.

* “Mişak” yazır: Qars mahalında olan türk və tatarlar ermənilərə silah və saira verməyirlər. Yurduna qayıdan qaçqın hətta ermənilərə yerlərini vermək istəməyirlər.

* Son məlumata nəzərən, dəmiryolu Culfayadək Ermənistana verilmişdir. Culfə və Naxçıvan dairəsində olan müsəlmanlara gəldikdə, bunlar erməni təbəəliyini qəbul etmək istəyirlərmiş. (?)

Ermənilər və Şəhər İttifaqı

Dekabrın 20-si tarixi ilə Xətisov Gürcüstandakı Şəhərlər İttifaqı Səhiyyə şöbəsi raisi Yaxşıyan nama [adına] göndərdiyi teleqramında deyir ki, öz yerlərinə qayıtmış olan erməni kəndçilərinin ehtiyacı çox böyükdür. Türklər əllərinə keçən şeyləri aparmışlardır. Şəhərlər İttifaqının məlik olduğu əşyalar ermənilərin də haqları olduqundan, Xətisov təvəqqə edir ki, bilatəxir İrəvana erməni qaçqınları nəfinə lazım gələn şeylər göndərilsin.

* Ermənistandan göndərilən erməni sülh nümayəndələrinin Parisə varid olduqları teleqrafın Tiflisa xəbər verir.

Ermənistan Hökuməti raisi Kaçaznunin nitqi

Ermənistan Hökuməti raisi Kaçaznunin dekabrın 31-də vaqə olan Nazirlər Şurasında böylə bir nitq söyləmişdir:

Bugüнден bizim cavən cümhuriyyətimizin tarixində təzə bir səhifə başlanır. Türk əsgərləri məmləkətimizdən çəkilib getdilər. Mən sizi təbrik edirəm. Bugüнден bizim torpağımızda bir nəfər də türk əsgəri yoxdur.

Türklər boşaltdıqları yerlərin bilatəxir erməni əsgərləri tərəfindən zəbt edilməsi üçün hökumət vaxtlı-vaxtında təşəbbüsatda bulunmuşdur. Böylə ki, dekabrın 3-də bizim əsgərlərimiz Eçmiadzın, Sərdarabad mövqiflərini [stansiyalarını] və Marqarain körpüsünü zəbt etmişləridir. Sabahı günü Uluخانlı mövqifini və saat 3-də Gümrünü zəbt etmişləridir. Dekabrın 5-də Gümrü mövqifi zəbt olunub bu gün də bir dəstəmiş Qəmərlini keçdikdən sonra Yuba kəndini və digər dəstəmiş İğdırı zəbt etmişdir. Bu qarar üzrə dəmiryol xətti Kalagarandan Qəmərliyə qədər bizim əlimizdədir. Biz Gümrüdə türklərdən külli miqdarda mühimməti-hərbiyyə [hərbi sursat] almışıq. Hər bir hərəkət ixtisafsız və bir güllə atılmadan icra edilmişdir. İslam əhalisi hər yerdə bizim əsgərlərimizi təbriklə istiqbal etmişdir. O cümlədən erməni əsgərlərini davət etməkdən ötrü İğdırdan Marqaraya heyət göndərilmişdir. Heyət demişdir ki, İğdırda erməni əsgərlərinin vürudunu aramız bir surətdə gözləyirlər.

İZHARİ-TƏŞƏKKÜR

Qəzetəimizin yazıçılarında olan parlaman məbusu Əhməd Həmdı Əfəndi Nuri paşa həzrətlərindən kəndilərinə bağışlanmış olan xəritələrdən böyük əndazəli [ölçülü] türkcə Zaqafqaziya xəritəsini idarəməyə hədiyyə etdilər. Bundan dolayı Əhməd Həmdı Əfəndiyə idarə tərəfindən səmimənə təşəkkürlər izhar edilir.

İDARƏYƏ MƏKTUB

Müdiri-möhtərəm! Xahiş olunur ki, mənim bu qaç [neçə] kəlməmi möhtərəm qəzetəinizdə dərc edəsiniz:

“Leyli və Məcnun” teatrosunda camaat teatrodan çıxıb evlərinə getdiyi zaman, teatrounun qapısında polismeyster tərəfindən durdurulub təftiş olunurlar. Camaat bu işdən vəhimalənib də bizim o biri oyunlarımızı kəmetinə olub zənn edirlər ki, bu təftiş hər dəfə olasıdır. Halbuki haman təftiş barəsində mən polis böyükləri ilə danışıb bildim ki, polis müfəttişləri haman gecə məhz Azərbaycan qoşunundan qaçan əsgərləri təftiş etmək qəsdı ilə bu işi icra edibdirlər. Yoxsa camaatla polisin işi yoxdur və bir də bu iş bir karə oldu da, qurtardı. Ona görə camaatın bu barədə təşvişi bicadır [yersizdir].

Bu da əlavə olunur ki, müdiriyyət qərarədinə görə, bundan sonra cümlər hökumət teatrosunda və şeşənbə gecələri “Mikado” teatrosunda teatro təməşalarınız göstərilib kəməli-qaida [öz qaydası] ilə davam edəcəkdir.

Müdir: Zülfüqar bəy Hacıbəyli

TEATRO VƏ MUSIQİ

Bu gün cümə günü axşam saat 8-in yarısında Hökumət Teatrosunda (səbiq Mailov) Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyətinin artistləri tərəfindən əvvəlcədən elan edilən “Aşıq Qərib” operası əvəzinə “Arşın mal alan” operettası mövqeyi-təməşaya qoyulacaqdır. “Aşıq Qərib” operasında “Sanəm” rolunu ifa edən Əhməd Ağdamlı xəstə olduğuəna görə, müdiriyyət “Aşıq Qərib” operası əvəzinə “Arşın mal alan” operettasını mövqeyi-təməşaya qoymacaqdır. Oyun şükuhl [təntənəli] bir surətdə keçəcəkdir. Biletlər teatro kassasında satılmaqdadır. “Aşıq Qərib” operasına alınan biletlərlə bu teatroya gəlmək olar.

Multikulturalizm Mərkəzi tərəfindən 2023-cü il ərzində çap edilən nəşrlərin təqdimatı olub

Dekabrın 27-də Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin (BBMM) 2023-cü il ərzində çap etdiyi nəşrlərin təqdimatı keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbiri açan BBMM-in icraçı direktoru Rovən Həsənov mərkəzin Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti ilə bağlı kitabların çap olunmasına, BBMM-in təşkilatlığı ilə keçirilən yerli və beynəlxalq konfransların materiallarının nəşrinə, həmçinin Azərbaycanın yaşayış etnik azlıqlarının dillərində kitabların hazırlanmasına xüsusi diqqət ayırdığını bildirdi. O vurğulayıb ki, rəhbərlik etdiyi mərkəz xalqımızın mədəni irsini öyrənməyə çalışır.

Beynəlxalq arenada boş ifadələrə münasibət aparmağın çətin olduğunu deyən R.Həsənov qeyd edib ki, höqiqətli çatdırmaq üçün elmi faktlar lazımdır. Mərkəzin çap etdiyi kitablara xarici ölkələrdə son ayda 7000 dəfə istinad edilib.

Diqqətə çatdırılıb ki, 2023-cü ildə BBMM tərəfindən "Həqiqətin Onomastikası - 2 :

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur", "Həqiqətin Onomastikası" rus dilində, "Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun Alban abidələri" kitabı ingilis dilində, "Qafqaz Diyarının Xəritəsi-1847" hərbi topoqrafik xəritəsi və izahlı kitab, "Azərbaycan Albaniyasının etnomədəni irsi" elmi jurnalın 4-cü buraxılışı, "İslamofobiya irqçiliyin və ayrı-seçkiliyin spesifik forması kimi: Yeni global və transmilli çağırışlar" mövzusunda beynəlxalq konfransın məqalələr

topluğu ingilis dilində nəşr edilib. Azərbaycan ədəbiyyatının incilərindən sayılan "Əli və Nino" romanı tat dilinə tərcümə olunaraq işıq üzü görüb.

İcraçı direktor vurğulayıb ki, BBMM Dərbənddən Həmodana qədər böyük Azərbaycan xalqının mədəni irsini öyrənməyə çalışır. Digər çıxış edənlər - BBMM-in Himayəçilik Şurasının üzvü, AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin direktoru akademik Nailə Vəlixanlı, Prezidentin İşlər İdarəsinin Prezident Kitabxanasının direktoru Mayıl Əhmədov, kitabxananın şöbə müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Nazim Mustafa, "Qafqaz Albaniyası-

nin etnomədəni irsi" məqalələr toplusunun elmi redaktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Ülviyyə Hacıyeva, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Multikulturalizm Mərkəzinin direktoru, tarix elmləri doktoru professor Məhəbbət Paşayeva, "Geodeziya və Kartoqrafiya" MMC-nin direktor müavini Müqəbil Bayramov, Bakı Slayvan Universitetinin "Azərbaycanşünaslıq" tədris-mədəniyyət mərkəzinin elmi işçisi Nazim Vəlişov, AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun əməkdaşı Rizvan Qarabağlı, Azəri-Tat mədəniyyət mərkəzi icimai birliyinin sədri Elman Əhmədov, Gürcü Yəhudiləri Bakı dini icmasının nümayəndəsi Moisey Bekker, Taliş icmasının aqsaqqalı İmamverdi Həmidov, Bakı Slayvan Universitetinin Multikulturalizm kafedrasının müdiri İbrahim Quliyev mərkəzin nəşrlərinin əhəmiyyətindən danışdı. Qeyd olunub ki, bu nəşrlər Azərbaycanın tarixini, mədəniyyətini, etnoqrafiyasını, etnik və dini müxtəlifliyini öyrənilməsi üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Peyvəndlənmə qızılcaadan qorunmağın ən təsirli üsuludur

Bir çox ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda da qızılcaaya yoluxmada artım müşahidə edilir. Epidemioloji vəziyyətə nəzər saldıqda aydın olur ki, 10 yaşa qədər uşaqlarla yanaşı, yeniyetmə və gənclər, eləcə də böyüklər arasında yoluxma halları baş verir. Böyüklərin yoluxması, əsasən, qızılca infeksiyasına həssas, yəni heç vaxt bu xəstəliyi keçirməyən və ya infeksiyaya qarşı vaksinasıya olunmayan 40 yaşa qədər şəxslər arasında müşahidə edilir.

Əlavə, epidemiyaların qarşısının alınması üçün global, regional, milli və yerli səviyyələrdə bütün səhiyyə təşkilatları güclü nəzarət sistemləri tətbiq etməklə cavab tədbirlərinin gücləndirilməsinə çalışmalıdırlar.

Müvafiq peyvənd preparatları ölkəmizə gətirilib

Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi əhəlinin sağlamlığının qorunması və yoluxma hallarının qarşısının alınması məqsədilə 10 yaşa qədər uşaqların və qızılcaaya yoluxmalara görə hazırda həssas hesab edilən 11-40 yaşlı şəxslərin peyvənd olunmasını vacib hesab edir.

Qeyd olunan əhali qruplarının vaksinasıyası üçün yaşayış yerləri üzrə uşaq və böyüklərin ambulator-poliklinik xidmət göstərən tibb müəssisələrinə müraciət edilməsi tövsiyə olunur.

Bildirilir ki, 11-40 yaşlı əhali qruplarının yoluxmadan müdafiəsi üçün 1 dəfə vaksinasıya olunması kifayət edir. Peyvəndlənmə prosesi köntüllülük əsasında aparılır. Vaksinasıya tədbirlərinin aparılması üçün müvafiq peyvənd preparatları ölkəyə idxal edilib.

Profilaktik tədbirlərlə xəstəliklərdən qorunmaq mümkündür

Səhiyyə Nazirliyi K.Y.Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutunun həkim-infeksiyonisti Günay Əliyeva deyir ki, qızılca xəstəliyinin xüsusi müalicəsinin olmamasına baxmayaraq, uşağın immunitetinin gücləndirilməsi, simptomların yüngülləşdirilməsi və fəsadların aradan qaldırılması

masını mümkündür. "Valideynlər övladlarının sağlamlığına çox ciddi yanaşmalıdırlar. Qızılcaadan qorunmaq və infeksiyanın qarşısını almaq məqsədilə uşaqlar mütləq şəkildə 1 və 6 yaşlarında iki dəfə peyvənd edilməlidirlər. Peyvəndin 1-ci dozasını vaxtında almayan uşaqlar tez bir zamanda vaksinasıya olunmalı, 6 yaşına çatdıqda isə peyvəndin 2-ci dozasını almalıdır. Müəyyən səbəblərdən peyvəndin 2-ci dozasını vaxtında almayan 10 yaşa qədər uşaqlar peyvəndin 1-ci və 2-ci dozaları ən azı 4 həftəlik fasilə ilə vurulmalıdır".

G.Əliyeva bildirir ki, peyvəndlənmə bu xəstəlikdən qorunmağın ən təsirli üsuludur: "Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən ölkəmizə gətirilən peyvəndlər təhlükəsizdir və keyfiyyətə standartlara uyğundur. Peyvənd xəstəliklərin geniş yayılmasının qarşısını alır, yoluxma halında isə uşaqların bunu daha yüngül və qısa müddətdə keçirirlər. Vaksinasıya erkən yaşda aparılmalıdır, çünki bu yaşda uşaqlar təhlükəli xəstəliklərdən daha çox məruz qalırlar. Peyvənd olunmaq hər bir uşağın hüququdur".

Həkim-infeksiyonist deyib ki, profilaktik tədbirlərlə əmələ gələn xəstəliklərdən qorunmaq mümkündür: "Bu xəstəliklər, ilk növbədə, hava-damcı yolu ilə yoluxduğu üçün tənəffüs yollarını qoruyan gigiyenik vasitələrdən, yəni tibbi maskalardan istifadə etmək lazımdır. İkinci yoluxma yolu isə ünsiyyət yoluudur. Bunun üçün əllər tez-tez yuyulmalıdır. İnsanların çox olduğu qapalı yerlərdə mümkün qədər az gedilməli, evlərdə, ofislərdə otaqların havası tez-tez dəyişdirilməlidir. Həmçinin immunitetini güclü saxlamaq üçün düzgün qidalanmaya, yuxu rejiminə düzgün riayət edilməli, stressdən və zərərli vərdişlərdən uzaq durulmalıdır".

Xəstəliklərlə yoluxma və onları ağırkeçirmə əksər hallarda immunitetinin zəifləməsi ilə əlaqədar olur. Bu qaydalara riayət edilərsə, virus xəstəliklərini yüngül keçirmək və heç yoluxmamaq mümkündür".

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

Dekabrın 30-u qısaldılmış iş günü olacaq

Əmək Məcəlləsinin 108-ci maddəsinin 1-ci hissəsinə əsasən, məcəllənin 91, 92 və 93-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olunmaqla, qalan iş yerlərində səsvermə, iş günü hesab ediləməyən bayram günləri və Ümumxalq Hüzün Günündən əvvəlki iş gününün müddəti həftəlik iş günlərinin sayından asılı olaraq bir saat qısaldılır.

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin İctimaiyyətə əlaqələr şöbəsindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 9 dekabr tarixli qərarına əsasən, iş və istirahət günlərinin ardıcılığını təmin etmək məqsədilə 2024-cü ilin 4 və 5 yanvar iş günləri ilə müvafiq olaraq 2023-cü ilin 30 dekabr və 2024-cü ilin 7 yanvar istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib.

Bununla əlaqədar beşgünlük, həmçinin altıgünlük iş həftəsində 30 dekabr tarixi bayramqabağı iş günü olduğundan iş yerlərində (Məcəllənin 91, 92 və 93-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olunmaqla) həmin iş gününün müddəti bir saat qısaldılır. "Əmək və Məşğulluq" altsistemində bu barədə işəgötürənlər üçün məlumat da verəldirilib.

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

"AZƏRBAYCAN" qəzetinə

2024-cü il üçün abunə yazılışına başlanılır!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatçı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC (012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Azər mətbuatçı" ASC (012) 441-19-91, (050) 322-33-17
"Qaya" firması (012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC (055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC (012) 594-09-59
"Ziya" LTD (012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC (012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC (055) 819-09-26

1 illik - 187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat

6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat

3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzlənsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

Hayastanda hakimiyyət-diaspor qarşdurması böyüyür

Nikol Paşinyan hakimiyyətinin Rusiyaya qarşı əks mövqə sərgiləməsi zaman ötdükə daha gərgin mərhələyə qədəm qoyur. Hayastan baş nazirinin Sankt-Peterburq səfəri fonunda görünən odur ki, bu ölkədə anti-Rusiya ritorikası və bəyanatları artmaqda davam edəcək. Erməni saytları da durmadan Rusiyanın əleyhinə silsilə yazılar dərc edir, siyasətçilər, ziyalılar bu istiqamətdə açıqlamalar verirlər.

Qeyd olunur ki, Qərbi Hayastanı anti-Rusiya sanksiyalarına qoşulmağa çağırır. Əslində, regionda marionet dövlətə çevrilmiş erməni dövlətçiliyinin tənəzzülü, iqtisadiyyatının çöküşü perspektivi Qərbi qətiyyənlərarahat emir. Yeri gəlmişkən, bir neçə gün əvvəl rəsmi İravan 2024-cü ildə də Rusiyadan güzəştli qiymətə qaz almağa davam edəcəyini bildirib. Bu, dünya bazarı qiymətinə görə 1000 kubmetr üçün 165 dollar olacaq. O da bildirilir ki, Paşinyan hakimiyyəti anti-Rusiya sanksiyalarına qoşulub Rusiya qazını İravan qazı ilə əvəz etməyə ümid edərək, acı sənəyə hazır olmalıdır. Çünki belə bir qərarın qəbul edilməsi, bütün sferalara çox ciddi təsir edəcək.

Hayastanda istehlak olunan elektrik enerjisinin 35 faizi Rusiya qazı ilə işləyən İES-lərdə istehsal olunur. Başqa sözlə, qiymət artımı bütün erməni iqtisadiyyatına fəlakətli şəkildə yığılaçaq və məhsulların qiymətinin kəskin artımı ilə nəticələncək. Rəqəmlərlə danışsaq, bu sanksiyalara qoşulma halında erməni hökuməti təkcə qaz təchizatına əlavə olaraq 360 milyon dollar xərcləməli olacaq. Buna görə anti-Rusiya sanksiyalarına qoşulub Hayastanın can verən iqtisadiyyatının tam çöküşü ilə nəticələncək.

Bir vaxtlar müxtəlif ölkələrdə Hayastana lobbicilik edən qüvvələr isə indi əks mövqədədirlər. Əsas səbəb kimi göstərilir ki, Paşinyan anti-Rusiya siyasəti yürüdü və Qərbdən gələn göstərişlər əsasən hərkət edir. Açıq qeyd olunur ki, Paşinyan Hayastanın önəvi strateji müttəfiqi olan

Rusiya ilə münasibətləri korlamaq xəttini seçib. Bu halda Paşinyanın qarşıda dayanacaq ağır vəzifələrin öhdəsindən gələ biləcəyi şübhəlidir.

ABŞ-də erməni diasporunun nümayəndələrindən biri Arut Sasunyan isə deyib ki, diaspor yalnız Hayastana yardım göndərə və ya vəsait yığa bilər. Həm də diaspor görünən işlərlə bağlı məsləhətlər verə bilər, lakin səhvləri göstərməyə ixtiyarı yoxdur. Çünki hökumət heç kimin məsləhətini qulaq asmayıb. Paşinyan heç kimin, hətta öz partiyasının nümayəndələrindən də məsləhət və rəyini dinləmək istəmir. Sasunyan fikrincə, Paşinyan diaspor da bölüclüklə məşğuldur.

Arut Sasunyan qeyd edib ki, Hayastan baş nazirinin aparatının diasporla iş üzrə baş komissar Zare Sinanyan dövlət hesabına dünyanı dolandırmaq və diasporla bağlı qəbul edilmiş bəyanatları verir. "Xaricdə fəaliyyət göstərən erməni diaspor təşkilatlarının nümayəndələri Hayastanın baş nazirini tənqid etdiyinə görə Sinanyan onlarla işləməkdən imtina edir. Sinanyan

diaspor da mahiyyətcə nə çəkisi, nə də təsiri olmayan yeni qruplar və şəxslərlə əməkdaşlıqda israrlıdır" - deyir o bildirib. Əlavə edib ki, Sinanyan funksiyalarının nə olduğunu başa düşməmiş və özünü Paşinyanın əvvəlki təbliğatçı hesab edir.

Hakimiyyət-diaspor qarşdurmasının böyüməsi Hayastanda iqtisadi problemlərin daha da dərinləşməsi ilə eyni vaxta təsadüf edir. Maraqlıdır ki, Hayastanın digər sənaye müəssisələri ilə müqayisədə daha yüksək ixrac qabiliyyəti olan dağ-mədən və metallurgiya sənayesində də problemlər mövcuddur. Dünya bazarında əlvan metalların qiymətlərinin enməsi Hayastanın qızıl və mis ixracından əldə etdiyi gəlirlərinin xeyli azalmasına səbəb olub. Bu sahədə fəaliyyət göstərən şirkətlərin çoxu bağlanmışdır. Bu durumda ölkə daha çox xarici dövlətlərdən asılı vəziyyətə düşür. Belə vəziyyət isə bir dövlət kimi Hayastanın tənəzzülünün daha da dərinləşməsi deməkdir.

Elçin CƏFƏROVA,
"Azərbaycan"

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti struktur idarələri üçün polad təbəqələrin və ikitavrların satın alınması məqsədi ilə müsabiqə elan edir

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az sahifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumatı əldə edə bilərlər. Müraciət üçün son müddət 12 yanvar 2024-cü il saat 17:00-dəkdir. Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl və surəti) tərtib olunmalıdır (xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilməlidir).

Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunan sənədlər qəbul ediləcəkdir.

Ünvan: Bakı şəhəri, M.Useynov küçəsi, 2
Əlaqə telefonu: (012) 404-37-00, daxili: 1047

Tender komissiyası

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti tabeliyində olan struktur idarələr üçün dizel generatorlarının satın alınması məqsədilə açıq müsabiqə elan edir

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az sahifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumatı əldə edə bilərlər. Müraciət üçün son müddət 11 yanvar 2024-cü il saat 17:00-dəkdir. Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl və surəti) tərtib olunmalıdır (xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilməlidir).

Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunan sənədlər qəbul ediləcəkdir.

Ünvan: AZ1003, Bakı şəhəri, Mikayıl Useynov küçəsi 2
Əlaqə telefonu: (012) 404-37-00, daxili: 1177

Tender komissiyası

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin reklam xidməti

www.azerbajian-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəhsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 5270
Sifariş 3419

Qiyməti 40 qəpik

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman	
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86,	və informasiya şöbəsi	- 539-63-82, 432-37-68
	434-63-30, 539-72-39	İnformasiya şöbəsi	- 538-56-60
Məsəl kitab	- 539-43-23,	İctimai əlaqələr şöbəsi	- 539-49-20, 538-31-11,
Məsəl kitab müavinləri	- 539-44-91,	Fotolüstrasiya şöbəsi	- 538-84-73,
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompüter mərkəzi	- 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühasibatlıq	- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə

contact@azerbajian-news.az
az reklam@mail.ru